

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SANAT VE TASARIM ANA BİLİM DALI

**GELENEKSEL ÖRME YAPILI AYAKKABI
KOLEKSİYONLARI HAZIRLAMA**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MELİKE ERDEM

Tez Danışmanı Prof. Dr. Ebru ÇORUH
İkinci Tez Danışmanı Prof. Dr. Züleyha DEĞİRMENCİ

GAZİANTEP, Mart 2024

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SANAT VE TASARIM ANA SANAT DALI

Tezin Başlığı: Geleneksel Örme Yapılı Ayakkabı Koleksiyonları Hazırlama

Adı ve Soyadı: Melike ERDEM

Tez Savunma Tarihi: 28/03/2024

Prof. Dr. Ebru ÇORUH ve Prof. Dr. Züleyha DEĞİRMENCİ danışmanlığında hazırlanan bu tez tarafımızca okunmuş, kapsam ve niteliği açısından oybirliği ile bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri: (Unvanı, Adı ve SOYADI)	İmzası
Prof. Dr. Ebru ÇORUH (Jüri Başkanı)	_____
Prof. Dr. Züleyha DEĞİRMENCİ	_____
Doç. Dr. Emel ÇİNÇİK	_____
Doç. Dr. Gökçe ÖZDEMİR	_____
Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin ÖZDEMİR	_____

Bu tezin gerekli şartları sağlayarak yukarıda belirtilen jüri tarafından Yüksek Lisans tezi olarak kabul edildiğini onaylarım.

Prof. Dr. Ebru ÇORUH

Enstitü ABD Başkanı

Sosyal Bilimler Enstitüsü Onayı

Prof. Dr. Mehmet SOĞUKÖMEROĞULLARI

SBE Müdürü

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

İmza:.....

Adı ve Soyadı: Melike Erdem

Öğrenci Numarası: 200056811018

Tezin Savunma Tarihi: 28.03.2024

ÖZET
GELENEKSEL ÖRME YAPILI AYAKKABI KOLEKSİYONLARI
HAZIRLAMA

ERDEM, Melike

Yüksek Lisans Tezi,

Sanat Tasarım Ana Sanat Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Ebru ÇORUH

İkinci Tez Danışmanı: Prof. Dr. Züleyha DEĞİRMENCİ

Mart-2024, 112 sayfa

Tarihin ilk süreçlerinde insanların kültür birikimlerini, örtünme ihtiyaçlarını karşılayan yapılar örme yüzeyler olmuştur. Bu yapılar zaman içinde birçok alanda estetik değerler sentezinde kullanılmıştır. Örmenin kullanım alanlarından biri olan ayakkabının ilk yapıları bitki liflerinden örülerek veya derinin lifler aracılığıyla birleşiminden oluşmuştur. Araştırmanın yöntemi, bitki liflerinden örülerek veya derinin lifler aracılığıyla birleşiminden oluşturulmak üzere spor ayakkabı modeli seçilmiştir. Çalışmanın amacı, moda ürünü olan ayakkabı kullanılarak geleneksel yapılara sahip işlevsel ve estetik koleksiyonlar tasarlamaktır. Çalışma kapsamında, geri dönüşümlü pamuklu makrome iplik ile deri ve pamuklu makrome iplik birleşiminden oluşan malzemelerin kullanıldığı frekans ve naplar isimleri verilen iki koleksiyon oluşturulmuştur. Koleksiyonların model çalışmaları beşer çift spor ayakkabı üretilerek sağlanmıştır. Böylelikle çalışma kapsamında 10 çift spor ayakkabının tasarımları yapılmış ve üretimleri gerçekleştirilmiştir. Tasarım ve üretim süreçlerinde ayakkabı tasarım ve üretim aşamaları takip edilmiştir. Tasarım süreci araştırma, geliştirme, trend analizi, tema belirleme, hedef kitle belirleme, model seçimi, malzeme seçimleri, teknik ve artistik çizimler aşamalarından meydana gelmektedir. Üretim süreci ise üretim planı hesaplama, maliyet hesaplama, saya tasarımı, kalıp hazırlama ile prototip ürünler hazırlama aşamalarından oluşmaktadır. Çalışma kapsamında yaratıcı uygulama temelli bir tasarım araştırma süreci izlenmiştir. Çalışmanın sonucunda iki farklı koleksiyon hazırlanarak koleksiyonlara ait 5 farklı tasarım elde edildi.

Anahtar Kelimeler: tasarım, ayakkabı tasarımı, geleneksel tekstiller, örme

ABSTRACT
PREPARING TRADITIONAL KNITTED SHOE COLLECTIONS

ERDEM, Melike

Masters Thesis,

Art Design Major Department of Art

Supervisor: Prof. Dr. Ebru ÇORUH

Second Supervisor: Prof. Dr. Züleyha DEĞİRMENCİ

March-2024, 112 pages

In the early periods of history, knitted surfaces were the structures that met people's cultural accumulation and covering needs. These structures have been used in the synthesis of aesthetic values in many areas over time. The first shoes, which are one of the areas of use of knitting, were made by knitting from plant fibers or by combining leather with fibers. The method of the research was chosen as a sneaker model to be knitted from plant fibers or by combining leather with fibers. The aim of the study is to design functional and aesthetic collections with traditional structures using fashionable shoes. Within the scope of the study, two collections called frequency and naps were created, using materials consisting of recycled cotton macrame yarn and leather and cotton macrame yarn. Model studies for the collections were achieved by producing five pairs of sneakers. Thus, within the scope of the study, 10 pairs of sports shoes were designed and produced. Shoe design and production stages were followed during the design and production processes. The design process consists of research, development, trend analysis, theme determination, target audience determination, model selection, material selection, technical and artistic drawings. The production process consists of production plan calculation, cost calculation, upper design, mold preparation and prototype product preparation stages. Within the scope of the study, a design research process based on creative practice was followed. As a result of the study, two different collections were prepared and 5 different designs of the collections were obtained.

Keywords: design, shoe design, traditional textiles, knitting

ÖN SÖZ

Bu çalışma Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat ve Tasarım Ana Sanat Dalı, Sanat ve Tasarım Tezli Yüksek Lisans Programı, Yüksek Lisans Tezi kapsamında hazırlanmıştır.

Çalışma konusu “Geleneksel Örne Yapılı Ayakkabı Koleksiyonları Hazırlama” olan Yüksek Lisans tezinde Tasarım, Ayakkabı ve Geleneksel Tekstiller kapsamında 2 koleksiyon ve koleksiyonlara ait 5 farklı varyasyonlar oluşturulmuştur.

Araştırmanın gerçekleşmesinde her konuda bana destek olan, yönlendiren ve hiçbir fikrini benden esirgemeyen sevgili danışmanım Prof. Dr. Ebru Çoruh’a, Tezimin ikinci danışmanı sevgili Prof. Dr. Züleyha Değirmenci’ye, sevgili annem Emine Erdem’e ve babam Selçuk Erdem’e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT.....	ii
ÖN SÖZ	iii
İÇİNDEKİLER TABLOSU	iv
TABLolar LİSTESİ.....	vii
ŞEKİLLER LİSTESİ	x
RESİMLER LİSTESİ	xi

GİRİŞ

A. Araştırmanın Konusu ve Problemi	1
B. Araştırmanın Amacı ve Önemi	3
C. Araştırmanın Yöntemi	4
D. Sayıtlar.....	5
E. Sınırlılıklar.....	5
F. Tanımlar.....	5
G. Konu ile İlgili Ulusal ve Uluslararası Tezler/Çalışmalar	6

BÖLÜM I

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Tasarım Kavramı	8
1.1.1. Tasarımın Öge ve İlkeleri	9
1.1.1.1. Tasarım öğeleri.....	9
1.1.1.2. Tasarımın ilkeleri	10
1.1.2. Tasarım Tabanlı Araştırma Yönteminin Amacı ve Önemi.....	12
1.1.3. Tasarım Süreci	12
1.2. Ayakkabı.....	13
1.2.1. Ayakkabının Tanımı	13
1.2.2. Ayakkabının Tarihçesi.....	14
1.2.3. Ayakkabıyı Oluşturan Yüzeyleyler	17
1.2.3.1. Ayakkabıyı Oluşturan Deri ve Deri Mamulleri	17
1.2.3.2. Ayakkabıyı Oluşturan Tekstil Yapıları.....	17
1.2.4. Ayakkabı Çeşitleri	18

1.2.4.1. Gova (Pump).....	18
1.2.4.2. Derby	19
1.2.4.3. Françesina (Oxford).....	19
1.2.4.4. Makosen.....	19
1.2.4.5. Sandalet.....	20
1.2.4.6. Bot.....	20
1.2.4.7. Çizme.....	21
1.2.4.8. Spor Ayakkabı	21
1.2.5. Ayakkabının Tasarım ve Üretim Süreci.....	21
1.2.5.1. AR-GE (Araştırma ve Geliştirme Süreci).....	22
1.2.5.2. Trendler ve Tema Belirleme	23
1.2.5.3. Hedef Pazar / Hedef Kitle.....	23
1.2.5.4. Model ve Malzeme Seçimi	23
1.2.5.5. Teknik ve Artistik Çizimlerin Oluşturulması	24
1.2.5.6. Tasarım Geliştirme	24
1.2.5.7. Hikâye Panosu (storyboard) ve Moodboard Oluşturma	24
1.2.5.8. Üretim Planı ve Maliyet Hesaplama.....	24
1.2.5.9. Saya tasarımı.....	24
1.2.5.10. Ayakkabı Montajı	25
1.3. Geleneksel Tekstiller	25
1.3.1. Geleneksel Tekstillerin Özellikleri Ve Çeşitleri.....	25
1.3.1.1. Geleneksel Dokumacılık	25
1.3.1.2. Geleneksel Örmeye	30

BÖLÜM II

YÖNTEM

2.1. Geleneksel Örmeye Tekniği ile Yapılan Ayakkabıların Ürün Tasarım ve Ürün Üretim Aşamalarına Ait Yöntemler.....	36
2.1.1. Eskiz Çizimlerin Oluşturulması	36
2.1.2. Saya Tasarımı Yüzey Denemesi.....	44
2.1.3. Tabanlıklarda Kemer Delme Pensesi Kullanımı	45
2.1.4. Frekans ve Naplar Koleksiyonlarında Saya ve Kalıp Tasarımları	45

BÖLÜM III

BULGULAR

3.1. Geleneksel Örmeye Tekniği İle Yapılan Ayakkabıların Ürün Tasarım Süreci	48
3.1.1. Araştırma ve Geliştirme Süreci	48
3.1.2. Trend ve Tema Belirleme Süreci.....	49
3.1.3. Hedef kitle Belirleme	52

3.1.4. Model ve Malzeme Seçimi	52
3.1.4.1. Makrome Pamuklu İplik	52
3.1.4.2. Sentetik Deri	52
3.1.4.3. Ayakkabı Tabanlıkları	52
3.2. Geleneksel Örmek Tekniği İle Yapılan Ayakkabıların Ürün Üretim Süreci	54
3.2.1. Teknik ve Artistik Çizimler	54
3.2.1.1. Frekans Koleksiyonunun Teknik ve Artistik Çizimleri	55
3.2.1.2. Naplar Koleksiyonunun Teknik ve Artistik Çizimleri	60
3.2.2. Üretim Planı ve Maliyet Hesaplama Analizi	65
3.2.2.1. Frekans Koleksiyonu Üretim Planı ve Maliyet Hesaplama Analizi.	65
3.2.2.2. Naplar Koleksiyonu Üretim Planı ve Maliyet Hesaplama Analizi ..	66
3.2.3. Saya Tasarımı ve Kalıp Hazırlama	68
3.2.3.1. Frekans Koleksiyonu Saya Tasarımı ve Kalıp Hazırlama.....	68
3.2.3.2. Naplar Koleksiyonu Saya Tasarımı ve Kalıp Hazırlama	70
3.2.4. Prototip Ürün Görselleri ve Analizleri.....	78
3.2.4.1. Frekans Koleksiyonunun Prototip Ürün Görselleri ve Analizleri	78
3.2.4.2. Naplar Koleksiyonunu Prototip Ürün Görselleri ve Analizleri.....	88
3.2.5. Moodboard Çalışmaları	98

BÖLÜM IV

TARTIŞMA

Tartışma	101
----------------	-----

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç.....	102
5.2. Öneriler	103
KAYNAKLAR	105
GÖRSELLER KAYNAKÇASI	111
ÖZGEÇMİŞ	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1. Frekans Koleksiyonu Üretim Planı Formu	65
Tablo 2. Frekans Koleksiyonu Maliyet Analiz Formu	66
Tablo 3. Naplar Koleksiyonu Üretim Planı Formu	67
Tablo 4. Naplar Koleksiyonu Maliyet Analiz Formu.....	68
Tablo 5. Frekans Koleksiyonu Kalıp Listesi Formu	69
Tablo 6. Naplar Koleksiyonu Model No:1 Kalıp Listesi Formu.....	71
Tablo 7. Naplar Koleksiyonu Model No:2 Kalıp Listesi Formu.....	72
Tablo 8. Naplar Koleksiyonu Model No:3 Kalıp Listesi Formu.....	74
Tablo 9. Naplar Koleksiyonu Model No:4 Kalıp Listesi Formu.....	75
Tablo 10. Naplar Koleksiyonu Model No:5 Kalıp Listesi Formu.....	77

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Analiz-Sentez-Değerlendirme	13
Şekil 2. Ayakkabının bölümleri	14
Şekil 3. Ayakkabı tasarımının 5 temel aşaması	22
Şekil 4. Frekans Koleksiyonu Kalıp Görünümü	69
Şekil 5. Naplar Koleksiyonu Model No: 1 Kalıp Görünümü	71
Şekil 6. Naplar Koleksiyonu Model No: 2 Kalıp Görünümü	73
Şekil 7. Naplar Koleksiyonu Model No:3 Kalıp Görünümü	74
Şekil 8. Naplar Koleksiyonu Model No:4 Kalıp Görünümü	76
Şekil 9. Naplar Koleksiyonu Model No:5 Kalıp Görünümü	77

RESİMLER LİSTESİ

Resim 1. Fort Rock Sandaleti M.Ö. 10.200-9.300	14
Resim 2. “Poulaine”	15
Resim 3. “Chopines”	16
Resim 4. Pump (Gova)	18
Resim 5. Derby	19
Resim 6. Françesina (oxfort)	19
Resim 7. Makosen	20
Resim 8. Sandalet	20
Resim 9. Bot	20
Resim 10. Çizme.....	21
Resim 11. Spor Ayakkabı	21
Resim 12. Kirkitli dokuma tezgâhı	26
Resim 13. Mekikli dokuma tezgâhı	27
Resim 14. Bezayağı örgü raporu	27
Resim 15. Dimi örgü raporu	28
Resim 16. Saten örgü raporu	29
Resim 17. Çarpana dokuma tezgâhı	30
Resim 18. (RL) örme yüzey görünümü	33
Resim 19. (RR) örme - ribana ön ve arka yüzey görünümü	34
Resim 20. (RR) örme - interlok ön ve arka yüzey görünümü	34
Resim 21. (LL) örme - haraço yüzey görünümü.....	35
Resim 22. Temel örme yapılarının yüzey görünümleri	35
Resim 23. Eskiz çizim, koleksiyon 1	38
Resim 24. Eskiz çizim, koleksiyon 2	39
Resim 25. Eskiz çizim, koleksiyon 3	40
Resim 26. Eskiz çizim, koleksiyon 4	41
Resim 27. Eskiz çizim, koleksiyon 5	42
Resim 28. Eskiz çizim, koleksiyon 6	43
Resim 29. Tabanlıklara kemer delme pensesinin kullanımına	45
Resim 30. Frekans koleksiyonunun hikâye panosu (ilham panosu).....	50
Resim 31. Naplar koleksiyonunun hikâye panosu (ilham panosu)	51
Resim 32. Frekans koleksiyonu için seçilen tabanlık	53
Resim 33. Naplar koleksiyonu için seçilen tabanlık.....	53
Resim 34. Frekans koleksiyonu model no:1 teknik çizim	55
Resim 35. Frekans koleksiyonu model no:1 artistik çizim.....	55
Resim 36. Frekans koleksiyonu model no:2 teknik çizim	56
Resim 37. Frekans koleksiyonu model no:2 artistik çizim.....	56
Resim 38. Frekans koleksiyonu model no:3 teknik çizim	57
Resim 39. Frekans koleksiyonu model no:3 artistik çizim.....	57

Resim 40. Frekans koleksiyonu model no:4 teknik çizim.....	58
Resim 41. Frekans koleksiyonu model no:4 artistik çizim.....	58
Resim 42. Frekans koleksiyonu model no:5 teknik çizim.....	59
Resim 43. Frekans koleksiyonu model no:5 artistik çizim.....	59
Resim 44. Naplar koleksiyonu model no:1 teknik çizim.....	60
Resim 45. Naplar koleksiyonu model no:1 artistik çizim.....	60
Resim 46. Naplar koleksiyonu model no:2 teknik çizim.....	61
Resim 47. Naplar koleksiyonu model no:2 artistik çizim.....	61
Resim 48. Naplar koleksiyonu model no:3 teknik çizim.....	62
Resim 49. Naplar koleksiyonu model no:3 artistik çizim.....	62
Resim 50. Naplar koleksiyonu model no:4 teknik çizim.....	63
Resim 51. Naplar koleksiyonu model no:4 artistik çizim.....	63
Resim 52. Naplar koleksiyonu model no:5 teknik çizim.....	64
Resim 53. Naplar koleksiyonu model no:5 artistik çizim.....	64
Resim 54. Naplar Koleksiyonu Model No:1 Saya Tasarımı	70
Resim 55. Naplar Koleksiyonu Model No:2 Saya Tasarımı	72
Resim 56. Naplar Koleksiyonu Model No:3 Saya Tasarımı	73
Resim 57. Naplar Koleksiyonu Model No:4 Saya Tasarımı	75
Resim 58. Naplar Koleksiyonu Model No:5 Saya Tasarımı	76
Resim 59. Frekans Koleksiyonu Model No:1 Prototip Ürün Görseli 1.....	79
Resim 60. Frekans Koleksiyonu Model No:1 Prototip Ürün Görseli 2.....	79
Resim 61. Frekans Koleksiyonu Model No:1 Prototip Ürün Görseli 3.....	79
Resim 62. Frekans Koleksiyonu Model No:2 Prototip Ürün Görseli 1.....	81
Resim 63. Frekans Koleksiyonu Model No:2 Prototip Ürün Görseli 2.....	81
Resim 64. Frekans Koleksiyonu Model No:2 Prototip Ürün Görseli 3.....	81
Resim 65. Frekans Koleksiyonu Model No:3 Prototip Ürün Görseli 1.....	83
Resim 66. Frekans Koleksiyonu Model No:3 Prototip Ürün Görseli 2.....	83
Resim 67. Frekans Koleksiyonu Model No:3 Prototip Ürün Görseli 3.....	83
Resim 68. Frekans Koleksiyonu Model No:4 Prototip Ürün Görseli 1.....	85
Resim 69. Frekans Koleksiyonu Model No:4 Prototip Ürün Görseli 2.....	85
Resim 70. Frekans Koleksiyonu Model No:4 Prototip Ürün Görseli 3.....	85
Resim 71. Frekans Koleksiyonu Model No:5 Prototip Ürün Görseli 1.....	87
Resim 72. Frekans Koleksiyonu Model No:5 Prototip Ürün Görseli 2.....	87
Resim 73. Frekans Koleksiyonu Model No:5 Prototip Ürün Görseli 5.....	87
Resim 74. Naplar Koleksiyonu Model No:1 Prototip Ürün Görseli 1	89
Resim 75. Naplar Koleksiyonu Model No:1 Prototip Ürün Görseli 2	89
Resim 76. Naplar Koleksiyonu Model No:1 Prototip Ürün Görseli 3	89
Resim 77. Naplar Koleksiyonu Model No:2 Prototip Ürün Görseli 1	91
Resim 78. Naplar Koleksiyonu Model No:2 Prototip Ürün Görseli 2	91
Resim 79. Naplar Koleksiyonu Model No:2 Prototip Ürün Görseli 3	91
Resim 80. Naplar Koleksiyonu Model No:3 Prototip Ürün Görseli 1	93
Resim 81. Naplar Koleksiyonu Model No:3 Prototip Ürün Görsel 2.....	93
Resim 82. Naplar Koleksiyonu Model No:3 Prototip Ürün Görsel 3.....	93
Resim 83. Naplar Koleksiyonu Model No:4 Prototip Ürün Görsel 1.....	95
Resim 84. Naplar Koleksiyonu Model No:4 Prototip Ürün Görsel 2.....	95
Resim 85. Naplar Koleksiyonu Model No:4 Prototip Ürün Görsel 3.....	95
Resim 86. Naplar Koleksiyonu Model No:5 Prototip Ürün Görsel 1.....	97

Resim 87. Naplar Koleksiyonu Model No:5 Prototip Ürün Görsele 2.....	97
Resim 88. Naplar Koleksiyonu Model No:5 Prototip Ürün Görsele 3.....	97
Resim 89. Frekans Koleksiyonu, Moodboard	99
Resim 90. Naplar Koleksiyonu, Moodboard	100

GİRİŞ

A. Araştırmanın Konusu ve Problemi

Tasarım düşüncesi önsezi, duygu ve bilginin ışığında ortaya çıkmıştır. İlk olarak 1987 yılında ortaya çıkan tasarım düşüncesi kavramını, tasarımcılar nesnelere görünüşlerini biçimlendirmek olarak tanımlanmışlardır. Tanım zamanla gelişerek ürünleri estetik olarak şekillendirmek amacıyla kullanılmaya başlanmıştır (Girgin, 2019, s. 55a). Tasarım süreci ise ürünlere estetik değer kazandırılması için düzenli bir şekilde kurulu eylemler dizisi olarak tanımlanmaktadır. Literatürde tasarım sürecini aşamalara ayıran ve tasarım süreçlerini tanımlayan araştırmacılardan biri olan Christopher Jones süreci analiz-sentez-değerlendirme olarak aşamalar halinde değerlendirmiştir (Avinç & Vural, 2020, s. 80a). Tasarım kavramı grafik tasarımı, makine tasarımı, mimari tasarım, hizmet tasarımı, ürün tasarımı, moda tasarımı ve ayakkabı tasarımı gibi birçok alanda kullanılmakta ve her tasarım alanı için farklı ölçütler dikkate alınmaktadır.

Tarihte insanoğlu soğuktan ve dış etmenlerden korunmak için vücutları kadar ayaklarını da koruma ihtiyacı duymuşlardır. Böylelikle ayakkabı kavramı ayağı dış etmenlerden koruyan ürünler olarak tanımlanmıştır. Ayakkabı yapısı temelde üst kısmı çevreleyen saya ve alt kısmını oluşturan taban olarak iki parçadan oluşmaktadır. Ayakkabı zamanla kullanımına yönelik bir nesne olarak kalmayarak tasarımsal olarak çeşitlenmiş ve gelişmiştir.

Dünyanın farklı bölgelerinde arkeolojik kazılarda ayak giyimine ait buluntular, insanların tarihi boyunca ayaklarını nasıl korudukları hakkında bilgi vermektedir. Ayakkabı figürüne ait en eski bulgulara Avrupa ülkelerindeki mağara resimlerinde rastlanılmaktadır. Günümüze ulaşan en eski ayakkabı figürü ise Amerika Birleşik Devletinin Batı Oregon'da eyalet sınırları içerisinde bir çölde bulunmuştur. Bu figür 10.500 yıl öncesine ait olduğu bilinen ayakkabı sandalet formuna sahiptir (Berkol, 2019, s. 88a).

I. Dünya Savaşı (1914 - 18) sonrasında ise kadınların çalışma hayatında aktif rol almaları spor ve açık hava faaliyetlerinde bulunmaları sebepleri ile rahat ayakkabılar tercih ettikleri görülmüştür. Tasarımcılar ise tercihlere uygun tasarımlar geliştirerek ayakkabı yapısını daha rahat modeller olarak tasarlamışlardır. Spor ayakkabı modelinin ilk prototipleri olan bağcıklı rahat yürüyüş ayakkabı yapısı bu dönemde ortaya çıkmıştır (Özdilli, 2014). Spor ayakkabı aynı zamanda gelişen ayakkabı sektörü ile birlikte değişen ayakkabı figürünün öncüsü niteliğine sahip olmuştur. Bu ayakkabıların ergonomik tasarımlara sahip olmaları onların spor salonlarında, amatör spor çalışmalarında, profesyonel antrenmanlarda, kısa yürüyüşlerde ve günlük hayattaki kullanımını arttırmıştır (Uzun & Sofuoğlu, 2023, s. 42). 19. yüzyıl sonrası gelişen teknoloji, nüfus artışı ve ekonomik faktörler ayakkabıda malzeme gelişimi ile farklı materyallere gereksinimi ortaya çıkarmıştır. Temel malzeme olarak kullanılan hakiki derinin yanında zaman içerisinde suni deri, dokuma-örme gibi tekniklerle elde edilen tekstiller geliştirilip kullanılmaya başlanmıştır (Yüksel, 2019, s.72a). Böylelikle yörelere özgü geleneksel tekstil yüzey yapıları kullanılmıştır.

Geleneksel tekstillerin yüzey yapıları dokuma ve örme olarak ikiye ayrılmaktadır. Örme ve dokuma, esnek yapıları ve ilmekli oluşumları açısından tasarımcılar tarafından özgün tasarımlar için birçok alanda kullanılmıştır (Özkum & Ertuğrul, 2022, s. 8). Geleneksel örme tekniği en basit yapısı ile tek bir çözümlü ipliği veya katlı çözümlü iplikler halinde el veya yardımcı malzemeler yardımı ile örme işleminin yapılmasıdır. Geleneksel el örücülüğünün hammaddesini; pamuk, yün ve sentetik yapıya sahip iplikler oluşturmaktadır. Örme yapımı sırasında araç kullanılmadan veya iğne, tığ, şiş, mekik ve firkete gibi araçlarla işlem gerçekleştirilir (Bozdağ & Eroğlu, 2022, s. 228).

İnsanoğlunun ayakkabı kullanımına başlamasının ardından kültürel ve sosyal etkilerle farklı tasarım ürünlerine ihtiyaç duyulmuştur. Böylelikle bilgi birikimleri ve deneyimler tasarım düşüncesiyle birleşerek ve yeni geliştirilen malzemelerin de kullanılmasıyla farklı ayakkabı tasarımlarının yapılabilmesi hedeflenmiştir. Ayakkabının tasarım ve üretim sürecinde; araştırma, inceleme, geliştirme, gerçekleştirme ve değerlendirme aşamaları tasarımın şekillendirilmesinde ve koleksiyon oluşumunda oldukça önemlidir. Tasarım birçok alanda yapılabildiği gibi iki veya daha fazla alanların ortak kullanılması ile de gerçekleşir. Bu nedenle, bu

araştırmada tasarım kavramı incelenerek ayakkabı tasarımı ve geleneksel örme alanlarında örnek bir uygulama yapılmış ve bu uygulama üzerinde inceleme gerçekleştirilmiştir.

B. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Araştırmanın amacı; geleneksel örme yüzeyi yapımında doğal, sentetik ve geri dönüşüm süreçlerinden kazandırılan tekstil ürünleri kullanılarak ekonomik ve ergonomik yüzey (saya) tasarımlar oluşturmaktır. Tasarlanan yüzeylerden aynı zamanda prototip ürünler de üretilmiştir. Bu amaçla daha önceden konu ile ilgili yapılan çalışmalar incelendikten sonra literatür araştırması yapılmıştır. Literatür taraması ayakkabı tasarımı ve geleneksel tekstiller alanlarında daha önce yapılmış çalışmalarla sınırlandırılmıştır. Ayakkabı tasarım kavramının temeli irdelenerek tasarım ve üretim aşamaları açıklanmıştır. Bu bağlamda örme ve örme-deri yüzeylere sahip 2 koleksiyonun 5 farklı varyasyonu oluşturulmuştur. Koleksiyonların temaları frekans ve naplar olarak seçilmiştir. Coğrafya terminolojisinde sıklık anlamına gelen frekans teriminin seçilmesinin nedeni örgünün yapısını nitelendirmektir. Aynı terminolojiye ait naplar terimi örtü anlamına gelerek seçilen renk ve örgü yapısını nitelendirmektir. Tasarımlar için kullanılan malzemelerinin özellikleri, teknik ve artistik çizimleri, üretim aşamaları, maliyet analizleri, saya tasarımı ve kalıp hazırlama basamaklarıyla fonksiyonel bir ayakkabı model önerisi geliştirilmiştir. Oluşturulan modellerin az bilinen veya geçmişte kullanılan üretim süreç ve teknikler ile geleneksel bir yapıda estetik ve güncel trendlere uygun nitelikte olacağı düşünülmektedir.

İnsanoğlu, dünyadaki varlığı boyunca örme yapıları her alanda kullanmıştır. Ayakkabı ve geleneksel örme yapısının birbirinden farklı iki disiplinin kesişme noktası geçmişte üretilen ilk ayakkabı figürlerine kadar dayandığı bilinmektedir. Bu nedenle ayakkabının tarihsel süreci, gelişimi ve tasarımında kullanılan aşamalar derinden incelemeyi önemli hale getirmiştir. Ayakkabı tasarımı ve üretiminde kullanılan temel aşamalar oldukça az değişmesine rağmen ayakkabı belirli bir çizgi içerisinde farklı tasarımlara yönelim sağlanmıştır. Ayakkabı tasarımından yola çıkan bu araştırma, geçmişin öğretileri ve tasarım kavramı arasındaki ilişkiyi, kesişim alanları ile incelemeye de zemin yaratmış olacaktır.

C. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmanın birinci bölümünde, tasarım, ayakkabı ve geleneksel tekstillerin incelenmesi için öncelikle literatür araştırması yapılmıştır. Yapılan literatür taramasında tasarım kavramı, ayakkabı, ayakkabının tarihi, ayakkabıyı oluşturan yüzeyler, ayakkabı çeşitleri, ayakkabının tasarım ve üretim süreçleri, geleneksel tekstillerin tarihi, özellikleri ve çeşitleri ile ilgili konular taranmıştır. Literatür taraması yapılırken yerel ve yabancı kaynaklardaki kütüphane, seminer, konferans, sempozyum, internet siteleri vb. verilerden yararlanmıştır.

Araştırmanın ikinci yöntem bölümünde yaratıcı tasarım çalışması yapılmıştır. Bölüm kapsamında

1. Eskiz çizimlerin oluşturulması
2. Saya tasarımı yüzey denemesi
3. Tabanlıklarda kemer delme pensesi kullanımı
4. Frekans ve naplar koleksiyonlarında saya ve kalıp tasarımlarının aşamalarına yer verilmiştir.

Araştırmanın üçüncü bölümünde teknik uygulamalı araştırma modeli seçilmiştir. Bu bağlamda 2 koleksiyonun tasarım süreci trend ve tema belirleme süreci, hedef kitle belirleme, model ve malzeme seçimi sunulmuştur. Bu bölümde trend renkler ve temalar araştırılmıştır. 2024 trend renk tonları araştırılmış, Pantone'nin 2024 İlkbahar & Yaz Modası Renk Trendleri incelenerek sezona ve moda uygun renkler seçilmiştir. Frekans ve naplar olarak belirlenen koleksiyonların hikâye panoları oluşturuldu. Hedef kitle zenne(kadın) grubu, 37 numara baz kalıp, model spor ayakkabı olarak belirlenmiş ve uygun malzemeler araştırılarak seçimi gerçekleştirilmiştir. Seçilen spor ayakkabının yüzey(saya) yapısını geleneksel tekstil yapılarından geleneksel örme yapısı seçilmiştir. Geleneksel örme yapısı araç ile yapılan el örme teknikleri incelenerek materyal olarak şiş aracı seçilmiştir. Ardından temalarına uygun beşer varyasyonun tasarım ve üretim sürecini kapsayan ilk aşamada teknik ve artistik çizimler oluşturulmuş, ardından üretim planı, maliyet hesaplama analizleri, saya tasarımı, kalıpların hazırlanması ve son aşama olan prototip ürün üretimi sunulmuştur. Ayrıca yapılan tasarımlar ana hatlarıyla özetlenmiştir. Hazırlanan teknik ve artistik çizimler, hikâye panosu ve moodboard çalışması Adobe Photoshop ve Adobe Illustrator programları kullanılmıştır.

D. Sayılılar

Araştırma, aşağıda verilen sayılılar doğrultusunda hazırlanmıştır.

1. Araştırmada tarama kapsamında kaynakların güvenilir ve yeterli bilgi içerdiği varsayılmaktadır.
2. Araştırmada uygulanan yöntem ve teknikler çalışmanın amacına uygun olduğu varsayılmaktadır.
3. Araştırmanın tasarım ve üretim süreçleri belirlenen akış dilimine uygun işlendiği varsayılmıştır.

E. Sınırlılıklar

Çalışma kapsamında sınırlılıklar şu şekildedir;

1. Araştırmada literatür araştırması Türkçe ve İngilizce kaynaklarla,
2. Tasarım sürecinde kullanılacak olan Adobe Photoshop ve Adobe Illustrator programlarıyla,
3. Koleksiyonların uygulama aşamasında tasarım sürecinde uygulanacak olan yöntemler ve sözel araştırmalar birikimiyle ortaya konulacak tasarım ürünün geliştirmesiyle,
4. Geliştirilen ürün olan ayakkabının koleksiyon oluşturma, geliştirme ve üretim aşamaları ile sınırlanmaktadır.

F. Tanımlar

Tasarım: Türk Dil Kurumu Tarafından tasarım kelimesi “Bir sanat eserinin, yapının veya teknik ürünün ilk taslağı, tasar çizim, dizayn” olarak tanımlanmaktadır.

Tasarım Süreci: Düzenli bir şekilde kurulu eylemler dizisi olarak tanımlanmaktadır.

Moda: Toplumun türlü alanlarında zaman zaman görülen, toplumca veya belirli gruplarda benimsenen yeniliklerdir.

Ayakkabı: Türk Dil Kurumuna göre ayakkabı genellikle sokakta giyilen ve altı kösele, lastik vb. dayanıklı maddelerden yapılan giyecek, papuç veya başmak olarak tanımlanmaktadır.

AR-GE (Araştırma ve Geliştirme Süreci): Tasarıma yön verme, veri toplama ve amaç belirleme kavramlarını destekleyen yeni ürünlerin veya aşamaların geliştirilmesi amacıyla yapılan çalışmalar kapsamıdır.

Geleneksel Tekstiller: İnsan vücudu çevredeki sert cisimler, soğuk-sıcak, güneş ve rüzgâr gibi etkenlerden koruyan yüzey yapılarıdır.

Örme: Bir çözgü ipliği veya katlı çözgü iplikler halinde el veya yardımcı materyaller yardımı ile örme işleminin yapılmasıdır.

G. Konu ile İlgili Ulusal ve Uluslararası Tezler/Çalışmalar

Araştırma kapsamında konu olan ayakkabı tasarımları ve geleneksel yüzey çalışmaları kavramları irdelenirken tasarım alanında estetik ve fonksiyonel özellikleri konu alan çalışmalara yer verilmiştir. Tarih sırasına göre verilen konu ile ilgili araştırmalar;

(Uğurlu, 2018)“Geleneksel Tekstil Teknikleriyle Yeni Sanatsal Çalışmalar” adlı araştırmasında, örnek uygulama modelinde yapılan çalışmalar için geleneksel tekstil teknikleri ülkemizdeki milli dokuma kültürünün birikimlerinden yararlanılmıştır. Çalışmada, Anadolu’nun çeyiz geleneği hassasiyeti ile oluşturulmuştur. Böylelikle milli kimlik özelliğini taşıyan sanatsal çalışmaların evrensel sanat boyutuna ulaşmayı hedeflemiştir.

(Demirtay, Ertuğrul, & Öztürk, 2021)“Düz Örme Teknolojisinde Spor Ayakkabı Üretim ve Tasarım Olanakları” adlı çalışmasında düz örme teknolojisinin ayakkabı üretim imkânları ve gücü hakkında bilgiler incelenmiştir. Ardından tasarım olanakları örnekler üzerinden incelenmiştir.

(Karapınar, 2022) “Art Nouveau Sanat Akımında Stilizasyon ve Ayakkabı Tasarımındaki Etkileri” adlı çalışmasında Art Nouveau akımının tarihsel yapısı, akımın ortaya çıkış aşamaları incelenmiştir. İncelenen Art Nouveau sanat akımına uygun ayakkabı tasarımları yapılarak ayakkabıların zamanla hangi hedef kitleyi yansıtan ürüne dönüştüğü sorgulanmıştır.

(Alşan, 2023) “1800’lerden Günümüze Spor Ayakkabı Tasarımı ve Öncü Tasarımların İncelenmesi” adlı araştırmasında genel ayakkabı modellerinden spor ayakkabının tarihsel bilgileri derlenerek kaynak oluşturmak amaçlanmıştır. Araştırılan

zaman dilimi geniş tutularak ilk spor ayakkabısı formlarından günümüze kadar gelen zaman dilimindeki değişimi, gelişimi ve dönüşümü anlatılmıştır.

(İmre H. M., 2022) “ Ayakkabı Tasarımında Kullanılan Yenilikçi Tekstiller ve Çevreci Yaklaşımla Bir Model Önerisi” adlı araştırmasında yenilikçi tekstil ve geri dönüşüm malzemelerinin spor ayakkabı tasarımına yansıtılması üzerinde durulmuştur. Çevreci bir yaklaşımla fonksiyonel bir ayakkabı tasarımının süreçlerini, kullanılan tekstil malzemelerin, üretim şekilleri, özellikleri, üretim aşamaları tespit ve analiz edilmiştir. İmre'nin araştırmaları sonucunda çalışma kapsamında üç çift değişebilir saya özellikli kadın ayakkabı prototipi üretilmiştir.

(Yetgin, 2022) “Örme Tasarımının Aktif Spor Giyiminde Kullanımı ve Olanakları” adlı araştırmasında örme tasarımının aktif performans giyimi alanında dünya pazarındaki yeri ve önemi, örme kumaşların performansça sporculara sağladığı konfor özellikleri ile bağlantılı konular incelenmiştir. Bununla birlikte, spor giyiminde çeşitli örme teknolojilerinin kullanıldığı ürünler ve örme tasarımıyla inovatif spor kıyafetlerinin üretimi incelenmiştir. Araştırmalar sonucunda düz örme teknolojisiyle spor ayakkabılarının üretimi ve örnek incelemelerine yer verilmiştir.

BÖLÜM I

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde, genel çerçeve oluşturmak amacıyla ilgili kaynaklardan yararlanılarak elde edilen bilgilere yer verilmiştir. Bu bağlamda, bölüm içerisinde tasarım kavramı, ayakkabı ve geleneksel tekstiller konuları üzerinde durulmuştur.

1.1.Tasarım Kavramı

Tasarım (dizayn) sözcüğü Latince designare kelimesinden türetilen bir sözcükten gelmektedir. Rönesans dönemi itibariyle “tasarım” kavramı Fransızca dessiner, İtalyanca disegno, İngilizcede ise desing olarak kullanılmıştır. Tasarım, Türkçeye kazandırılmış olan planlama ve tasarlama anlamlarına gelen “dizayn” kelimesinin eş anlamı olarak kullanılmaktadır (Akdemir, 2017, s. 86). Türk Dil Kurumu tarafından ise tasarım kelimesi “zihinde canlandırılan biçim; tasavvur” yada “bir sanat eserinin, yapının veya teknik ürünün ilk taslağı, tasar çizim, dizayn” olarak tanımlanmaktadır.

Tasarım kavramı özünde sadece somut bilginin değerlendirmesi olarak değil, karşıt ama tamamlayıcı sınırlamaların ya da soyut hareketlerin de izlerini taşımaktadır. Bir tasarımın ilk hareket noktası önsezi, duygu ve bilginin ışığında geliştirilmelidir. Tasarım unsurları ve ilkeleri ile beraber ise tasarlama eylemi sonucu zihinde oluşturulan form olarak tanımlanmaktadır (Gezer, 2019, s. 596). Bu ifadeyle tasarlama, planlama, eskizler yapma, biçimlendirme gibi farklı anlamların katılımıyla, tasarım sözcüğü çok fazla içerik aşamasına sahip olmuştur. Karmaşıklığı düzenleme veya kargaşa içinde netlik bulmanın bir yolunu oluşturan tasarım netliğini kazanmak için çizim, eskiz gibi terimleri de içerisinde barındırmaktadır (Demirarslan & Demirarslan, 2020).

Tasarımın bakış açısını geliştirmek için oluşturulan tasarımlar belli ilke ve öğelerini bünyesinde barındırması gerekmektedir.

1.1.1. Tasarımın Öge ve İlkeleri

1.1.1.1. Tasarım öğeleri

Tasarım öğeleri literatürde nokta, çizgi, renk, biçim, yön, ölçü, aralık ve doku olarak sınıflandırılmıştır.

1. Nokta

Tasarımın öğelerinden olan nokta görsel anlatımın en küçük ve temel ögesidir. Nokta, tek başına sabitken arttıkça dinamizme, ritme ya da kaosa dönüşebilir. Açık, koyu, dağınık, planlı, büyük, küçük, art arda gelirse çizgi, eşit aralıklar ile kullanılırsa yüzey oluşturabilir (Şen, 2018).

2. Çizgi

Çizgi noktanın oluşturduğu hat olarak tanımlanmaktadır. Paul Klee çizgi için “noktanın yürüyüşe çıkması” olarak ifade etmiştir. Bu ifadeyle bir yüzeyde noktayla başlayıp, bunun hareketlerinden oluşan form olarak tanımlanabilir. Formları kuşatan çizgilerle, uzun veya kısa yapılar oluşturulurken çizginin yapılandırılmasıyla, yatay, dikey, kırık, eğri, yay vb. niteliklerle, çizgi ögesi tasarımlarda kullanılabilir (Yıldız & Turunç, 2019).

3. Renk

Renk, tasarım ve tasarımcı için güçlü bir kombinasyon aracıdır. Renk, tasarımda dikkati artırarak gözlemleyici üzerinde güçlü, duygusal ve psikolojik etkiler daha iyi algılanmasını sağlar. Renk sıcak ve soğuk renkler olarak ikiye ayrılır. Sıcak renkler, dalga boyutlarının kısa ve yüksek titreşimli olmasıyla gözdeki ağ tabakasına ilk önce çarpan uyarıcı renkler arasındadır. Soğuk renkler ise gözlemleyicide alışkanlık hissini uyandırdığı için dinlendirici etki bırakırlar (Özdemir, 2005, s. 396).

4. Biçim

Tasarımda açıklayıcı bilgi ve çizgilerle biçim oluşturulur. Biçimler serbest ve karmaşık yapılarını çizim kâğıdı üzerine nasıl yansıtabileceğini gösteren formlardır. Biçim çeşitleri doğal veya yapay formların fazlalığından dolayı sınırsızdır. Simetrik veya asimetrik, doğal veya yapay, dingin veya dinamik olarak nitelendirilen birçok yapıda kullanılmıştır (Rodop, 2018, s. 22).

5. Yön

Yön, tasarımda biçimsel öğelerin sol-sağ, yukarı-aşağı, ileri-geri ve yatay-düşey oranlarla uyumu ve düzen kazandırılmasıdır. Tasarımlarda düşey, yatay ve diyagonal olmak üzere üç ana yön bulunmaktadır. Bir tasarımda çoğunlukla yatay yönler pasif, düşey yönler aktif, diyagonal yönler ise hareketli ve dinamik bir etkileşim yaratırlar (Şenol & Elmas, 2020).

6. Ölçü ve aralık

Ölçü ve aralık bir tasarımın kombinasyonu açısından oldukça önemlidir. Bu ikilinin doğru kullanılması tasarıma soğukluk ve donukluğun yerine sıcaklık ve hareketlilik vermektedir. Ölçü ve aralık kavramlarının kullanıldığı tasarımlarda uzaklık yakınlık dereceleri de bir düzen içinde birbirini takip etmelidir. Buna uygun kompozisyonlardaki tasarımlar düzen ve denge içerisinde tamamlanmaktadır (Marmara, 2016).

7. Doku

Diğer bir öge olan doku yüzeylerde görme ve dokunma hissi yardımıyla ayırt edilebilen yönlendirici bir fonksiyon niteliğindedir. Doku tasarımda sert ve yumuşak doku diye ikiye ayrılmıştır. Sert doku, tasarıma yakınlık hissi vermektedir. Böylelikle tasarıma dinamik, uyarıcı, ilgi çekici, güçlü, sıcak ve heyecan verici duygu kazandırır. Yumuşak doku ise uzaklık hissi verirken aynı zamanda sükûnet, rahatlık, monotonluk, güçsüzlük duygusu yaratır (Ataoğlu, 2020, s. 273).

1.1.1.2. Tasarımın ilkeleri

Tasarım kavramının ilkeleri ritim, denge, vurgu, süreklilik, orantı ve görsel hiyerarşi, zıtlık ve bütünlük gibi terimlere ayrılmıştır. Bu ilke ve öğeler, tasarımcıya tasarımlarında evrensel bir öncül olmuştur. Tasarımlarda bu ilkeler keskin olarak ayrılmayarak bir tasarımda bir veya birden fazla ilke kullanılabilir (Çepehan & Güller, 2020).

1. Ritim

Ritim, tasarımın düzenli aralıklarla şekillerin, formların, renklerin ve dokuların görsel hareketlerinin tekrarı olarak tanımlanmaktadır. Ritim devamlılık etkisi uyandıran akış oluştururken aynı anda akışı görsel olarak desteklemeyi sağlar (Akarpa, 2019).

2. Denge

Denge, aynı veya farklı yapıların arasındaki düzenin, uyumun ve bütünlüğün orantılı bir şekilde dağılımıdır. Bu oranın sağlanması için tasarımda görsel yapıdaki unsurlar optik bir merkezde toplanmalı ve dağılmalıdır. Denge, simetrik denge ve asimetric denge olarak ikiye ayrılır. Simetrik denge, bir eksene göre öğelerin aynı durumda tekrar etmesiyle oluşur. Asimetric denge ise eşit ya da eşit olmayan görsel öğelerin düzensiz ama uyumlu bir dağılım göstererek oluşmaktadır (Şenol & Özdemir, 2019).

3. Vurgu

Tasarımda kullanılan en önemli ilkelerinden biri vurgudur. Tasarımda zıt renkler kullanılarak, göz alıcı ayrıntılarla, tekrarlamayan ya da sıradan olmayan tasarımlar oluşturulabilir. Vurgu ilkesi kullanılmış tasarımlarda görsel elemanlar arasında hiyerarşiyi sağlamaktadır (Ceylan, 2019).

4. Süreklilik

Süreklilik, kavram olarak devamlılık anlamında kullanılan terimin amacı tasarıma dinamiklik vermektir. Görsel öğelerin birbirleriyle ilişki içinde olduğunun ve diğer tüm tasarım ilkelerinin yerinde ve doğru kullanıldığının göstergesi olmuştur (Kurdoğlu & Bekar, 2018, s. 576).

5. Orantı ve görsel hiyerarşi

Tasarım kavramının orantı ve görsel hiyerarşi ilkesi, tasarımlarda önem sırasının belirlenmesi, mesajın etkisini ve dağıtımının hâkimiyetini sağlamaktadır. Doğru oluşturulmuş orantılı ve hiyerarşik tasarım takipçisine bilgiyi sırasıyla ve kademeli bir biçimde verebilmektedir (Aydın, 2015).

6. Zıtlık

Zıtlık ilkesi, tam tersi iki kavramın birbirleriyle ustalıkla kaynaştırılmasının ardından bütün oluşturmasında önem taşıyan bir kavramdır. Zıtlık, tasarımda dikkat çekmek ve tasarımı ilgi çekici duruma getirmek için, bazı öğeleri diğerlerinde çok farklı duruma getirerek oluşturulabilir. Zıtlık tasarımda farklı şekillerde gerçekleştirilebilir. Biçim zıtlığı (yön, şekil), renk zıtlığı (sıcak-soğuk) ve ton zıtlığı (açık-koyu) gibi zıtlıklar tasarımın oluşmasında önemli kavramlardır (Abalı, 2020, s. 42).

7. Bütünlük

Bütünlük öğelerin ahenkli olarak bir araya gelmesi şeklinde tanımlanabilir. Bir tasarımın tamamlanmış olabilmesi için bütünlük ilkesine sağlaması gerekmektedir. Bütünlük ilkesi sağlanmamış ürün tasarım olarak görülmez çünkü görsel algıda bütünlük, tasarıma bitmiş hissi uyandırmalıdır (Arıkan, 2008).

1.1.2. Tasarım Tabanlı Araştırma Yönteminin Amacı ve Önemi

Tasarım düşüncesi kavramı, ilk olarak 1987 yılında ortaya çıkmıştır. Zaman içerisinde tasarım düşüncesi sadece nesnelerin görünüşlerini biçimlendirmek değil aynı zamanda ürünleri estetik olarak şekillendirmek amacına ulaşmıştır. Tasarım tabanlı araştırma, düşüncenin teorik yapısını fonksiyonel bir uygulamaya dönüştürme yolunun ilk aşamasıdır. Bu düşünce bir tasarımın deneme, model oluşturma, prototip oluşturma, geri bildirim alma ve yeniden tasarlama fırsatlarına olanak sağlayan bir planlama ve geliştirme süreci olarak tanımlanabilir (Girgin, 2019, s.55b). Aynı zamanda tasarımın somutlaştırılmasına, teori, tasarım ve uygulama arasındaki ilişkinin anlaşılmasına yardımcı olmaktadır. Tasarım araştırma yöntemi genel olarak soyut sonuçlar ortaya koyarken, tasarım süreci somut sonuçlar ortaya koymaktadır. Tasarım araştırma yönteminin son aşaması tasarım sürecinin başlangıç noktasıdır (Gürçüm, 2017).

1.1.3. Tasarım Süreci

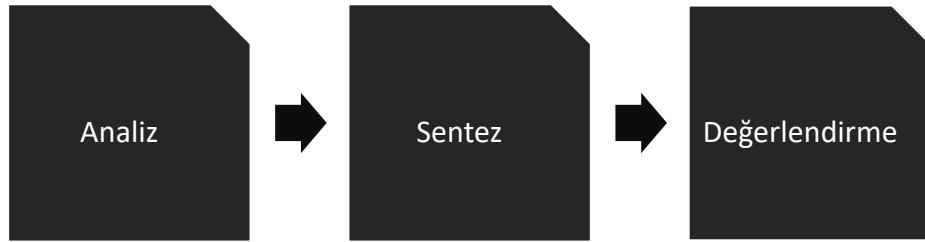
Tasarım süreci; düzenli bir şekilde kurulu aşamalar dizisi olarak tanımlanmaktadır. Literatürde tasarım sürecini aşamalara ayrılması ve tasarım süreçlerinin tanımlayan pek çok araştırmacı bulunmaktadır. Bu araştırmacılardan biri olan Christopher Jones tasarım sürecini analiz-sentez-değerlendirme olarak tanımlarken Bruce Archer tasarımı bir süreç olarak tanımlamıştır (Avinç & Vural, 2020, s. 80b). Tasarım sürecinin tasarımcılar tarafından kabul görmüş tanımı Jones'un analiz-sentez-değerlendirme kavramlarıdır. Bu kavramların tanımları kısaca şu şekildedir;

Analiz; tasarımda problemin belirlenmesi, tanımlanması ve araştırılması sürecidir.

Sentez; keşfetme ve üretme sürecidir. Analiz sürecinde belirlenen bilgiler, tasarımcının bilgi ve deneyimleriyle yorumlanmalıdır.

Değerlendirme; analiz sürecinde elde edilen fikir ve bilgiler ışığında ise teknik veya bilimsel nitelikli görüşlere analiz yöntemlerine dayanan değerlerin saptanmasıdır (Varol, 2019).

Christopher Jones tasarım sürecini analiz-sentez-değerlendirme süreci Şekil 1’de verilmiştir.

Şekil 1: Analiz-Sentez-Değerlendirme

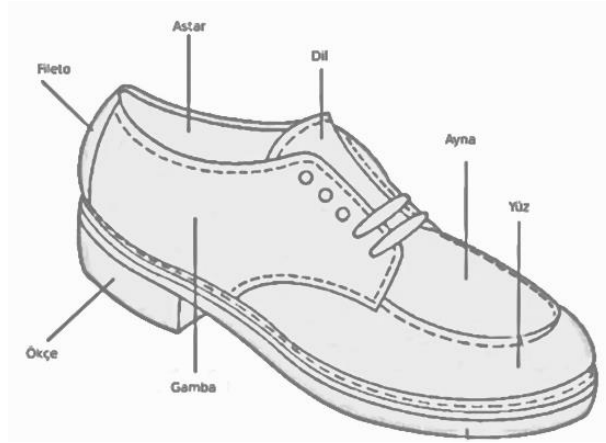
1.2.Ayakkabı

Bu bölümde, araştırmaya ışık tutacağı düşünülen ve ilgili kaynaklardan yararlanılarak elde edilen bilgilere yer verilmiştir. Bu bağlamda, bölüm içerisinde Ayakkabının tanımı, tarihçesi, ayakkabıyı oluşturan yüzeyler, ayakkabı çeşitleri ve ayakkabının tasarım ve üretim süreci konuları üzerinde durulmuştur.

1.2.1. Ayakkabının Tanımı

Türk Dil Kurumuna göre ayakkabı “genellikle sokakta giyilen ve altı kösele, lastik vb. dayanıklı maddelerden yapılan giyecek, başmak, papuç” olarak tanımlanmaktadır.

Tarihte insanoğlu soğuktan ve dış etmenlerden korunmak için vücutları kadar ayaklarını da koruma gereksinimi duymuştur. Ayağı dış etmenlerden koruyan bu materyale ayakkabı denilmiştir. Ayakkabı aynı zamanda kullanımına yönelik bir nesne olarak kalmayarak estetik yönden de yıllar içinde aşamalar halinde gelişmiştir. Gelişen ayakkabı figürü ayakkabının fiziksel yapısı ve ayakkabının tanımı üzerinde etkili olmaktadır. Ayakkabı temelde üst kısmını çevreleyen saya ve alt kısmını oluşturan taban olarak iki parçaya ayrılmaktadır. Saya; ayakkabıların yüz, gamba (arka-yan parçayı), ayna, dil, fileto ve astandan oluşan bölümüdür. Taban daha kalın bir parçadan oluşan ökçe kısmını da içine alan alt kısımdır (Çınar, 2017, s.2). Temel tanıma göre ayakkabının yüzey parçaları Şekil 2’de verilmiştir.

Şekil 2: Ayakkabının bölümleri

1.2.2. Ayakkabının Tarihi

Arkeolojik kazılarda dünyanın farklı bölgelerinde elde edilen ayak giyimine ait buluntular, insanların tarih öncesinde ayaklarını nasıl muhafaza ettikleri hakkında bilgi vermektedir. Ayakkabı figürüne ait ilk bulgulara ise Avrupa ülkelerindeki mağara resimlerinde rastlanılmaktadır. Günümüze ulaşan en eski ayakkabı figürü ise Amerika Birleşik Devletlerinin Batı Oregon eyaletinde bir çölde 10.500 yıl öncesine ait olduğu bilinen sandalet olarak literatüre geçmiştir (Berkol, 2019, s. 88b). 1938 yılında Fort Rock tarzı olan sandaletler ise Oregon'un Kuzey Büyük Havzasında Luther Cressman tarafından yapılan kazılarda, adaçayı kabuğu ve çeşitli liflerden örülmüş sandaletler olarak bulunmuştur. Bulunan sandaletlerin tarihi analizleri sonucunda Fort Rock tarzı sandaletlerin M.Ö. 10.200 ile 9.300 yıl öncesine ait olduklarını göstermektedir. Sandaletler Doğa Kültür ve Tarih Müzesi'nde sergilenmektedir (Somçağ & Akçakale, s. 213). Fort Rock tarzı sandalete örnek Resim 1'de verilmiştir.

Resim 1: Fort Rock Sandaleti M.Ö. 10.200-9.300

İlk çağ buluntularına ait ayakkabı modellerinden de anlaşılacağı üzere ayakkabı tasarımsal olarak sandalet ile oluşmaktadır. Bu dönemde sandaletler bitki lifi veya deri-bitki lifi birleşimlerinden oluşturulmuştur. Uygarlıkların oluşumları ile sandalet yapısındaki ayakkabı modelleri kültürel ve hava koşullarındaki farklılıklardan dolayı farklı isimler, farklı tasarımsal kalıplar ve farklı malzemeler ile üretilmişlerdir. Pers ve Hintliler ahşabı oyararak yaptıkları sandaletlere “paduka” ismi vererek topuzlu olarak kullanmışlardır. Japonlar “zori” ve tahta tabanlı yüksekliği değişen “geta” sandaletler kullanmışlardır. İspanyollar sandaleti ipten öreerek yaparken Slavlar ise keçeden yapmışlardır. Afrika yerlileri ise değişik renkte derileri iplikler ile birleştirerek yaptıkları parmak arası sandaletler kullanmışlardır (İmre H. M., 2016, s. 194). İlk uygarlıkların gelişmesi ile sandaletin yanında çizme, bot ve mokasen tarzında ayakkabı formları üretilerek kullanılmıştır. Sümerler ve Asurlar diz altına kadar uzanan ökçesiz ve düz bir tabanı olan çizme kullanmışlardır. Antik Yunan uygarlığında krepis, buskin, cothornos ve phaecassium gibi çeşitli çizme modelleri kullanılmıştır. Antik Roma Uyarlığında ise Antik Yunan döneminden birçok çizme tasarımının yanında bu formları geliştirerek caliga, carbatina ve calcei senatorii gibi çizme ve bot modelleri kullanılmıştır (Kastan & Kastan, 2022).

Ayakkabı tarzlarında her dönemin kendine özgü stili benimsemiştir. Orta çağda ayakkabılar sosyal statüyü belirleyici bir unsur haline gelmiştir. Ayakkabıların burunları sivrileşerek uzamaya başlamış ve ayakkabının sayısı ayakkabının üst kısmını oluşturan parçası olarak ipek, deri, kadife ve saten kumaşlar kullanılmıştır. Bu ayakkabılara “poulaine” adı verilmiştir. Zenginliğin ve asaletin göstergesi haline gelen sivri burunlu ayakkabının modası 15. yüzyıl ortalarına kadar sürmüştür (Kandal, 2020). Poulaine örneği Resim 2’de verilmiştir.

Resim 2: “Poulaine”

16. yüzyılda “chopines” denilen tek platform üzerinde yükselen süslü terlikler yer almaya başlamıştır. Aristokratlar ve Venedikli kadınlar tarafından giyilen terlikler itibar göstergesi olarak kabul edilmiştir. Aynı zamanda üzerinde çeşitli kumaşlar ile pililer ve mücevher işlemleri kullanılmıştır (Kantarıcılar, 2019). Bu ayakkabıya örnek Resim 3’de verilmiştir.

Resim 3: “Chopines”

17. yy’de ayakkabı tasarımları çok yüksek ökçeli, uzun çizmeler olarak tercih edilirken zaman içerisinde ağız kısmı dışa doğru kıvrılan tasarımlara dönüşmüştür. Bu ayakkabı modeli dönemin sonlarına doğru popülerliğini kaybederek yerini burun formu yukarı kalkık biçimde, kare yapılı ve aksesuarlı siyah çizmeler almıştır. 17. yüzyılda yüksek ökçeli, burnu sivri ayakkabıların kullanılmasıyla kadın ayakkabılarının özgün bir form oluşumu gerçekleşmiştir. 18. Yüzyılda ayakkabı modasını şekillendiren Paris’teki ayakkabı tasarımcıları olmuştur. Bu yüzyılın en çok tercih edilen ayakkabı modeli şık ve zarif bir görünüme sahip olan yüksek ökçeli ayakkabılar olmuştur (Yüksel, 2019, s. 17-25).

19. yüzyılda erkekler genellikle düğmeli, bağcıklı ya da yanları esnek çizmeler tercih ederken, kadınlar saten ya da kadifeden yapılan topuksuz formda ayakkabıları tercih etmiştir. I. Dünya Savaşı (1914 - 18) sonrasında kadınlar çalışma hayatı, spor ve açık hava faaliyetlerine katılmaya başladıktan sonra daha rahat ayakkabı tercih etmişlerdir. Tercihlere göre ayakkabı tasarımsal olarak değişerek üretimler yapılmıştır. Örnek verilecek olunursa bağcıklı rahat yürüyüş ayakkabıları bu dönemde ortaya çıkmıştır (Çam, 2019). 1950’lerden itibaren savaş sonrası nüfus patlaması ve şehirleşmenin artışı ile ayakkabıya olan talep de artmıştır. Artan talepler ayakkabıcılık sektörünü makineleşmeye yöneltmiştir. Gelişen teknoloji ile birlikte sentetik hammaddeden oluşan ayakkabıların üretimi artmıştır. Renk yelpazesi genişlemiş,

boncuk, taş ve renkli iplikler ile yoğun bir işçilik ayakkabı tasarımlarında kullanılmıştır. Tasarımlardaki özgünlük, reklam ve pazarlamanın da etkisiyle ayakkabı sektörü dünyada önemli ekonomi haline gelmiştir (Özdilli, 2014).

1.2.3. Ayakkabıyı Oluşturan Yüzeyler

19. Yüzyılın ardından gelişen teknoloji, nüfus artışı ve ekonomik faktörler ayakkabıda malzeme gelişimi ile farklı materyal kullanım gereksinimi doğurmuştur. Temel malzeme olarak kullanılan hakiki derinin yanında zaman içerisinde suni deri, dokuma-örme gibi tekniklerle elde edilen tekstiller geliştirilip kullanılmaya başlanmıştır (Yüksel, 2019, s. 72b).

1.2.3.1. Ayakkabıyı oluşturan deri ve deri mamulleri

Geçmişten günümüze birçok kültürde deri ve deri mamulleri el sanatlarının ana malzemelerinden biri olarak kullanılmıştır. Deri endüstrisinin ham maddesi hayvan postundan tedarik edilmektedir. İlk çağlardan beri birçok alanda fiziksel ihtiyacı karşılamıştır. Ardından deri işlemeciliğinin gelişimi ve gelişen sanayi ile birlikte önemli sektörlerden biri haline gelmiştir. Böylelikle, deri sektörü estetik unsurları içerisinde barındıran birer kültürel ürün haline gelmiştir. Bu nedenle tasarımın önemli malzemelerinden biri haline gelerek deri sektörünün, üretim teknolojisinde meydana gelen değişiklikleri yakından takip etmiştir. Deri ve deri mamulleri imalat endüstrisi; işlemesi meşakkatli, emek verilerek yapılması gereken bir malzemedir. Oluşan mamulün kullanıldığı ürün çeşitliliği giyim üretimi, ayakkabı yan sanayi ve saraciyeye ürünleri, dekorasyon malzemeleri, mobilya ürünlerine kadar geniş bir kullanım alanında sahiptir (Arıkan & Gök, 2021).

1.2.3.2. Ayakkabıyı oluşturan tekstil yapıları

İlk çağlarda derinin yanında bitki yaprakları ve liflerinden yararlanarak örgü sistemiyle yüzey oluşturmuşlardır. Ayrıca örme yapılarının gelişimi ve dokumacılığın doğuşu ile birlikte deriyle başlayan korunma ihtiyacı, yaşanan gelişmelerin etkisiyle tekstil yüzeyleri kullanılmaya başlanmıştır. Tarihsel süreç içerisindeki üretim tekniğine bağlı gelişmelerin yaşandığı tekstil yüzeyler ile ayakkabılar arasında güçlü bir etkileşim olmuştur. Yıllar boyunca teknolojik gelişmeler ile değişimler yaşansa da ayak giyimindeki bitki liflerinin örülmesiyle başlayan serüven; örme kumaşlar, dokuma kumaşlar ve dokusuz yüzeylerden oluşan ayakkabılar kullanılmaya devam etmiştir (Yüksel, 2019).

Avrupa ülkeleri ve Amerika'dan gelen geleneksel, etnik ve egzotik tekstil malzemeleri ile tekstil ticareti olmuştur. Bu malzemeler kullanılarak oluşturulan ayakkabı modası da günümüze kadar gelişmiştir. Tasarımsal olarak tekstil yüzeylerini kullanmak, estetik bir anlayışla beraber tasarım oluşturmada önem taşımaktadır. Estetik anlayışına uygun olarak tasarımcılar dokuma ve örme yapılarını da sıklıkla özgün çalışmalar yapmak için kullanmıştır (Güzel & Kandal, 2023, s. 71). Oluşturulan tasarımlarda örme duyuşsal konfor, düşük ağırlık, yüksek esneklik sağlarken dokuma ile dayanıklılık, yıkama sonrası çekmeyen ve renk kaybetmeyen yapılar tasarıma nitelik sağlamıştır. Ayakkabının kullanım yerine uygun yapının seçilmesi de kaliteyi artıran bir unsurdur (Kanat, 2023). Günümüzde örme tekniğiyle geliştirilen sayalar spor ayakkabılarda sıklıkla kullanılmaktadır. Örme tekstil sayalar, yarattığı rahatlık hissi ve nefes alabilen yüzeyleri sayesinde hem sağladığı konfor hem de zarif görünümü açısından yoğun bir talep görmektedir.

1.2.4. Ayakkabı Çeşitleri

Modeller gova, derby, franşesina(oxfort), makosen, laofer, panduf, sandalet, bot, çizme ve spor ayakkabısı olarak ayrılmıştır.

1.2.4.1. Gova (Pump)

1900'lü yıllarda kadınlar uzun elbiseleri ile birlikte boy uzunlukları kısaldığı için orta yükseklikte ökçeli klasik bir ayakkabı olan pump (gova) ayakkabılar kullanmaya başlamışlardır. Bu ayakkabı ağız kısmı yüz orta noktasının altında kalan ve sadece kadınların kullandığı bir model olmuştur. Gova ayakkabının çok çeşitli varyasyonları bulunmaktadır. Bunlar burnu açık gova, arkası açık gova, yanları açık gova vb. gibi çeşitlenmiştir (Güzel & Kandal, 2023, s. 67). Klasik gova örneği Resim 4'de verilmiştir.

Resim 4: Pump (Gova)

1.2.4.2. Derby

Bağcıklı bir ayakkabı stildir. Derbi, 1850'lerde popüler bir spor ve av botu olarak kullanılmıştır. Erkek, kadın ve çocuk ayakkabılarında kullanılan bir modeldir. Literatürde Gibson veya Derby olarak da adlandırılmaktadır. Düz, maskaretili, monk, köröklü, ön ortası dikişli, kesiksiz, aynalı ve aynasız olarak çeşitlendirilmiştir. Derby örneği Resim 5'de verilmiştir.

Resim 5: Derby

1.2.4.3. Françesina (Oxford)

Oxford veya Françesina olarak bilinen “çarık” erkek, kadın ve çocuk ayakkabılarında tercih edilen modellerdendir. Yüz parçalarının şekli değiştirilerek maskaretili, maskaretsiz ve çok çeşitli modeli yapılmaktadır. Geleneksel olarak manda derisinin sert kısmından yapılmakta ve bir çeşit yün çorapla giyilmektedir (Ekiz, 2021, s. 70). Françesina ayakkabı modeli Resim 6'da verilmiştir.

Resim 6: Françesina (oxford)

1.2.4.4. Makosen

Makosen ayakkabılar 1955'lerde erkeklerin gündelik giyimlerinde kullandıkları popüler bir ayakkabı modeli haline gelmiştir. İtalyan tarzı olarak ün kazanan bu ayakkabılar hafif ve kullanışlı oldukları için tercih edilmiştir. Günümüzde

ise kullanımları hala yaygın olan bir model arasındadır. (Güzel & Kandal, 2023, s.79). Makosen ayakkabı modeli Resim 7’de verilmiştir.

Resim 7: Makosen

1.2.4.5. Sandalet

Üst kısım veya topuğundan tabana kayışlarla tutturularak oluşturulan açık yaz ayakkabısıdır. İkel toplumlardan günümüze kadar kullanılan sandalet, ilk çağlarda ağaç kabukları, bitki lifleri ve hayvan derilerinden ayağa bağlanarak yapılmıştır (İmre, 2016, s. 191a). Sandalet ayakkabı modeli Resim 8’de verilmiştir.

Resim 8: Sandalet

1.2.4.6. Bot

TDK’ye göre uzun konçlu, kapalı ayakkabı olarak tanımlanmaktadır. Sonbahar ve kış aylarında kullanılan bir modeldir. Bot ayakkabı modeli Resim 9’da verilmiştir.

Resim 9: Bot

1.2.4.7. Çizme

Çizme botun daha uzun yapıya sahip halidir. Uzun yapısı dize kadar uzanmaktadır. Anadolu ağızlarında çizmeye çekme adının da verildiği ve bu adın “çekme edik” kelimesinden geldiği düşünülmektedir (Parlakpınar, 2013). Çizme ayakkabı modeli Resim 10’da verilmiştir.

Resim 10: Çizme

1.2.4.8. Spor Ayakkabı

Spor ayakkabı, gelişen ayakkabı sektörü ile birlikte değişen ayakkabı figürünün öncüsü niteliğindedir. Bu ayakkabılardaki ergonomik tasarımı ile spor salonlarında, kısa yürüyüşlerde, amatör spor çalışmalarında, profesyonel antrenmanlarda, günlük hayatta kullanılmaya başlanmıştır (Uzun & Sofuoğlu, 2023, s. 41). Spor ayakkabı modeli Resim 11’de verilmiştir.

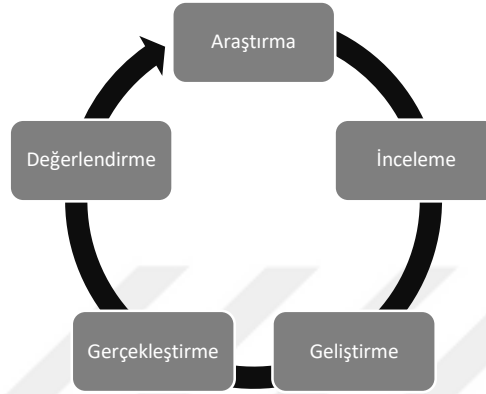

Resim 11: Spor Ayakkabı

1.2.5. Ayakkabının Tasarım ve Üretim Süreci

Tasarımsal olarak ayakkabı işlevsellik, yenilik, ayak sağlığı, ayağa uygunluk ve ergonomi kavramlarını kapsamaktadır. Bu nedenle ayakkabı tasarımcıları bilgi, beceri ve yaratıcılık gibi kabiliyetlere sahip olmalıdır (Türkdemir & Eryaşar, 2023, s.

22). Tasarımcının yapacağı tasarım temelde 5 aşamadan oluşturulmalıdır. Bu aşamalar, inceleme, geliştirme, gerçekleştirme ve değerlendirme ile karakterize edilmektedir. Bu aşamalar Şekil 3’de verilmiştir. Tasarım yapılırken oluşan aşamalar tasarımın şekillendirilmesinde ve koleksiyon oluşumunda döngüsel bir önem taşımaktadır (Au & Au, 2018).

Şekil 3: Ayakkabı tasarımının 5 temel aşaması

Ayakkabının genel tasarım ve üretim süreçleri ise; araştırma ve geliştirme(AR-GE), trendler ve tema belirleme, hedef pazar / hedef kitle, model ve malzeme seçimi, artistik ve teknik çizimlerin oluşturulması, tasarım süreci, hikâye panosu hazırlama, moodboard oluşturma, üretim planı ve maliyet hesaplama, saya kesimi, saya dikimi ve ayakkabı montajı başlıklarında incelenecektir.

1.2.5.1. AR-GE (Araştırma ve geliştirme süreci)

Araştırma, tasarımda oluşturulacak ürüne yön verme, veri toplama ve amaç belirleme kavramlarını içeren koleksiyon hazırlama sürecinin ilk aşamasıdır. Tasarımcı için araştırma geçmiş birikimlerin ve güncel yeniliklerin bir bütün halinde incelenmesidir. Tasarım alanında araştırma ise görsel ve yazılı kaynakların incelenmesi ardından soyut-somut verilerin toplanmasıdır. Ayrıca güncel literatürü takip edebilmenin yanında tasarımcının yaratıcılığını geliştirmektedir. Koleksiyon oluşturulurken temanın belirlenmesi adına literatürdeki kavramları incelemek tasarımın ön aşamasıdır. Bu aşama oluşturulacak temaya daha hâkim olabilmeyi, öncesinde konu ile ilgili literatürdeki fikirleri incelemeyi ve konunun geliştirilmesine yardımcı olmaktadır (Erdönmez, 2018).

1.2.5.2. Trendler ve tema belirleme

Trend ve tema belirleme aşamasında ürünün tanıtılacağı sezon, ürün seçimi, endüstriye uygunluk belirlenmelidir. Sezonun trend renkleri ve desen stillerinin belirlenmeli ardından da pazar araştırılması yapılmalıdır. Tema tasarımcılar için geniş bir çerçeve alanına sahiptir. Tasarımcı temayı moda akımları, giysi ve kostüm tarihi, mimari, kültürel motif veya figür vb. formlardan araştırmasına esin kaynağı belirleyebilmektedir (Kır, 2022, s. 19).

1.2.5.3. Hedef pazar / Hedef kitle

Yaş, cinsiyet, din, yaşam tarzı, fiziksel özellikler, sosyolojik durum, sosyal sınıf, ekonomik koşullar ve toplumsal değer kavramlar ile hedef kitle araştırması yapılmaktadır (Kır, 2022, s. 20a). Hedef kitle yaş aralığı niteliği;

Bebe-patik (16-18 numara)

Köten (çocuk 18-27 numara)

Genç kız (filet 28-35 numara)

Kadın (zenne 34-41 numara)

Genç erkek (garson-boy 35-39 numara)

Erkek (merdane 39-46 numara) şeklindedir.

1.2.5.4. Model ve malzeme seçimi

Ayakkabıda model seçimi dönemin eğilimlerine göre belirlenmekte ve modeller gova, derby, oxford, makosen, sandalet, bot, çizme ve spor ayakkabısı olarak ayrılmıştır.

İlkel dönemlerde bitki lifleri ve hayvan derilerinden oluşan ayakkabılar gelişen endüstrinin etkisi ile kullanılan malzemeler, aksesuarlar, form ve işçilik de gelişerek malzeme seçimi geniş bir çerçevede incelenmiştir. Her malzeme için tasarımı sınırlayacak özellikler olduğu gibi doğru malzemelerin bir arada kullanılması daha sıkı ve daha büyük etkileşimler yaratmaktadır. Ayakkabı model seçiminde de olduğu gibi dönem trendleri doğrultusunda kullanılacak olan malzemeler belirlenmektedir (İmre, 2016, s. 191b).

1.2.5.5. Teknik ve artistik çizimlerin oluşturulması

Teknik ve artistik çizim tasarımcılar tarafından tasarımı somutlaştırmada kullanılan iki çizim aşamasıdır. Teknik çizim, tasarımın ölçü, üretim ve malzeme seçiminin ayrıntılarını açıklamak için çizilen iki boyutlu çizimlerdir. Artistik çizim ise tasarım öğeleri kullanılarak oluşturulan abartılı bir çizimdir (Kır, 2022, s.20b).

1.2.5.6. Tasarım geliştirme

Tasarım geliştirme, tasarımcının uyumlu bir tasarım oluşturmak için, bazen minyatür ölçüde bazen ise gerçek ölçüler kullanılarak yapılan deneme yanılma yöntemi ile prototip oluşturmaktır. Renkler, stiller, dokular ve biçimler farklı birleşimlerde kullanılabilir ve tasarımcının imza niteliğine uyumlu olması için geliştirilebilir. Bu aşamada, tasarımlar uyumluluklarına göre amaç ve beklentilerini karşılamalıdır (Erdönmez, 2018, s. 7).

1.2.5.7. Hikâye panosu (storyboard) ve moodboard oluşturma

Hikâye panosu tasarımı esin kaynağı olan fikirler doğrultusunda hikâye, renk ve kumaşların bir arada bulunduğu görsel sunum çalışmasıdır. Moodboard ise tasarımın duygu, renk, çizim ve tasarım ürününü sunmak için dijital formatta veya çizim ile oluşturulan kolaj çalışmasıdır. Moda tasarımı, mobilya tasarımı, mekân tasarımı ve ayakkabı tasarımı gibi alanlarda kullanılmaktadır (Çınar, 2017, s. 25-26). Ayakkabı tasarımı alanında yapılan hikâye panosu ve moodboard çalışmalarında prototip ürünlerin görünümüleri karmaşık detaylar, teknik ve artistik çizimlerde belirgin olmayan tasarım detaylarını sunmaktadır (Erdönmez, 2018, s. 7-8).

1.2.5.8. Üretim planı ve maliyet hesaplama

Üretim planı ve maliyet hesaplama, tasarımcının koleksiyon oluştururken göz önünde bulundurması gereken en önemli bir aşamadır. Tasarım geliştirme aşamasında üretilen prototip örnek alınarak üretim planı ve maliyet hesaplama yapılmalıdır. Bu aşamada tasarımın üretiminde en ekonomik plan oluşturulmalıdır. Ayrıca üretim planında zamanlama unsuruna da dikkat edilmelidir (Çınar, 2017, s. 63).

1.2.5.9. Saya tasarımı

Ayakkabı tasarımında kullanılan kalıp model, numara, cinsiyet, yaş ve mevsime göre değişiklik göstermektedir. Seçilen modele uygun saya tasarımı yapılmalıdır. Sayada kullanılan malzeme seçimi hacimsel dolgunluğu oluşturmalıdır (Luximon, 2013).

1.2.5.10. Ayakkabı montajı

Ayakkabı montajı, saya ile tabanı birleştirme işlemidir. İç tabanın yerleştirilip sayanın kalıplanması ile ayakkabı montajı iki aşamadan oluşmaktadır. Literatürde monte veya üste atma olarak incelenmektedir. Bu işlem sırasında hala kullanılan el aletlerinin yanında gelişen teknolojinin etkisiyle makineler üretilmiştir (Somçağ, 2014).

1.3. Geleneksel Tekstiller

İnsan vücudunu çevredeki sert cisimlerden, soğuk ve sıcaktan, güneş ve rüzgârdan korumak için örtünme gereksinimine ihtiyaç duymuştur. Zamanla toplumlar dokusal yüzeyleri gelenekselleştirmişlerdir. Anadolu, Paleolitik Çağ'dan beri toplumlar tarafından kullanılan önemli bir yerleşim yeri olmuştur. Anadolu'da yapılan arkeolojik kazılarda, çeşitli dönemlerde tarihlendirilen çok sayıda kirkit, makas, iğne, şiş ve tığ gibi aletler bulunmuştur (Uğurlu, 2018).

Bu aşamada, araştırmaya ışık tutacağı düşünülen geleneksel tekstil kavramına yer verilmiştir. Bu bağlamda, geleneksel tekstillerin özellikleri ve çeşitleri başlığı altında geleneksel dokumacılık ve geleneksel örücülük konuları üzerinde durulmuştur.

1.3.1. Geleneksel Tekstillerin Özellikleri Ve Çeşitleri

Geleneksel tekstillerin yüzey yapıları temelde dokuma ve örme yüzeyler olarak ayrılmaktadır. Geleneksel örme ve geleneksel dokuma yapıları ilmekli oluşumları, esnek yapıları açısından tasarımcılar tarafından özgün tasarımlar için kullanılmıştır (Özkum & Ertuğrul, 2022, s. 270).

1.3.1.1. Geleneksel dokumacılık

İnsanlık tarihinde çok önemli bir yeri olan dokumacılığın ilk defa nerede ve ne zaman başladığı bilinmemektedir. Günümüze kadar ulaşan ilk dokuma buluntuları genellikle çuvala benzeyen esnek tek parça bir şal şeklindedir. Bronz devrine kadar dokumaların hepsi bezayağı örgüsü ile dokunmuştur. Sonrasında benzer örgü yapıları türetilmeye ve ipliklerle renklendirilmeye başlanmıştır. Dokumacılık, yapım teknikleri ve kullanılan araçlara göre üç grup altında incelenir (Öngen, 2016, s. 60). Bunlar; kirkitli dokumalar, mekikli dokumalar ve mekiksiz dokumalardır.

a. Kirkitli dokumacılık

Farklı medeniyetlerin geleneksel anlatımlarıyla şekillendirilen, benzer işlevsellikle sahip olan resimli dokumalardır. Anadolu ve Orta Doğu'da kirkitli,

Avrupa da goblen veya tapestry, Çin'de ise k'ossu olarak adlandırılmaktadır (Öngen, 2016, s. 62). Kirkitli dokumalar adını çölgüler üzerine atılan atkı, düğüm ve motiflerin ipliklerinin sıkıştırılmasında kullanılan “kirkit” adı verilen aletten almaktadır. Geleneksel olarak tahta dokuma tezgâhlardan gerçekleştirilirler. Kirkitli dokuma tezgâhının görünümü Resim 12’de verilmiştir. Kirkitli dokumalar, düz kirkitli dokuma ve havlı kirkitli dokuma olarak iki ayrı grupta sınıflandırılmaktadır (Demiral, 2021).

Resim 12: Kirkitli dokuma tezgâhı

Düz kirkitli dokumalar

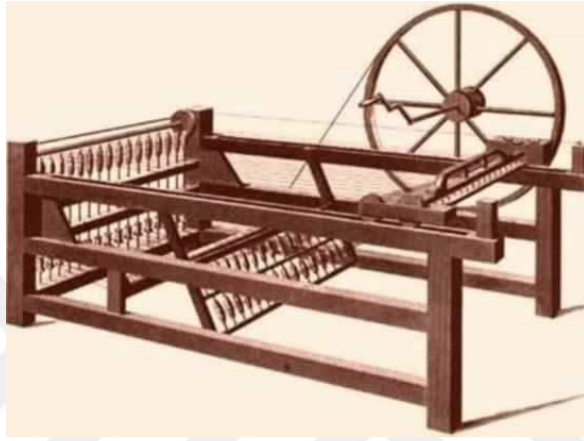
Düz kirkitli dokumalar; keçi kılı, deve yünü, koyunyünü, pamuk, keten, ipek, sırma ipliklerden oluşturulmuştur. Bu yapılar atkı, desen iplikleri, çölgüler arasından geçirildikten sonra sıkıştırmak amacıyla demir veya tahtadan yapılmış kirkit adı verilen aletin kullanılmasıyla oluşturulan dokumalardır. Çoğunlukla, çadır, kilim, kapı ve pencere önlerine serilerek kullanılmışlardır. Anadolu’da dokunan geleneksel düz kirkitli dokumaların büyük kısmı desenli olmasına rağmen çok azı motifsiz üretilmiştir (Darçın & Başaran, 2018).

Havlı kirkitli dokumacılık

Havlı kirkitli dokumalar çölgü iplikleri üzerine ayrı bir desen ipliği ile değişik şekillerde düğüm atılarak aralarından birkaç sıra atkı ipliği geçirilip sıkıştırılarak oluşturulmaktadır. Aynı yükseklikte veya farklı yüksekliklerde kabartmalı olarak kesilmiş havlı dokulu yüzeylerdir. Bu dokuma yapısının en bilinen örneği halı tasarımlarıdır (Yıldırım & Gürcüm, 2020).

b. Mekikli dokumacılık

Tezgâha gerilmiş çözü ipliklerinin, tezgâhtaki çerçeveler ile yukarıya kaldırılıp indirilmesiyle açılan farklı ağızlıklardan atkı ipliğinin mekik aracılığıyla geçirilmesi sonucunda oluşturulan yüzeylere mekikli dokumalar denilmektedir. Mekikli dokumalar; başlıca bezayağı, dimi ve saten örgülerden oluşmaktadır (Kaplanoğlu, Gündüz, & Başaran, 2022). Mekikli dokuma tezgâhı Resim 13'de verilmiştir.

Resim 13: Mekikli dokuma tezgâhı

Bezayağı

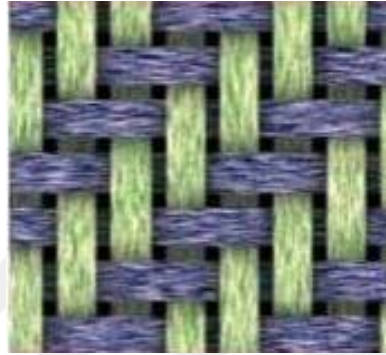
Bezayağı örgü yapısı atkı ve çözü ipliklerinin 1/1 ölçüde bağlamalı bir dokuma türüdür. Dokuma yüzeyinde görselde de olduğu gibi eşit şekilde birbirlerini tekrarlayan tekrarlı yapılardır. Atkılar, mekik yardımıyla çözü'nün içerisine geçirildikten sonra tarak yardımıyla oluşturulmaktadır (Gök & Başaran, 2020). Bezayağı örgü raporunun görünümü Resim 14'de verilmiştir.

Resim 14: Bezayağı örgü raporu

Dimi

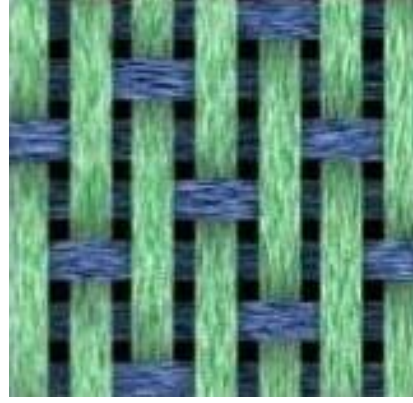
Dimi örgüler, raporların üç veya daha fazla çözgü ve atkı ipliklerinden oluşturulmaktadır. Oluşturulan örgü yüzeyi diyagonal bir görünüme sahip temel dokuma yapısıdır. Dimi örgülerin; çözgü dimi, atkı dimi, çok kenarlı dimi, çiftli dimi, balıksırtı, vlot örgü, sivri dimi, mızrak dimi ve çapraz dimi gibi geniş bir çeşitliliği vardır (Oğultürk, 2008, s.22). Dimi örgü raporunun görünümü Resim 15’de verilmiştir.

Resim 15: Dimi örgü raporu

Saten (Atlas)

Saten (Atlas) kumaş bağlantısı en bilinen yapısıyla çözgü ipliğinin 4/1 oranda atlanmasıyla oluşan bir dokuma yapısıdır. Bağlantının oluşturulabilmesi için belli bir oranda bağlantı noktasının bulunması gerekmektedir. Bu nedenle, raporda çözgü ipliği bağlantı noktaları birbirlerine değmeyen yapıda oluşturulur (Azizoğlu & Çoruh, 2023). Çözgü bağlantı noktaları temas etmediği için bu bağlantı yapısından oluşan kumaşın iki yüzünün görünüşünde farklılık oluşmaktadır. İki yüzü parlak veya ön yüzü parlak, arka yüzü mat görümlü yapılar oluşturulabilir. Saten kumaşların kullanılan çerçeve sayıları ile adlandırılmaktadır (Oğultürk, 2008, s.23). Saten örgü raporunun görünümü Resim 16’da verilmiştir.

Resim 16: Saten örgü raporu

c. Mekiksiz dokumalar

Mekiksiz dokumalar palaz dokumalar, kolon dokumalar, çarpana dokumalar ve dokusuz dokumalar (tepme keçecilik) olarak ayrılmaktadır.

Palaz dokumalar

Palaz dokumalar, dikey ve yatay tezgâhlarda dokunan çözümlü yüzölçümlü oluşturulan dokumalardır. Bu dokumalar tek renk, bazen çeşitli renklerden oluşan şeritler halinde üretilirler. Genellikle semer, halı, kilim gibi alanlarda kullanılmaktadır (Demir & Atlıhan, 2016).

Kolon dokumalar

Kolon dokumalar, oldukça eskilere dayanan bir dokuma tekniğidir. Bu dokuma tekniği 3 ayak şeklinde kurulan tezgâhlar ile gerçekleştirilmektedir. Yere çakılı olan iki çubuk arasında yapının uzunluğuna göre şeritler halinde kesilen çözgü ipliklerinin gerilerek dokunmasından oluşan yapılardır. Genellikle süsleme malzemesi olarak tercih edilmektedir (Tağı & Yerdenova, 2019).

Çarpana dokumalar

Çarpana dokumalar geleneksel dokuma sanatında hammaddesi, tekniğindeki çeşitlilik sayesinde geçmişten günümüze kadar birçok alanda kullanılmıştır. Çağımızda gelişen endüstri ile tekniğini koruyarak yeni malzeme kullanımları, desen veya motif birleşimleri ve renk skalaları kullanılmıştır. İsmi aldığı çarpana denilen levhalar, şerit biçiminde oluşturulup sert yapıda olan deri, ahşap, karton, fildişi, kart gibi malzemeler yardımı ile yapılmaktadır (Atlıhan, 2020). Hammaddesine göre değişen şekillerde oluşan kartlar üçgen, kare, dikdörtgen ve çokgen yapılara sahip

olabilmektedir. Kart ölçekleri 6-10 cm ve iplik deliklerinin aralıkları 1 cm boyutlarına sahiptir (Yüksel Uzunöz, 2020). Ülkemizde genellikle kare yapılı ve ahşap tezgâhlar kullanılmaktadır. Çarpana dokuma işleminde dokuması yapılacak desen raporlanmalıdır. Oluşturulan rapor ölçütlerine göre ise uygun ahşap tezgâhların çözgü ipliği için açılan deliklerden iplik geçirilmektedir (Göker & Begiç, 2021). Sonrasında hazırlanan çözgü iplikleri sabitlenerek atkı ipliklerinin dokunması ile desen oluşturulur. Çarpana dokuma desenin hareket yönüne göre düz dizgi, orta simetri, ayna simetri ve grup simetri gibi ayrılmaktadır. Bu dokumalarda desen yapısı çeşitlendirilirken dokuma yapısı aynıdır (Karaman & Çakmaktepe, 2021). Çarpana dokuma tezgâhı örneği Resim 17' de verilmiştir.

Resim 17: Çarpana dokuma tezgâhı

Dokusuz dokumalar(tepme keçecilik)

Keçeleşme, keratin yapılı yani hayvansal lifler yardımı ile yapımı sağlanan bir yöntemdir. Keratin yapısı ipek, bitki lifleri, madensel lifler ve kimyasal liflerde bulunmamaktadır. Dolayısıyla bu işlemin ana maddesi genellikle yün lifidir. Üretim aşaması ise yün liflerinin birbirlerine sıkıştırılmasıyla oluşan yapısal bütünlüğün sağlanmasıdır (Daruga, 2013).

1.3.1.2. Geleneksel örme

Geleneksel örme tekniği en basit yapısı ile tek bir çözgü ipliği veya yanında katlı çözgü iplikler halinde el veya yardımcı malzemeler yardımı ile örme işleminin yapılmasıdır. Çözgü yapılarının birbiri arasında bağlantı oluşturması ile de en basit yapıdaki örme kumaşı oluşturulmaktadır (Gezicioğlu, Koşar, & Yalçın, 2022).

Geleneksel el örücülüğü hammaddesi pamuk, yün ve sentetik yapıya sahip ipliklerden örülmektedir. Örme yapımı sırasında ise iğne, tığ, şiş, mekik ve firkete gibi araçlarla veya araç kullanılmadan gerçekleştirilir. Geleneksel örücülükte hammaddenin kolay temini ve örme yapımında kullanılan araçların taşınabilir olmasından dolayı üretimi her zaman veya her yerde yapılabilir. Örücülük aynı zamanda ince veya kalın bükümlü iplikler yardımı ile örme işlemine sanatsal bir doku kazandırırken, örme işlemindeki çeşitlilik de tasarımsal olarak kumaş yapısına görsel açıdan dinamizm kazandırmaktadır. Ülkemizde yapılan örme yapılı kumaşlardan giyim ve aksesuar gibi birçok alanda görülmektedir (Bozdağ & Eroğlu, 2022). Örücülük ilk zamanlarda bir ihtiyaç iken endüstrinin gelişmesiyle beraber ihtiyaçtan çok hobi haline dönüşmüştür. Zamanla elde edilen ürünler turizm malzemesi veya çeyiz ürünü olarak pazarlanarak ek gelir haline gelmiştir. Böylelikle geleneksel örücülük tekstil zanaatına dönüşerek ülkeye ve bireye katkıda bulunmuştur (Üner & Akpınarlı, 2019, s.140).

Geleneksel örücülük yapımında kullanılan malzemelere göre, araç ile yapılan el örücülüğü ve araçsız yapılan el örücülüğü olarak incelenecektir. Ardından temel örme yapılarına yer verilmiştir.

a) Araç ile yapılan el örücülüğü

Araç ile yapılan örme teknikleri şiş örücülüğü, tığ örücülüğü, mekik örücülüğü, firkete örücülüğü ve iğne örücülüğü olarak sınıflandırılmaktadır. Bu yapıların genel olarak oluşumları birbirine benzerken kullanılan araçlar ve yapılaş şekilleri değişmektedir.

Şiş örücülüğü

Şiş örücülüğü, ismini de aldığı şiş veya mil denilen uzun ve ince yapılı demir aracı yardımıyla örme işlemi yapılmaktadır. Hammaddesi yün, pamuk ve sentetik liflerle üretilen iplikler kullanılarak örülmektedir. Geleneksel olarak çeşitli motif, örme şekilleri ve renk uyumlamalarıyla oluşan yüzeylerdir. Şiş örücülüğüyle üretilen en eski ve bilinen yapı çorap örücülüğüdür (Akpınarlı, 2022).

Tığ örücülüğü

Tığ örücülüğü, tığ adı verilen ucu eğimli olan araçla ilmek sistemi kullanılarak örme gerçekleştirilir. 1960'lı yıllara kadar tığ örücülüğü bir zanaat olarak incelenirken Amerikan El Sanatları Konseyinin üyesi Mary Walker Phillips tarafından sanatsal bir

değer olarak incelenmeye başlanmıştır. Tığ örücülüğü ile üretilen yapılar dantel, bere, patik, abajur, şal ve örtü olarak iki veya üç boyutlu yüzey boyutları oluşturmaktadır (Can M. , 2022).

Mekik örücülüğü

Mekik örücülüğü, mekik adı verilen araç kullanılarak motifli geleneksel örme yöntemidir. Bu yöntem mekik aracına sarılan ipliklerin geniş veya dar atılarak minimal boyutlarda yapılan örme tekniğidir.

Firkete örücülüğü

Firkete örücülüğü, U şeklinde oluşan eğimli bir yapıya sahip firkete denilen araç ile örülmektedir. Birbirini takip eden motif yapısının şerit şeklinde örme sistemi, U şeklindeki ucunun aralığına göre de oluşan şerit boyutları değişmektedir.

İğne örücülüğü

İğne örücülüğü, iğne yardımıyla iğnenin üzerine ilmek atılmasıyla oluşan yapılardır. Kare, dikdörtgen, üçgen ve çokgen şekillerden oluşturulmaktadır. Şekillerin tekrarlanması ile oluşan yapıya zürafa ve şeritlerin iğne ile tutturulduğu alt desene trabzan adı verilmektedir (Koç & Can, 2021).

b) Araçsız yapılan el örücülüğü

Araçsız yapılan el örücülüğü bağlama örgüler ve bitkisel örgüler olarak ikiye ayrılır.

Bağlama örgüler

Bağlama örgü sistemi, yapıların herhangi bir araç kullanılmadan birbirlerini tamamlayacak şekilde oluşturulan el örme yöntemidir. Hammaddesi genellikle madensel liflerden oluşturulmuş yapılardır. Trabzon hasır işi takılar, kazaz tekniğiyle yapılan, farklı zincir çeşitlemeleri, üç boyutlu toplar ve tespih imameleri örnek kullanım alanlarını oluşturmaktadır (Kurt, 2022).

Bitkisel örgüler

Geleneksel tekstil sanatlarımızdan hammaddesi bazı bitkilerin, ince dallarının, saplarının, sürgünlerinin ve yapraklarının ya doğrudan ya da kalın dallarının yarılması

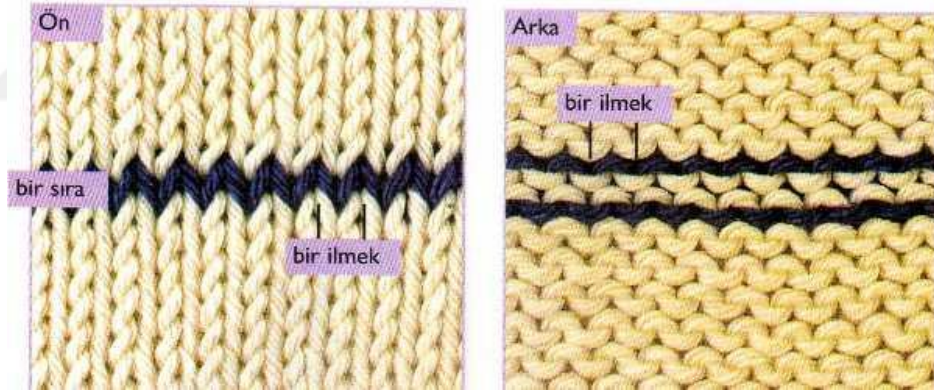
ile oluşan ince veya uzun şeritler halinde örülmesidir. Bu teknik, dünyada bilinen tarihi çok eskilere dayanan yapılardan biridir (Üner & Akpınarlı, 2019, s.135).

1.3.1.2.1. Temel örme yapıları

Temel örme yüzeyler örme kumaş yüzünün ve tersinin ilmek görüntüsüne göre (RL), (RR) ve (LL) yüzey olarak ifade edilir.

(RL) Örme yüzeyler

(RL) örme yüzeylerde oluşan yüzeyin görünümüne göre isim almışlardır. Kumaş ön yüzü sağ ilmek (R) görümlü ve arka yüzü sol ilmek (L) görünümüne sahiptir. Tek plakada üretilmiş tek katlı örme kumaşlar olarak bilinen yüzeylerdir. Bu yüzeyler düz örme makinelerinde süprem makinelerinde tek plakadan oluşan kumaş çeşitlerini ifade etmektedir (Selli, 2013, s.36). RL örgü; süprem, single jersey veya düz örgü olarak da bilinen en basit örgü türüdür. Oluşan kumaşın ön ve arka yüzleri birbirinden farklı görünüme sahiptir (Can & Göktepe, 2013, s. 14). RL örme yüzeyinin ön ve arka görünümleri Resim 18’de verilmiştir.

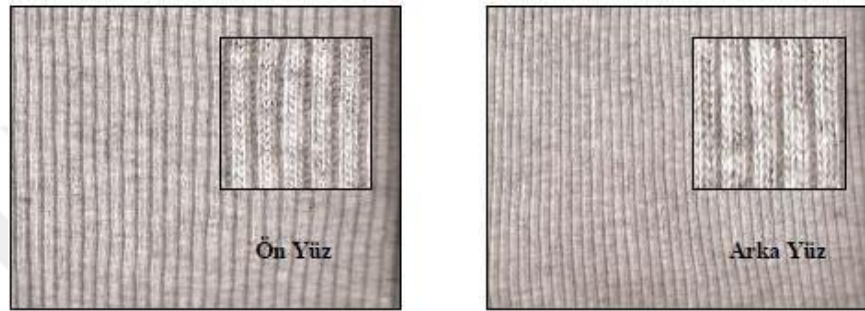
Resim 18. (RL) örme yüzey görünümü

(RR) Örme yüzeyler

(RR) örme yüzeyler örme kumaşlarda kumaşın ön yüzü sağ ilmek (R) arka yüzü sağ ilmek (R) görünümüne sahiptir. Böylelikle bu yapıya sahip kumaşların ön ve arka yüzleri aynı görünür. RR örme yüzey yapıları üretildiği çift plakadan dolayı çift katlı örme kumaş olarak da bilinmektedir. Bu yüzeyler düz örme makinelerinde çift plakada yuvarlak örme makinelerinde çift plaka halinde ribana ve interlok kumaş yüzey çeşitlerini ifade eder (Tekstil Teknolojisi, 2011).

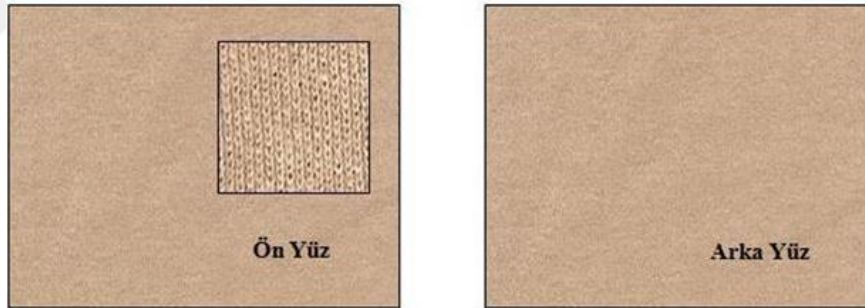
Ribana örme yüzeyler giyimde yaka, kol uçları ve eşofman altı gibi alanlarda kullanılmaktadır. Bu kumaşlar yapısal olarak genelde dönme ve kenar kıvrılması şeklinde oluşmaktadır. İnterlok örgü ise temel örgü yüzeylerinin en sabit yapısıdır. Genellikle bebek giyimi başta olmak üzere farklı alanlarda da kullanılmaktadır. Bununla birlikte, esnekliği ribana örgü yüzeyinden farklı ve daha düzgün yapıdadır. Aynı zamanda interlok örgüde kenar kıvrılması ve dönme görülmemektedir (Yavaş, 2013).

Ribana kumaşını ait yüzey görünümü Resim 19’da verilmiştir.

Resim 19. (RR) örme - ribana ön ve arka yüzey görünümü

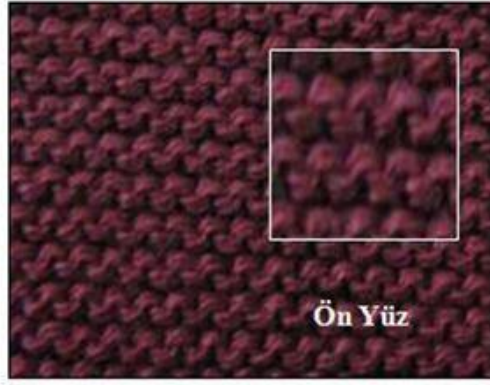
İnterlok kumaşının ön ve arka yüzey görünümü ise Resim 20’de verilmiştir.

Resim 20. (RR) örme - interlok ön ve arka yüzey görünümü

(LL) Örme yüzeyleri

(LL) örme yüzeyleri örme kumaşının ön yüzü sol ilmek (L) arkası ise sol ilmek (L) görünümüne sahiptir. Böylelikle bu kumaş yapılarının iki yüzü de birbirinin aynı görünümüdür. Böylelikle bu kumaş yapılarının iki yüzü de birbirinin aynı görünümüdür. Genellikle iki ucu kancalı olan çift plakadan üretilmiş olan bu yapılar çift katlı örme kumaşlar olarak tanınmaktadır (Selli, 2013, s. 37). Haraşo yüzey yapısını ifade eden bu yüzeyler bebek ve çocuk giyiminde yaygın kullanılmaktadır. Düzgün, dengeli yüzeye sahip kumaşlardır. Böylelikle kenarlarda kıvrılma veya dönme olmaz. LL örme sistemine ait haraşo yüzey görünümü Resim 21’de verilmiştir.

Resim 21. (LL) örme - haroşa yüzey görünümü

Temel örme yapılarının yüzey görünümlerine ait süprem, ribana, interlok ve haroşa örgülerinin genel görünüm Resim 22’de verilmiştir.

Resim 22. Temel örme yapılarının yüzey görünümleri

BÖLÜM II

YÖNTEM

Bu bölümde yaratıcı tasarım çalışması yapılmıştır. Bu bağlamda geleneksel örme tekniği ile yapılan ayakkabıların ürün tasarım ve üretim aşamalarına ait bazı yöntemlere yönelik bilgiler yer almaktadır.

2.1. Geleneksel Örme Tekniği ile Yapılan Ayakkabıların Ürün Tasarım ve Ürün Üretim Aşamalarına Ait Yöntemler

Geleneksel örme tekniği ile yapılan ayakkabıların ürün tasarım ve ürün üretim aşamalarına ait bazı yöntemler

1. Eskiz çizimlerin oluşturulması
2. Saya tasarımı yüzey denemesi
3. Tabanlıklarda kemer delme pensesi kullanımı
4. Frekans ve naplar koleksiyonlarında saya ve kalıp tasarımlarına yer verilmiştir.

2.1.1. Eskiz Çizimlerin Oluşturulması

Geleneksel örme tekniği ile yapılan ayakkabıların ürün tasarım süreçleri kapsamında araştırma, geliştirme, trend, tema, hedef kitle, model ve malzeme seçimlerine ait aşamalar bulgular bölümünde verilmiştir. Verilen bilgiler ışığında frekans ve naplar koleksiyonlarını oluşturmak adına eskiz çizimler yapılmıştır.

Fransızcadan dilimize geçen eskiz terimi, Türkçede ise taslak ve müsvedde gibi anlamlara gelmektedir. Genel bir tanımla ileriki zamanlarda tamamlanması planlanan bir işin taslağını oluşturmak amaçlanır. Eskiz, çalışmaların geliştirilmesi, taslakların unutulmasını önlemek gibi birden fazla amaca yönelik çözümler sunan bir tekniktir. Bir düşüncenin ya da fikrin taslak halinde kâğıda dökülmesidir.

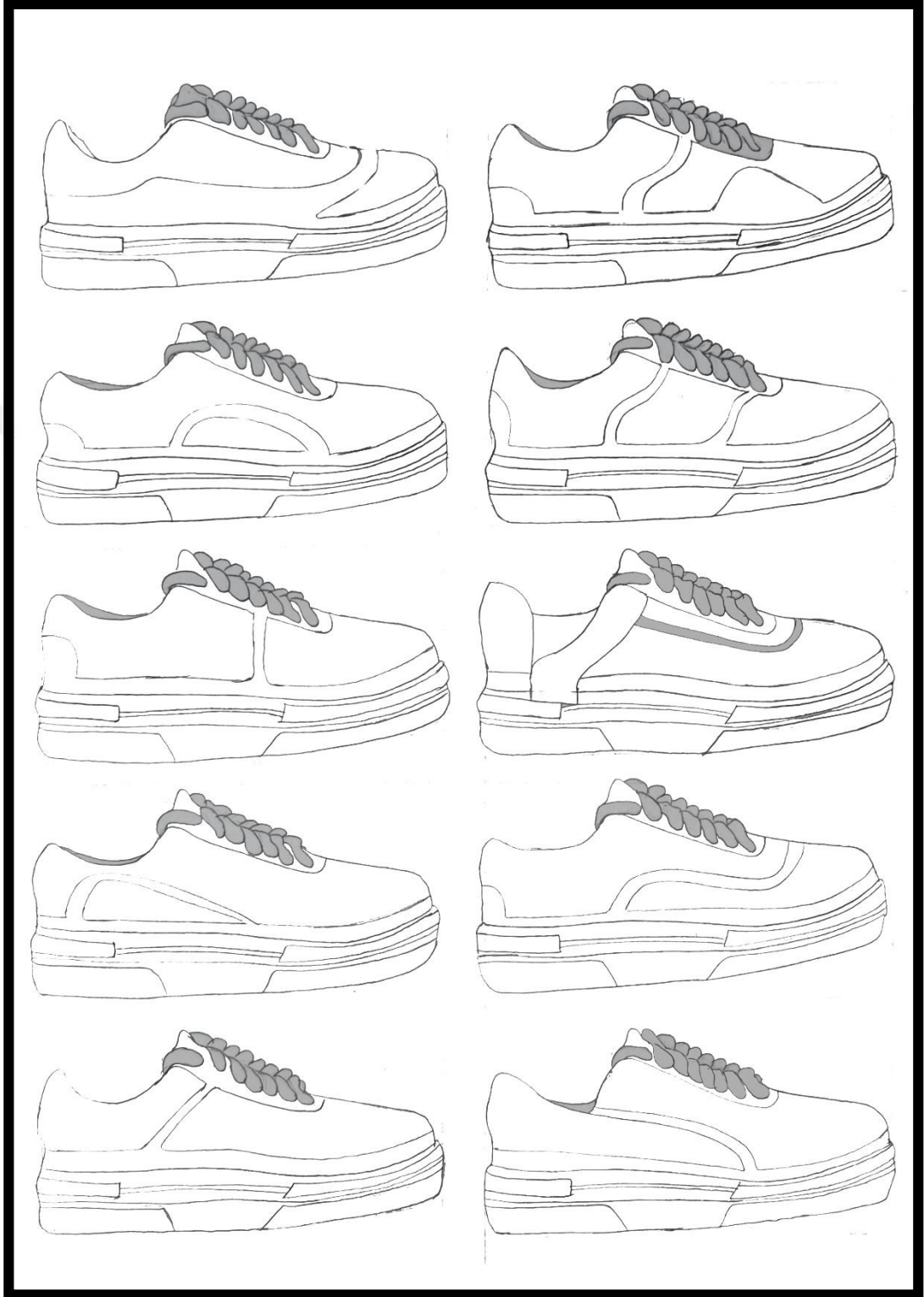
Çalışmada tasarıma yön vereceği düşünülen eskiz çizimler bulgular bölümünde belirlenen frekans ve naplar temalarının ışığında gerçekleştirilmiştir. Eskiz çizimler karakalem ile oluşturulmasının ardından Adobe Illustrator ile düzenlenmiştir. Eskiz

izimleri olarak 6 koleksiyon halinde 10'ar modelden toplamda 60 tasarım olacak şekilde çizim yapılmıştır. Yapılması dışunlen tasarımlar için uzman görüşünden yararlanılarak seçimleri yapılmıştır. Seçimler sırasında iki koleksiyondan 5'er adet tasarım seçilmiştir. Tasarımlar seçilirken trend modeller ve uygulanabilirlik göz önünde bulundurulmuştur.

Eskiz çizimlerin ardından seçilen modellerin teknik çizimleri, artistik çizimleri yapılmıştır ve yapılan çizimler bulgular bölümünde detaylı bir şekilde verilmiştir.

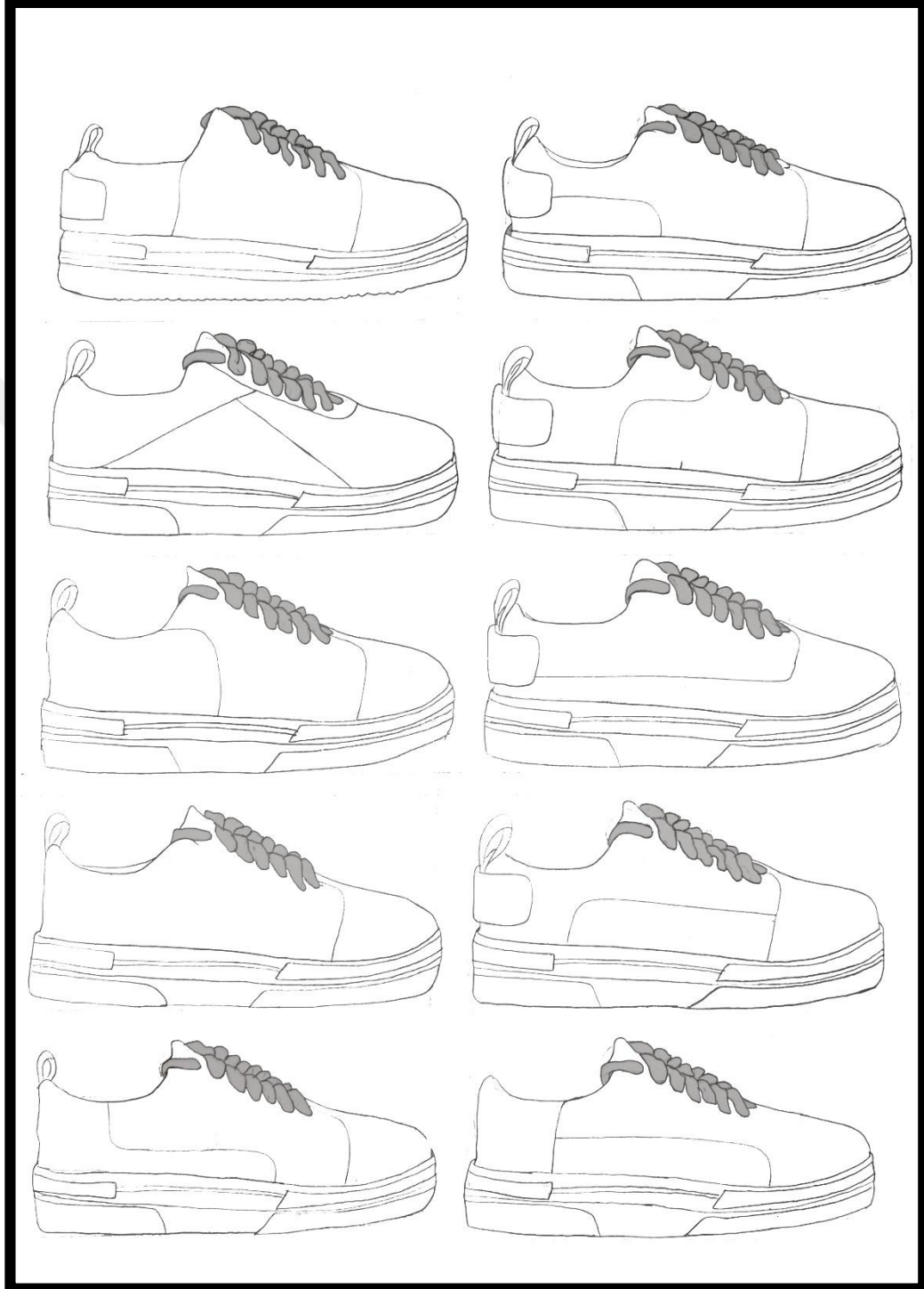

Eskizleri yapılan ilk koleksiyondan 5 adet tasarım seçilmiştir. Koleksiyona ait tüm taslak çizimler Resim 23’de verilmiştir.

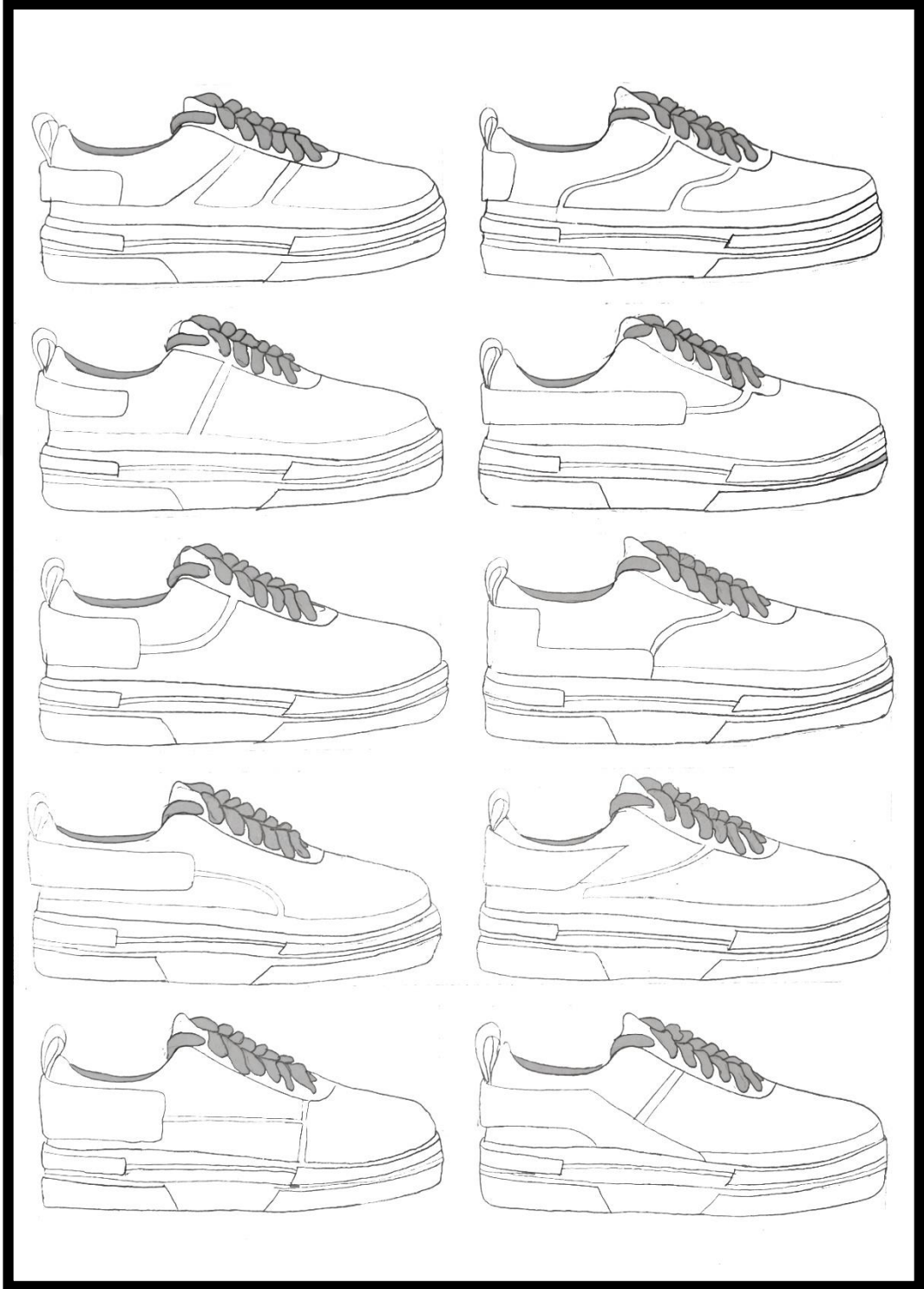
Resim 23: Eskiz çizim, koleksiyon 1

Eskizleri yapılan 6 koleksiyondan ikincisinde bir tasarım seçilerek tasarımın renk kombinasyonları ile yapılması tercih edilmiştir. Koleksiyona ait tüm taslak çizimler Resim 24’de verilmiştir.

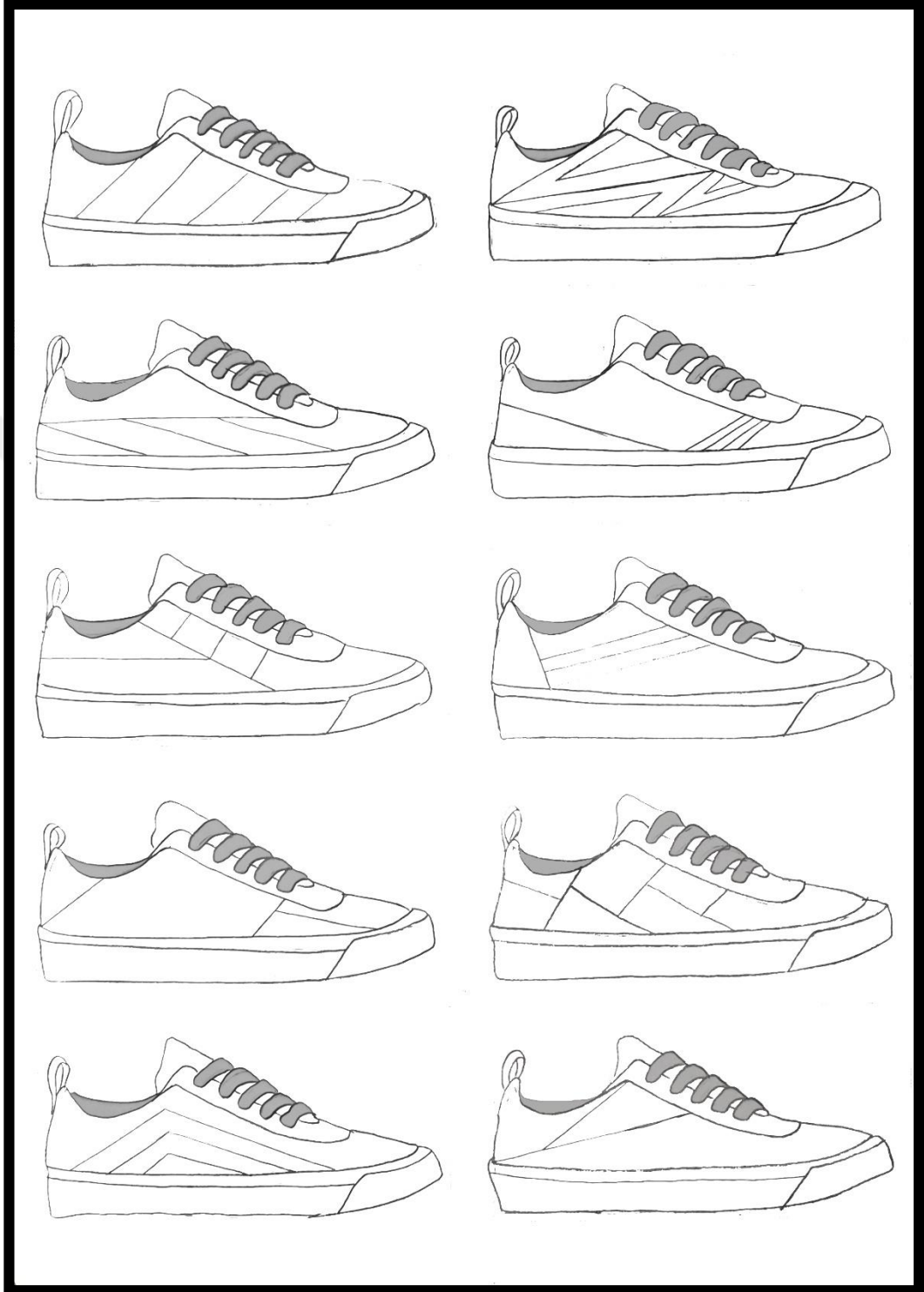
Resim 24: Eskiz çizim, koleksiyon 2

Eskizleri yapılan 6 koleksiyondan üçüncüsünde seçim yapılmamıştır. Koleksiyona ait tüm çizimler Resim 25’de verilmiştir.

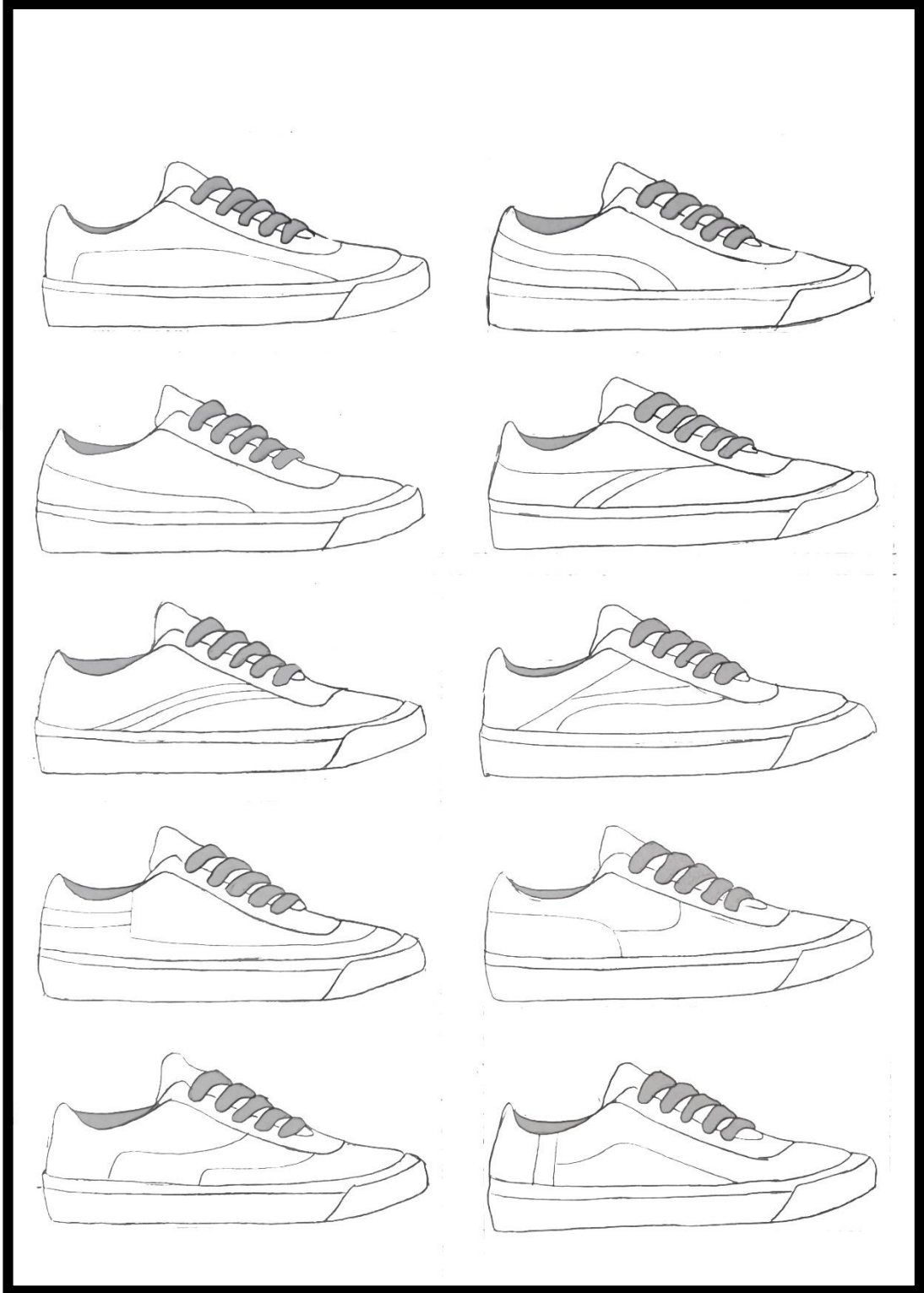
Resim 25: Eskiz çizim, koleksiyon 3

Eskizleri yapılan 6 koleksiyondan dördüncüsünde seçim yapılmamıştır. Koleksiyona ait tüm çizimler Resim 26'da verilmiştir.

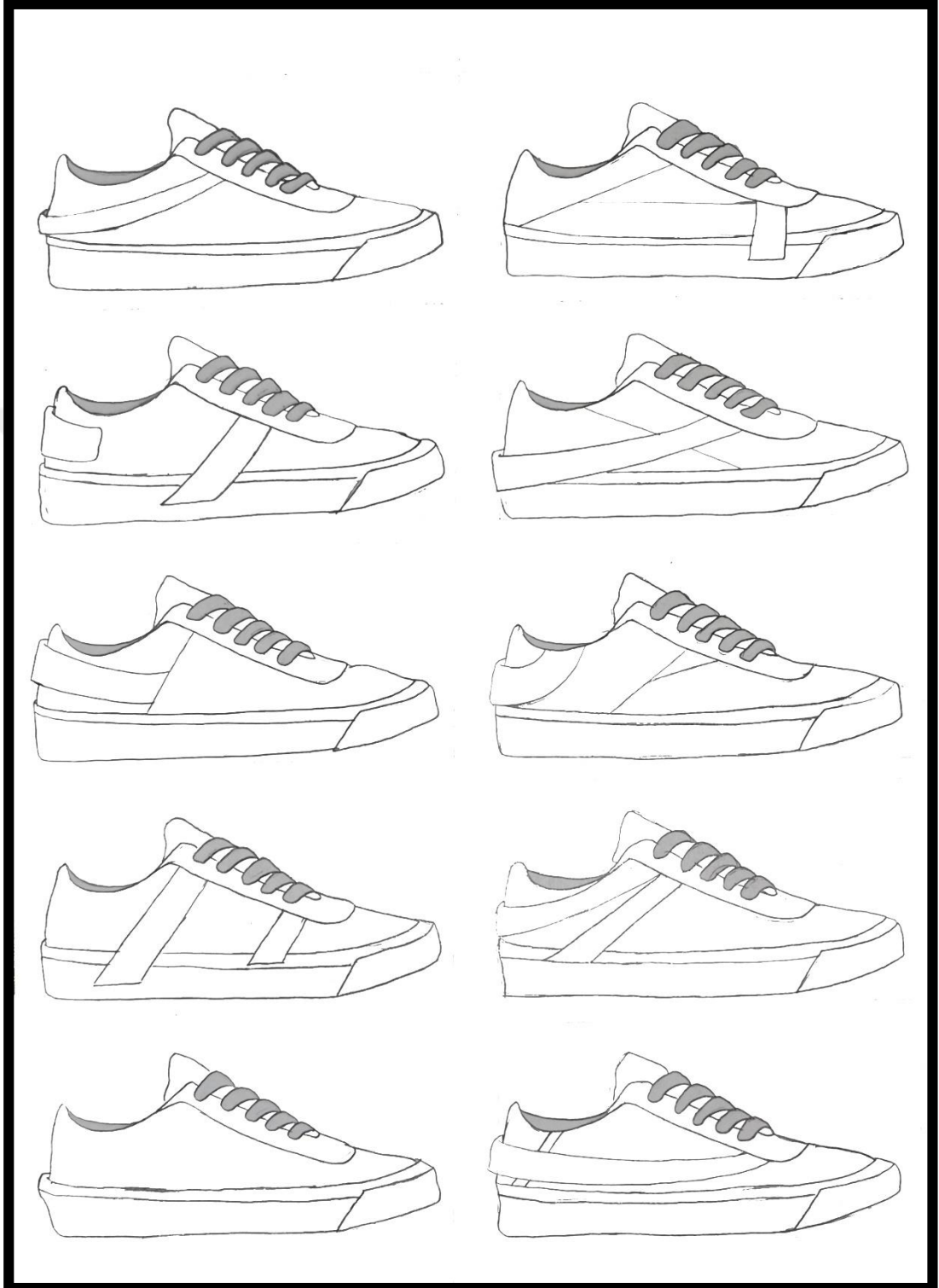
Resim 26: Eskiz çizim, koleksiyon 4

Eskizleri yapılan 6 koleksiyondan beşincisinde seçim yapılmamıştır. Koleksiyona ait tüm çizimler Resim 27’de verilmiştir.

Resim 27: Eskiz çizim, koleksiyon 5

Eskizleri yapılan 6 koleksiyondan altıncısında seçim yapılmamıştır. Koleksiyona ait tüm çizimler Resim 28’de verilmiştir.

Resim 28: Eskiz çizim, koleksiyon 6

2.1.2. Saya Tasarımı Yüzey Denemesi

Koleksiyonlar için prototip üretim aşamasından önce yüzeyin tok durabilmesi adına farklı iplikler ve yöntemler kullanılmıştır. İlk kullanılan yöntem ayakkabı alt tabanlıklara tığ yardımı ile örgünün gerçekleştirilmesi olmuştur. Bu yöntemde kullanılan piyasada adı alize pırlanta olarak bilinen iplik olmuştur. Alize pırlanta iplik satıcı tarafından önerilmiştir. Yöntem yapımının sonucunda ayakkabı alt tabanlıkların yüzeyde kullanımı oluşturulan yapının tok bir şekilde yükselmediği görülmüştür. Aynı zamanda kullanılan ipliğinde istenilen kalıp gibi tok görünümünü sağlanmamıştır. Bu yöntemin kullanımı negatif bir yöntem olarak görülmüştür. Bu yöntem sonucunda alt tabanlıklara örme işlemi Resim 29’da verilmiştir. Oluşan saya yüzey denemesi ise Resim 30 ve Resim 31’de verilmiştir.

Resim 29. Alt tabanlıklara örme işlemi

Resim 30. Saya yüzey denemesi 1

Resim 31. Saya yüzey denemesi 2

At tabanlıklarında kullanılan yöntem yerine ayakkabı tabanlığına deliklerin açılması ile gerçekleştirilen yüzey yöntemi denenmiştir. Yüzeyin tok durması için makrome pamuklu iplik kullanımı denenmiştir. Sonuç olarak tok duran bir görünüm sağlanmıştır. Bu yöntem koleksiyonlar için prototip ayakkabı yapımında kullanılan yöntem olmuştur.

2.1.3. Tabanlıklarda Kemer Delme Pensesi Kullanımı

Bu aşamada bulgular kısmında malzeme seçimi yapılan tabanlıklara aralıklı olarak 1 cm aralıklar halinde kemer delme pensesi yardımı ile delikler açılmıştır. Açılan boşluklar saya tasarımının tabanlıklara örtüşmesi için gerçekleştirilmiştir. Tabanlıklara kemer delme pensesinin kullanımına ait yöntem şekli Resim 32’de verilmiştir.

Resim 32. Tabanlıklara kemer delme pensesinin kullanımı

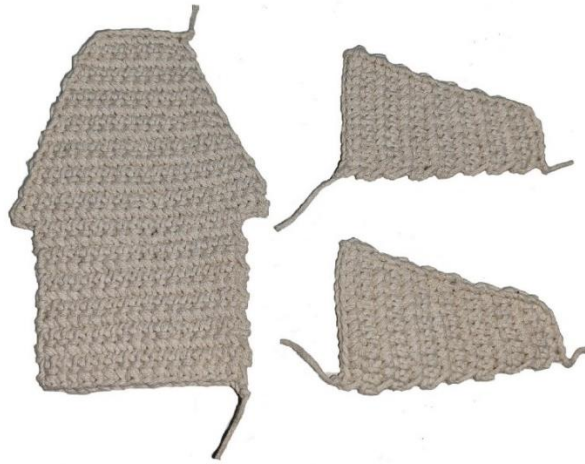
2.1.4. Frekans ve Naplar Koleksiyonlarında Saya ve Kalıp Tasarımları

Frekans koleksiyonu ve naplar koleksiyonu için kalıpların hazırlanış aşamalarında farklı yollar izlenmiştir. Frekans koleksiyonu tek kalıp tasarımı üzerine farklı renk kombinasyonları kullanılmıştır. Detaylı incelemeler bulgular bölümünde verilirken bu aşamada hazırlanış yöntemi verilmiştir.

Frekans koleksiyonunun saya tasarımı için tabana bağlı iki sıranın fileto kısmı 6 sıra uzatılmıştır. Tasarımda dil ve burun kısmı birleşik bir yapıda örülürken, yan parçalar 15 sıra ilmeklerden oluşan 2 parça örülmüştür. Arka fileto kısmına ise tay tüyü kumaşı kullanılarak bant dikilmiştir. Tabana bağlı örme ve fileto kısmı Resim 33’de verilmiştir. Saya tasarımını tamamlayan diğere örümü yapılan kalıp parçaları ise Resim 34’de verilmiştir.

Resim 33. Tabana bağlı örme ve fileto kısmı

Resim 34. Frekans koleksiyonu kalıp parçaları

Naplar koleksiyonu için eskiz, teknik ve artistik çizimleri yapılan ayakkabıların saya tasarımları sağ tek ayakkabı kalıplarının üstünden kalıplar hazırlanarak gerçekleştirilmiştir. Kalıp üzerine maskeleme bandı yardımıyla boyuna şeritler halinde bantlar yapıştırılmıştır. Yapıştırılan bantlar üzerine prototipi yapılacak olan koleksiyonun tasarımları tek tek özenli bir şekilde çizilerek kalıplar oluşturulmuştur. Oluşturulan kalıp çizimleri maket bıçağı ile çıkartılmıştır. Maskeleme bandının uygulandığı kalıp örneği Resim 35’de verilmiştir.

Resim 35. Maskeleme bandının uygulandığı kalıp

Naplar koleksiyonunun kalıpları oluşturmak için tabanlığa bağlı ilmeklerin oluşturulup üzerine iki sıra düz örme yapısı uygulanmıştır. Kalıpların çizimlerinin oluşturulması için iki sıra örgünün ardından kalıpların çizilmesi gereklidir. Bu aşamaya ait yöntem Resim 36'da verilmiştir.

Resim 36. Naplar koleksiyonu tabanlık örme ve kalıp hazırlanışı

BÖLÜM III

BULGULAR

Bu bölümde, geleneksel örme tekniği ile yapılan ayakkabıların ürün tasarım ve üretim süreçlerine yönelik bilgiler yer almaktadır.

3.1. Geleneksel Örme Tekniği İle Yapılan Ayakkabıların Ürün Tasarım Süreci

Geleneksel örme tekniği ile yapılan ayakkabıların ürün tasarım süreci aşamasında kavramsal çerçeve bölümündeki, ayakkabının tasarım süreçleri göz önünde bulundurularak aşamalar belirlenmiştir. Bu bağlamda araştırma ve geliştirme süreci, trend ve tema belirleme, hedef kitle belirleme, model ve malzeme seçimi başlıklarında incelenmiştir.

3.1.1. Araştırma ve Geliştirme Süreci

Günümüz hazır giyim sektöründe kullanılan malzemelerin ürün hammadde birleşimlerinin giderek bozulmasının ardından insanlar ne giydikleri konusunda daha hassas olmuşlardır. Böylelikle geçmişin geleneksel yüzeyleri günümüze uyarlayarak yeni bakış açıları ve yönelimlerle geleneksel tasarımların önemi artmıştır. Bu tasarımlar; geleneksel özellikler bulundurma, tarihi ve turistik değer taşıması, kişinin zevk, duygu, düşünce ve yaratıcılığını yansıtması açısından önemli bir kültür ögesi haline gelmiştir. Geleneksel yapıları dokuma ve örme gibi farklı teknik aşamalar kullanılarak ürünler oluşmaktadır. Hayatımızda giderek artan bir ivmeyle yer almaya başlayan geleneksel örme yapıları tasarımlar malzemelerin ulaşılabilir olmasıyla değer kazanmıştır.

Geleneksel örme tekniği ile yüzyıllardır sürdürülen geçmiş ve günümüzde uygulanan örme yüzey çalışmalarında ahenk, uyum ve kompozisyon sağlamak mümkündür. İğne, tığ ve şiş gibi araç gibi yardımcı elemanlar vasıtasıyla ilmekler halinde yan yana ve boylamasına bağlantılar ile örme yapılar elde edilmektedir. Bu yapıların ilk örnekleri arasında bitki liflerinden üretilmiş sandalet formunda ayakkabılardır. Günümüzde ise birçok formda ayakkabılar bulunmaktadır. Bu formlar;

gova, derby, franesina(oxfort), makosen, laofer, panduf, sandalet, bot, çizme ve spor ayakkabısı olarak sınıflandırılmıştır.

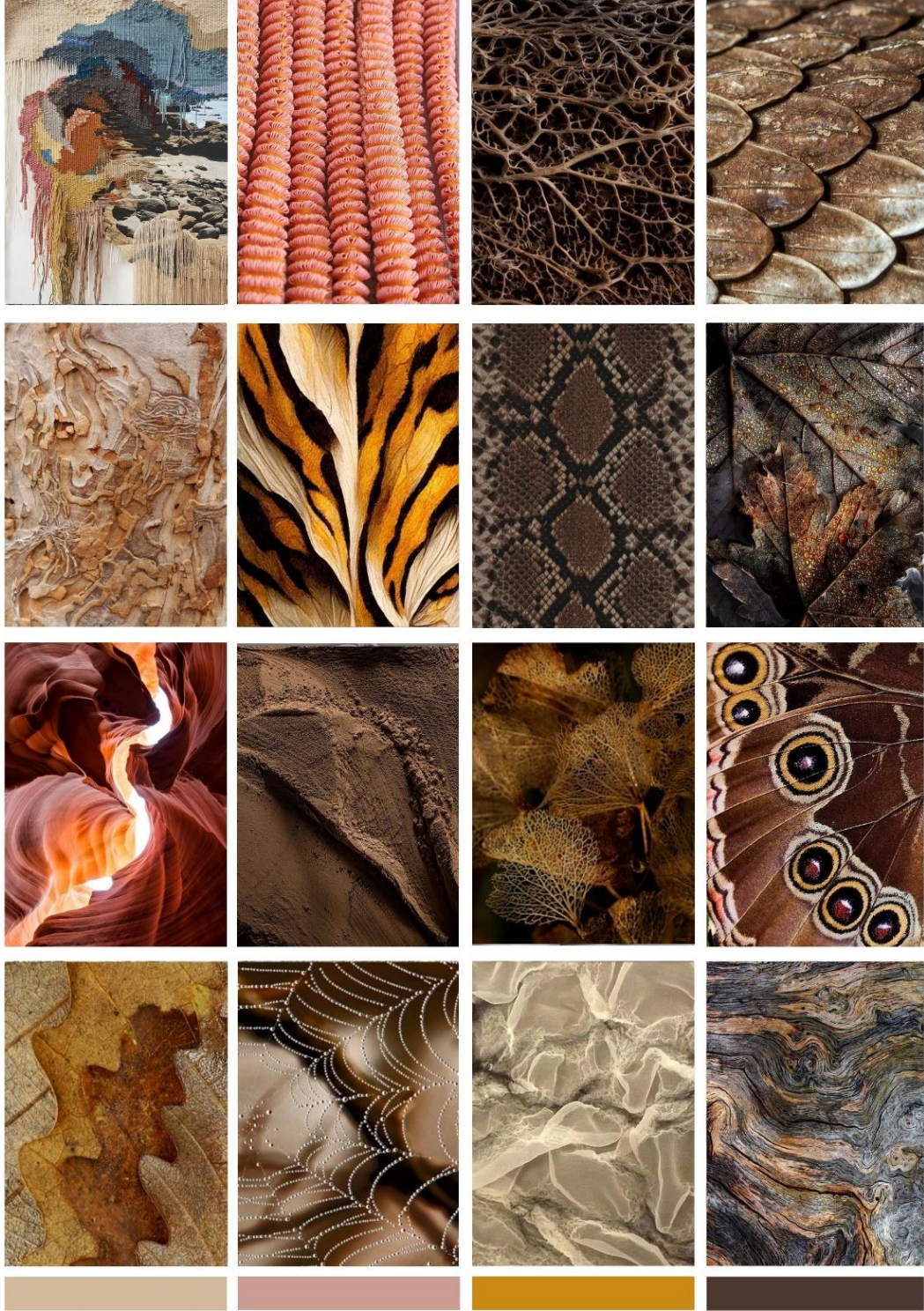
Koleksiyon oluşturma aşamasında geleneksel yzeyler gvnvmze uyarlayarak yeni bakış açıları ve ynelimlerle geleneksel rme tasarımların onemini yansıtılabilmek için, iki farklı koleksiyonun beş farklı varyasyonu tasarlanmıştır. Yapılan ilk koleksiyon tasarımlarında sadece geleneksel rme tekniği kullanılırken ikinci koleksiyonda geleneksel rme tekniği ve deri tekniğinin birleşimi kullanılmıştır.

3.1.2. Trend ve Tema Belirleme Suresi

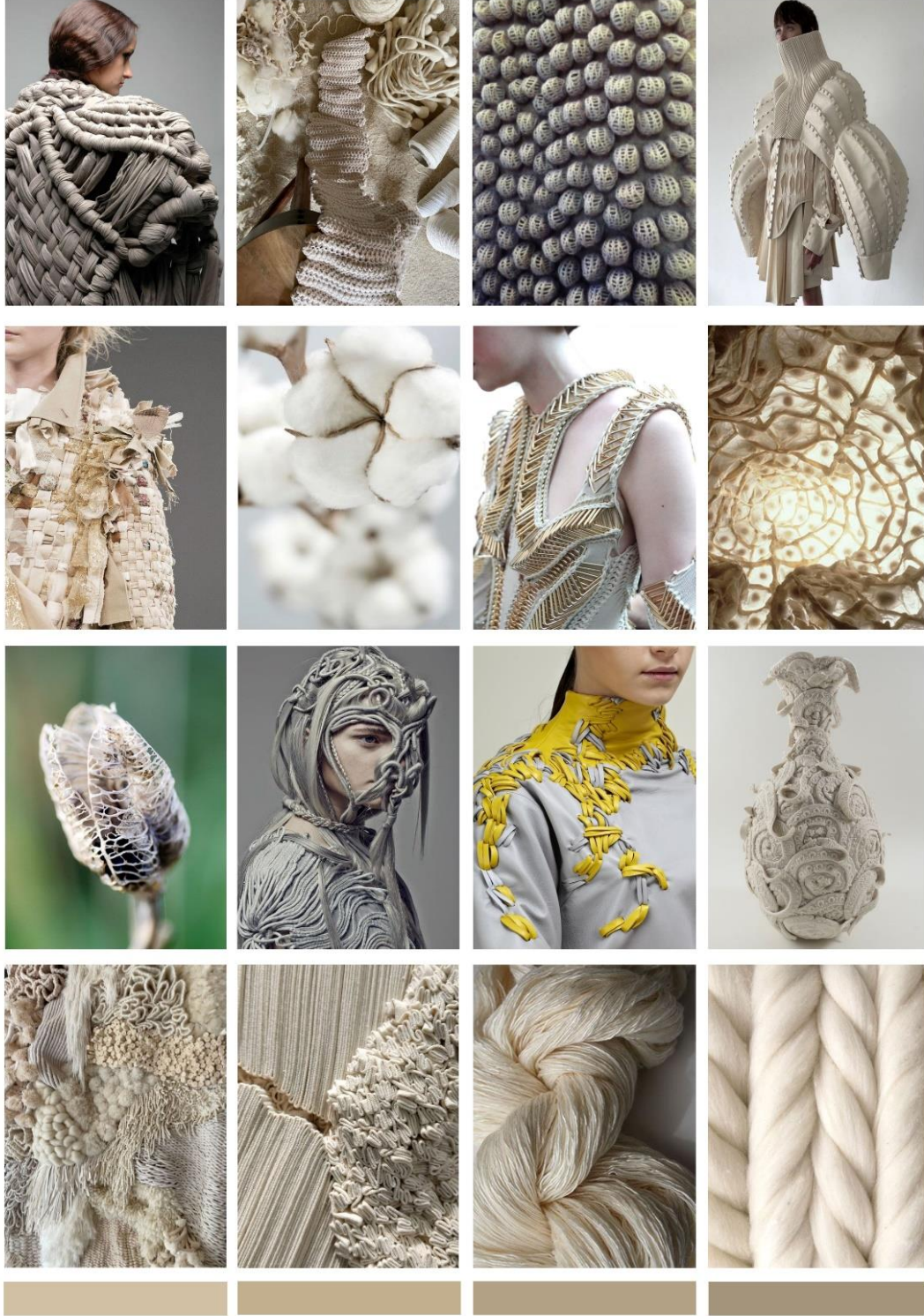
Koleksiyonun renkleri belirlenirken 2024 trend renk tonları araştırılmış, Pantone'nin 2024 İlkbahar & Yaz Modası Renk Trendleri incelenmiştir. Bu trendlerin parlak ve canlı renklerin yanı sıra sezonda toprak tonlarına da yer verilmiştir. Trend renkler arasından tarçın çubuğu rengi, sarı iris, gvnışığı rengi ve gvlkurusu rengine yakın tonlarda seçilen malzemeler koleksiyonlarda kullanılmıştır.

Birinci koleksiyon için seçilen tema frekans terimi olmuştur. Frekans TDK'ye gvre "Sıklık" olarak tanımlanırken, coğrafya terminolojisinde "Düzgün dairesel hareket yapan cismin birim zamanda yaptığı devir sayısı" olarak tanımlanmıştır. Terimin seçimi anlamının rme yapısındaki doku ile doğal dokuların rrtuşmesinden kaynaklıdır. Bu koleksiyon için tarçın çubuğu rengi, sarı iris, gvnışığı rengi, gvlkurusu, krem rengi ve kahve renklerinin yakın tonları kullanılmıştır. Birinci koleksiyon için hazırlanan hikaye panosu (ilham panosu) Resim 37'de verilmiştir.

İkinci koleksiyon için seçilen tema ise naplar terimi olmuştur. Coğrafya terminolojisinde "rtü" olarak tanımlanmıştır. Naplar kelimesi rme yapısının oluşumuna benzediği için kullanılmıştır. İkinci koleksiyon için seçilen renkler gvnışığı rengi ve krem rengi tonu olmuştur. İkinci koleksiyon için hazırlanan hikaye panosu (ilham panosu) Resim 38'de verilmiştir.

Resim 37: Frekans koleksiyonunun hikâye panosu (ilham panosu)

Resim 38: Naplar koleksiyonunun hikâye panosu (ilham panosu)

3.1.3. Hedef Kitle Belirleme

Hedef kitle seçimi 18-65 yaş grubunu içeren kadın (zenne 34-41 numara) grubu olarak belirlenmiştir. Günlük yaşam tarzına uygun tasarımlar oluşturulmuştur.

3.1.4. Model ve Malzeme Seçimi

Bu çalışmada, koleksiyonlar için geleneksel yüzey tekniklerinden geleneksel düz örme tekniği seçilmiştir. Geleneksel örme yüzeylerinin ilmek bağlantılarını oluşturmak için tığ yardımcı materyali yani tığ örücülüğü kullanılmıştır. Koleksiyonlarda ayakkabı formlardan ise spor ayakkabı modeli seçilmiştir. Geleneksel örme tekniğinin spor ayakkabılarda kullanılmasıyla ayakkabı ve moda sektörlerine kullanım, elastikiyet ve mukavemet unsurları göz önünde bulundurularak iki koleksiyon hazırlanmıştır. Yapılacak iş ve işlemler düşünüldüğünde kullanılacak ana materyaller;

- Makrome Pamuklu İplik
- Deri
- Ayakkabı Tabanlıkları olarak belirlenmiştir.

3.1.4.1. Makrome pamuklu iplik

Tekstil endüstrisinden geri kazanılarak elde edilen hobi ipliğidir. Pamuk Makrome ipliği hafif, yumuşak ve 2 mm kalınlığından oluşan zincir benzeri bir yapıya sahiptir. Bu malzeme genellikle çanta, kilim, paspas, supla, runner gibi birçok dekorasyon malzemesinde kullanılmaktadır. Koleksiyonlarda makrome ipliğinin seçilmesinin sebebi ekonomik olması ve örülmesi ile yumuşak ve tok duran bir yapıya sahip oluşturmasıdır.

3.1.4.2. Sentetik deri

Deri, ilk çağlarda ağaç kabukları ve bitki liflerinden sonra en çok kullanılan kaynaklar arasındadır. Derinin sanat ürünü olma özelliğini taşıması insanların deriyi işleminin ardından oluşan nesnelere başlamıştır. Derinin işlenmesiyle sentetik deri yüzeyler gelişmiştir. İşlenen nesnelere giyim, dekorasyon, sanat eserleri gibi sayısız alanda kullanılmıştır (Odabaşı & Özdemir, 2018). Sentetik derinin seçilmesi ile tasarımlara modern bir görünüş kazandırılması hedeflenmiştir.

3.1.4.3. Ayakkabı tabanlıkları

Tabanlıkların hammaddesi hafif bir malzeme olan poliüretandır. Tabanların yapısı örgü yapmaya uygun derin bir iç havuza sahip olup tabanın iç kısmı arkadan

öne doğru eğimlidir. Tasarımlarda baz kalıba uygun 37 numara tabanlıklar seçilmiştir. Tabanların kenarlarına örme yüzeyinin oluşturulması için kemer delme pensesi yardımı ile delikler açılmıştır. Yapılan koleksiyonlar için temalara uygun 2 farklı renk seçilmiştir. Frekans koleksiyonu için seçilen renk gri olup tabanlığın görseli Resim 39’da verilmiştir, naplar koleksiyonu için seçilen renk ise beyaz olup görseli Resim 40’da verilmiştir.

Resim 39: Frekans koleksiyonu için seçilen tabanlık

Resim 40: Naplar koleksiyonu için seçilen tabanlık

Yapılacak iş ve işlemler düşünüldüğünde kullanılacak materyaller;

Saya için;

- Makrome pamuklu iplik 2mm (bej, krem, inci beyazı, sarı ve koyu toprak)
- Tay tüyü kumaş
- Deri

Taban için;

- Ayakkabı tabanlıkları (gri ve beyaz)
- Ayakkabı iç tabanlıkları

Yardımcı materyeller;

- Tığ (4 numara)
- Nakış iğnesi
- Ayakkabı kalıbı
- Kemer delme pensesi
- Maskeleme (işaretleme) bandıdır

3.2. Geleneksel Örmek Tekniği İle Yapılan Ayakkabıların Ürün Üretim Süreci

Bu başlık altında geleneksel örmek tekniği kullanılarak yapılan spor ayakkabılarının üretim aşamaları detaylı bir şekilde verilmiştir. Kullanılan aşamaların ayakkabı üretim sürecine uygun bir şekilde uygulanması hedeflenmiştir. Çalışmada yapılan koleksiyonlara ait, teknik ve artistik çizimler, üretim planı ve maliyet hesaplama, saya ve kalıpların hazırlanması, ayakkabı montajı, model analizleri, prototip ürün görselleri ve analizlerine yer verilmiştir.

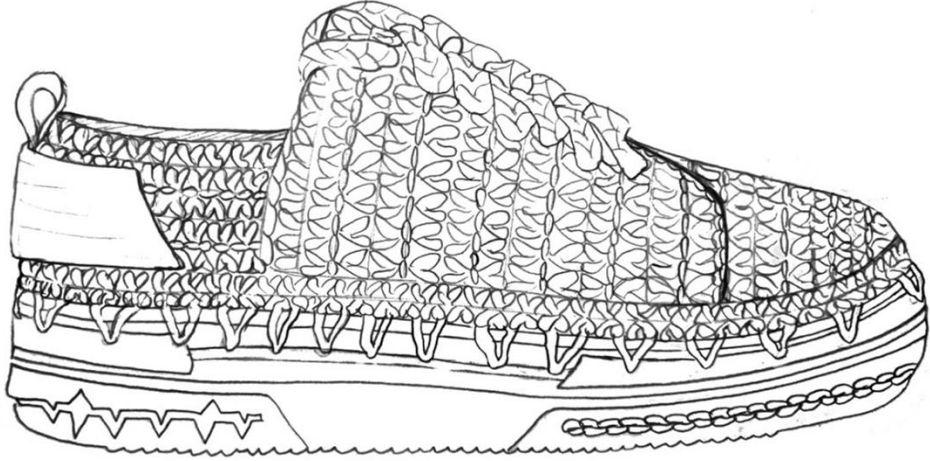
3.2.1. Teknik ve Artistik Çizimler

Bu aşamada tasarımların somutlaştırılması için kullanılan teknik ve artistik çizimlerine yer verilecektir. Teknik ve artistik çizimler kullanılacak malzemeler ve örmek yapısı göz önünde bulundurularak yapılmıştır.

Oluşturulan çizimler Adobe Photoshop, Adobe Illustrator programları üzerinden gerçekleştirilmiştir. Böylelikle çizimlerin daha net ve anlaşılabilir olması hedeflenmiştir.

3.2.1.1.Frekans koleksiyonunun teknik ve artistik çizimleri

Frekans koleksiyonunun model no:1 tasarımına ait teknik çizimi Resim 41’de verilmiştir. Artistik çizime ait görsel ise Resim 42’de verilmiştir.

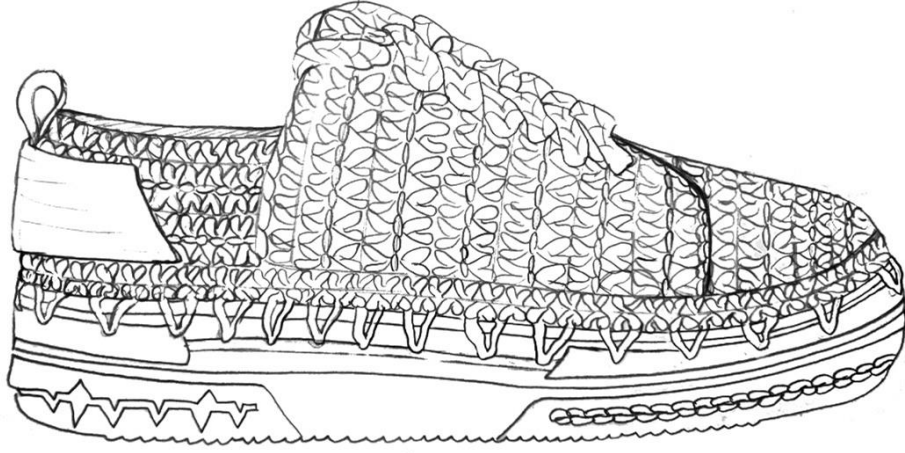

Resim 41: Frekans koleksiyonu model no:1 teknik çizim

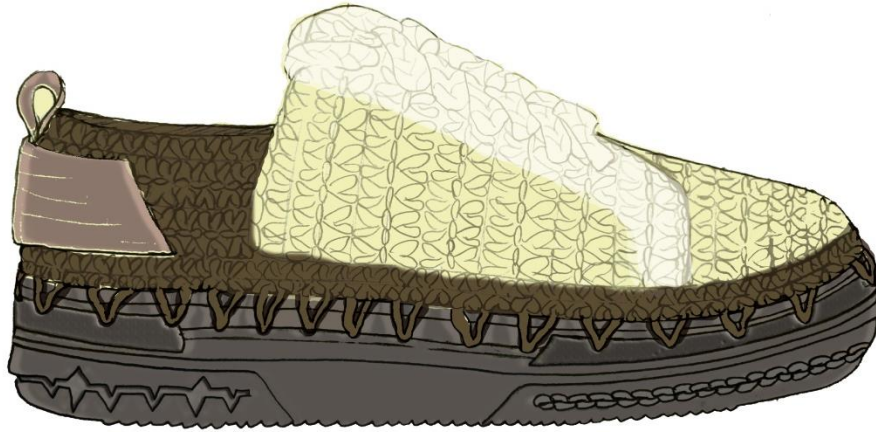

Resim 42: Frekans koleksiyonu model no:1 artistik çizim

Frekans koleksiyonunun model no:2 tasarımına ait teknik çizimi Resim 43’de verilmiştir. Artistik çizime ait görsel ise Resim 44’de verilmiştir.

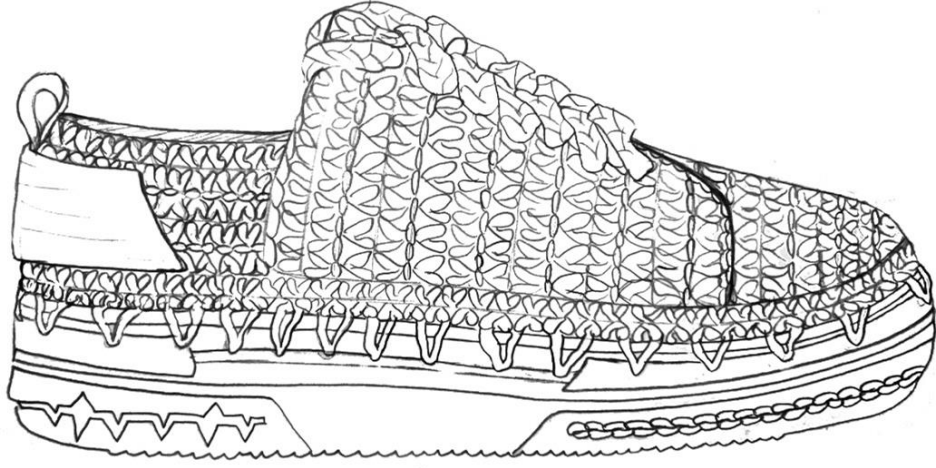

Resim 43: Frekans koleksiyonu model no:2 teknik çizim

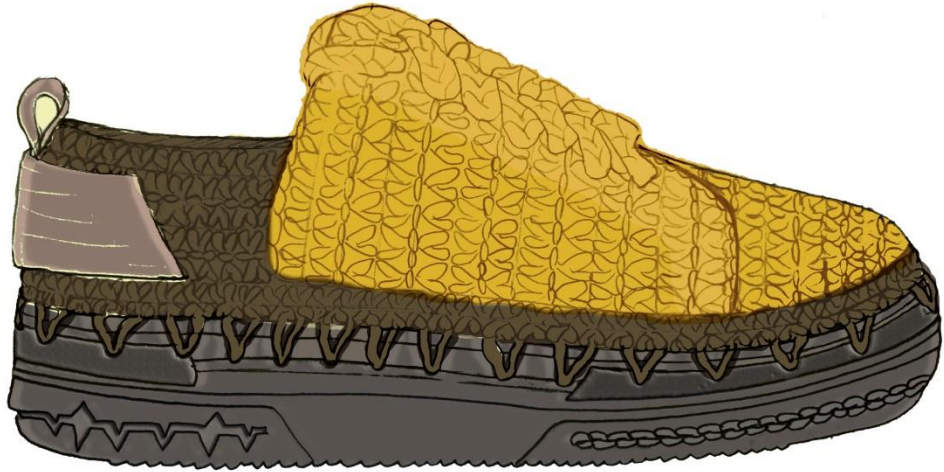

Resim 44: Frekans koleksiyonu model no:2 artistik çizim

Frekans koleksiyonunun model no:3 tasarımına ait teknik çizimi Resim 45’de verilmiştir. Artistik çizime ait görsel ise Resim 46’da erilmiştir.

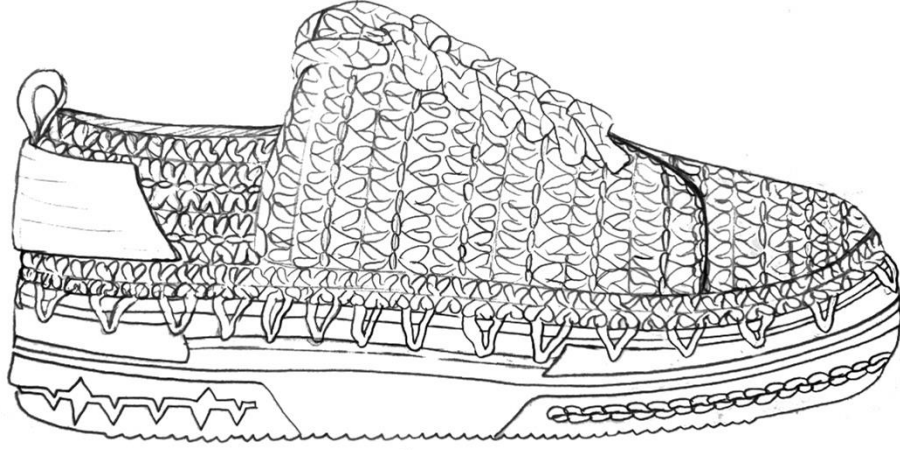

Resim 45: Frekans koleksiyonu model no:3 teknik çizim

Resim 46: Frekans koleksiyonu model no:3 artistik çizim

Frekans koleksiyonunun model no:4 tasarımına ait teknik çizimi Resim 47’de verilmiştir. Artistik çizime ait görsel ise Resim 48’de verilmiştir.

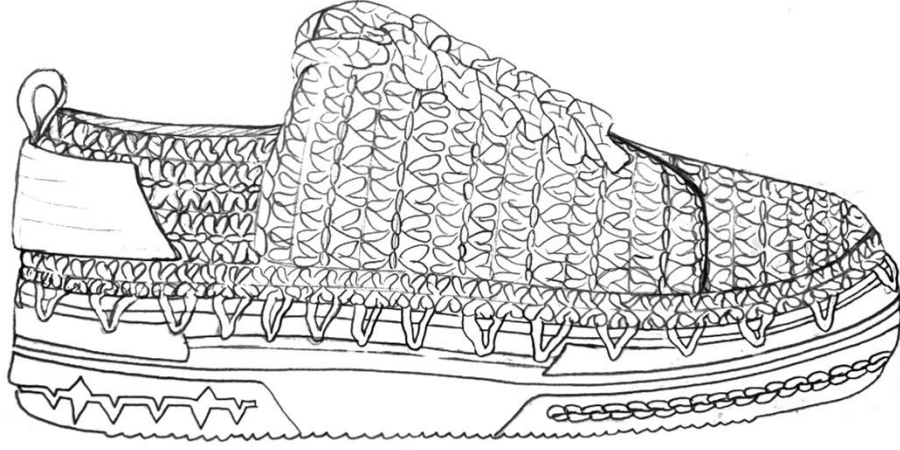

Resim 47: Frekans koleksiyonu model no:4 teknik çizim

Resim 48: Frekans koleksiyonu model no:4 artistik çizim

Frekans koleksiyonunun model no:5 tasarımına ait teknik çizimi Resim 49'da verilmiştir. Artistik çizime ait görsel ise Resim 50'de verilmiştir.

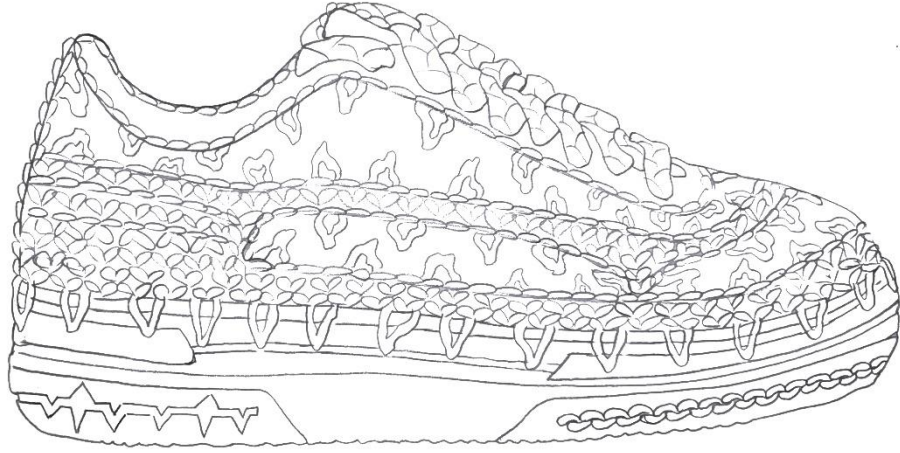
Resim 49: Frekans koleksiyonu model no:5 teknik çizim

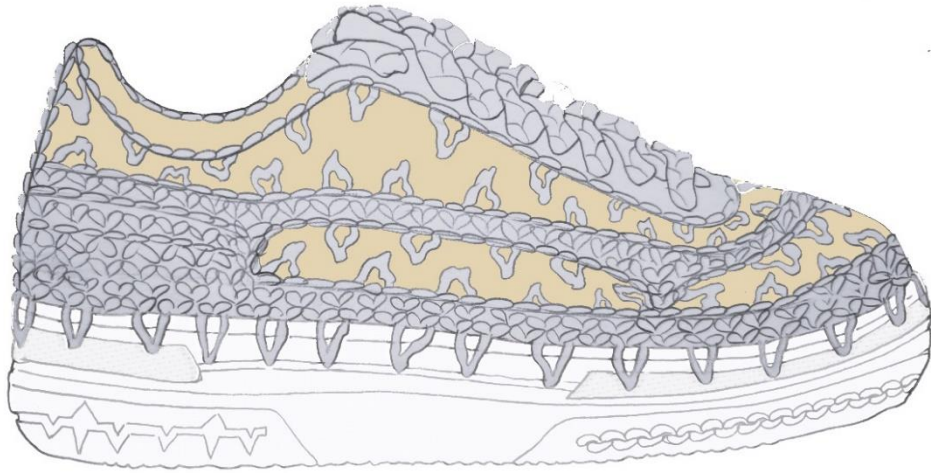
Resim 50: Frekans koleksiyonu model no:5 artistik çizim

3.2.1.2.Naplar koleksiyonunun teknik ve artistik çizimleri

Naplar koleksiyonunun model no:1 tasarımına ait teknik çizimi Resim 51’de verilmiştir. Artistik çizime ait görsel ise Resim 52’de verilmiştir.

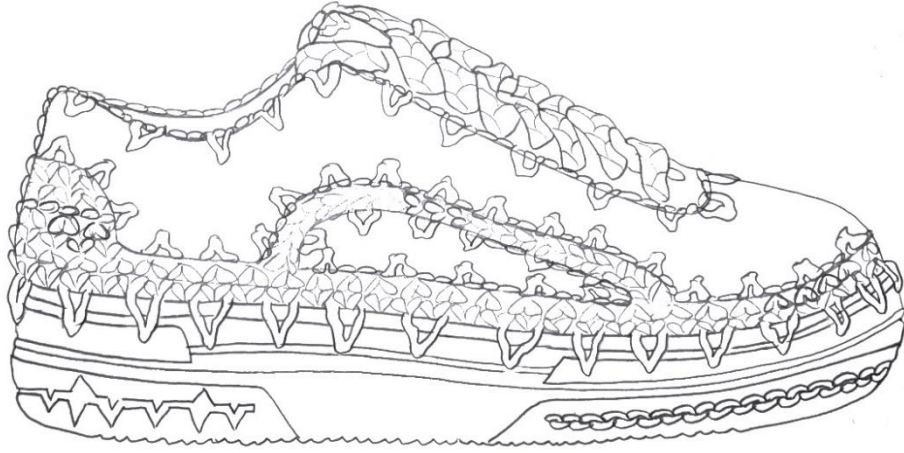

Resim 51: Naplar koleksiyonu model no:1 teknik çizim

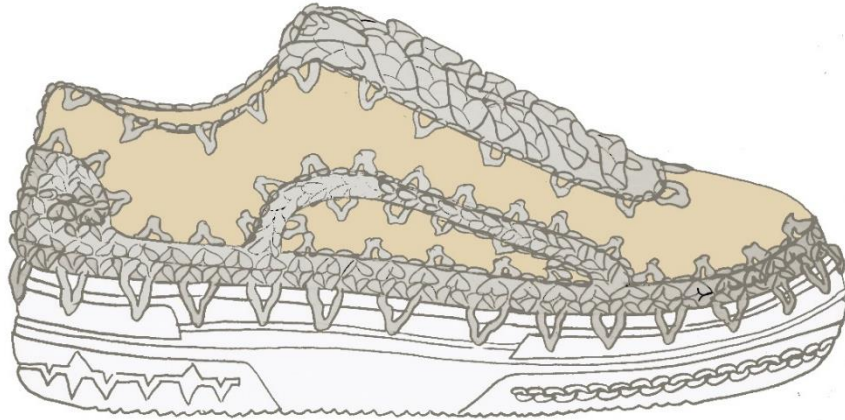

Resim 52: Naplar koleksiyonu model no:1 artistik çizim

Naplar koleksiyonunun model no:2 tasarımına ait teknik çizimi Resim 53'de verilmiştir. Artistik çizime ait görsel ise Resim 54'de verilmiştir.

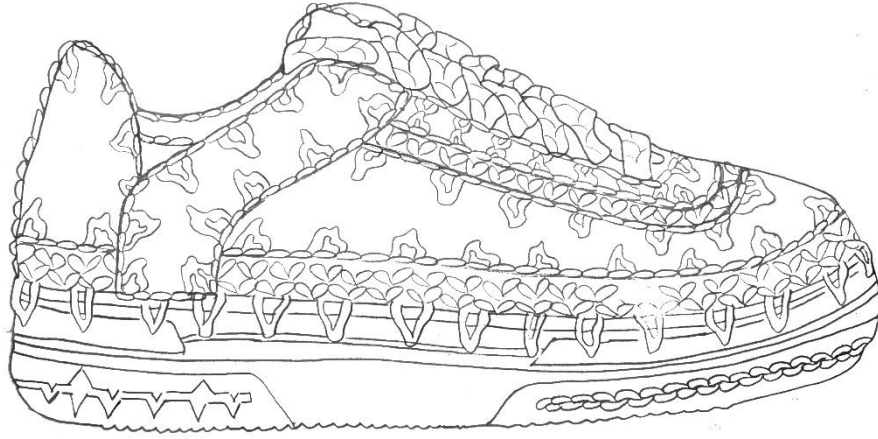

Resim 53: Naplar koleksiyonu model no:2 teknik çizim

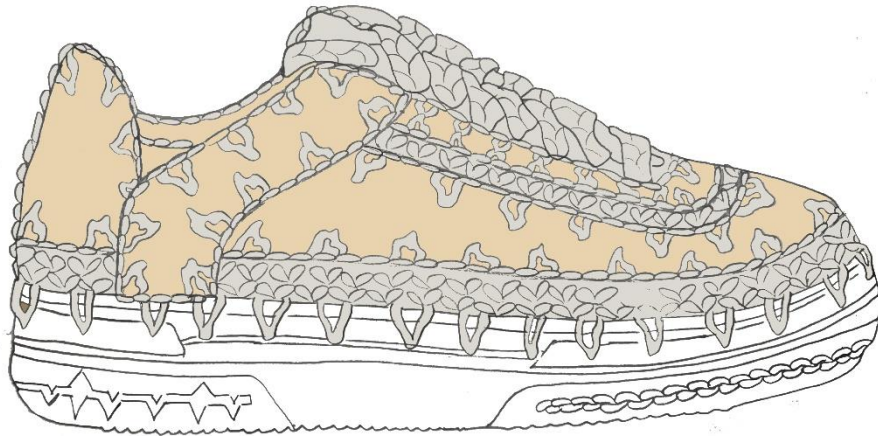

Resim 54: Naplar koleksiyonu model no:2 artistik çizim

Naplar koleksiyonunun model no:3 tasarımına ait teknik çizimi Resim 55’de verilmiştir. Artistik çizime ait görsel ise Resim 56’da verilmiştir.

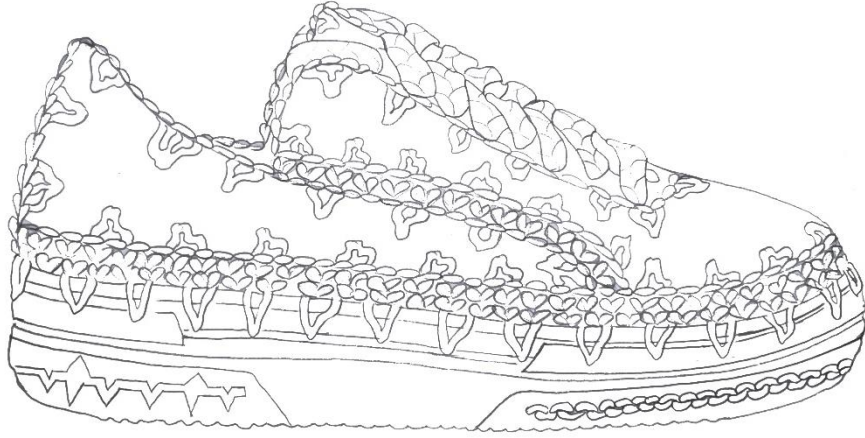

Resim 55: Naplar koleksiyonu model no:3 teknik çizim

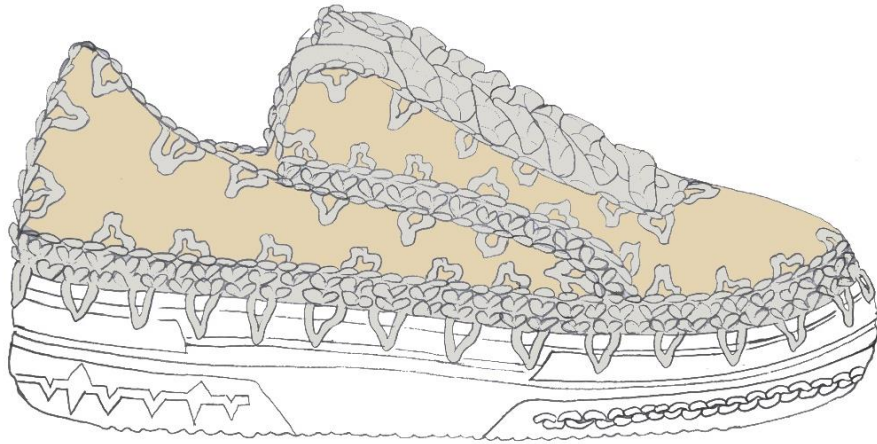

Resim 56: Naplar koleksiyonu model no:3 artistik çizim

Naplar koleksiyonunun model no:4 tasarımına ait teknik çizimi Resim 57’de verilmiştir. Artistik çizime ait görsel ise Resim 58’de verilmiştir.

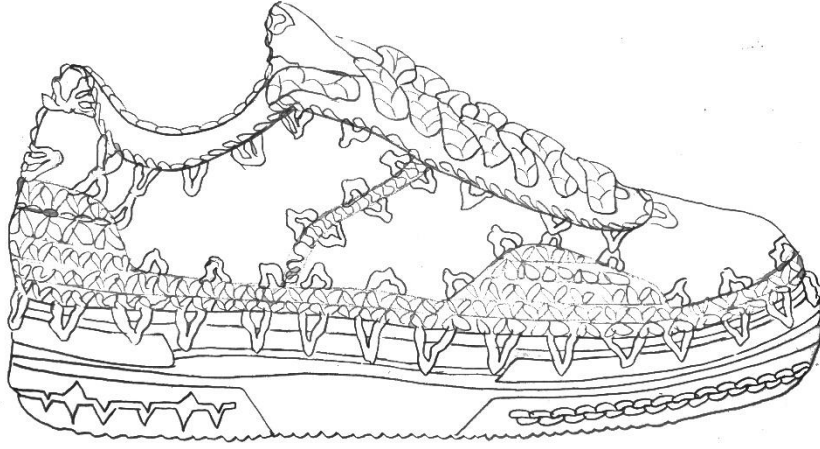

Resim 57: Naplar koleksiyonu model no:4 teknik çizim

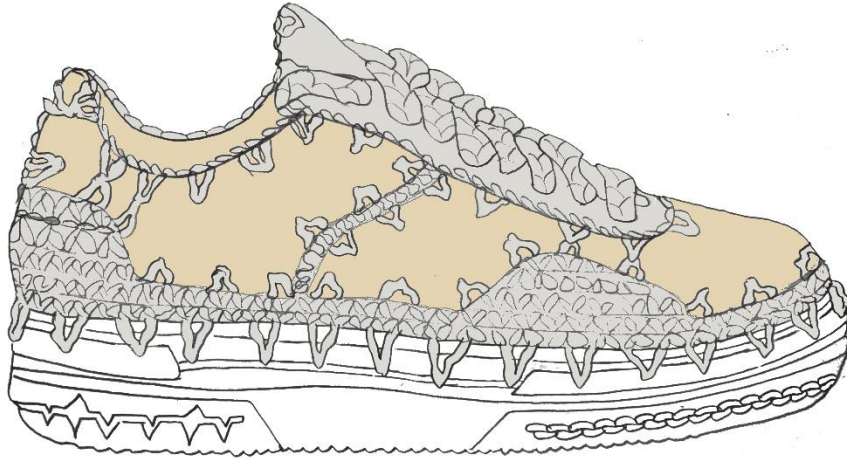

Resim 58: Naplar koleksiyonu model no:4 artistik çizim

Naplar koleksiyonunun model no:5 tasarımına ait teknik çizimi Resim 59'da verilmiştir. Artistik çizime ait görsel ise Resim 60'da verilmiştir.

Resim 59: Naplar koleksiyonu model no:5 teknik çizim

Resim 60: Naplar koleksiyonu model no:5 artistik çizim

3.2.2. Üretim Planı ve Maliyet Hesaplama Analizi

Bu aşamada koleksiyonların üretimindeki aşamalar ve tasarımın maliyet analizleri oluşturulmuştur. Üretim planında akış dilimleri ile süreç belirtilirken malzeme, hammadde, miktar, birim fiyat ve toplam fiyat analizleri gibi bilgiler maliyet hesaplama analizlerinde belirtilmiştir. Maliyet hesapları 2023 yılının eylül ayında alınan malzeme fiyatları verilerek yapılmıştır.

3.2.2.1.Frekans koleksiyonu üretim planı ve maliyet hesaplama analizi

Frekans koleksiyonu 4 akış diliminden üretim planı gerçekleştirilmiştir. Tabanlıklara kemer delme pensesi aralıklı delikler açılmıştır. Kalıplar oluşturulup tığ yardımcı aracı ile örülerek nakış iğnesi yardımıyla birleştirilmiştir. Son aşamada ayakkabıların yüzeyine ütü ile buhar verilerek toparlanması sağlanmıştır. Üretilen 5 tasarımın üretim planları aynı olmuştur. Koleksiyonun üretim planı formu Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1: Frekans Koleksiyonu Üretim Planı Formu

ÜRETİM PLANI FORMU		
Model No: 1,2,3,4,5		Sezon: İlkbahar-Yaz
Ürün Adı: Ayakkabı		Koleksiyon: Frekans
Hazırlayan: Melike Erdem		
Akış No	Akış Dilimi	Kullanılan Makine, Araç-Gereç
1	Tabanlıklara aralıklı delikler açıldı	Kemer delme pensesi
2	Kalıplar oluşturuldu	Tığ (4 numara)
3	Kalıplar birleştirildi.	Nakış İğnesi
4	Ütü yapıldı.	Ütü

Frekans koleksiyonunun maliyet analizinde kullanılan malzemelerin hammadde, miktar, birim fiyat ve toplam fiyat analizleri verilmiştir. Koleksiyon için üretilen 5 tasarımın maliyeti aynı tablo üzerinden hesaplanmıştır. Yapılan analizin

genel toplam fiyatı 530 TL olarak hesaplanmıştır. Frekans Koleksiyonuna ait maliyet analiz formu Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: Frekans Koleksiyonu Maliyet Analiz Formu

MALİYET ANALİZ FORMU				
Model No: 1, 2, 3, 4, 5,				Sezon: İlkbahar-Yaz
Ürün Adı: Ayakkabı				Koleksiyon: Frekans
Hazırlayan: Melike Erdem				
Malzeme Adı	Hammadde	Miktar	Birim Fiyat	Toplam Fiyat
Makrome pamuklu iplik 2 mm Renk: Sarı	Pamuk	250 metre	50 TL	50 TL
Makrome pamuklu iplik 2 mm Renk: Koyu toprak	Pamuk	375 metre	50 TL	75 TL
Makrome pamuklu iplik 2 mm Renk: Bej	Pamuk	500 metre	50 TL	100 TL
Makrome pamuklu iplik 2 mm Renk: Krem	Pamuk	250 metre	50 TL	50 TL
Makrome pamuklu iplik 2mm Renk: İnci beyazı	Pamuk	100 metre	50 TL	20 TL
Tay tüyü kumaş Renk: Bej	PES	200 santim	125 TL	50 TL
Ayakkabı tabanlıkları Renk: Gri	Poliüretan	5 çift	30 TL	150 TL
Ayakkabı iç tabanlıkları	Yün keçe	5 çift	7 TL	35 TL
Genel Toplam: 530 TL				

3.2.2.2. Naplar koleksiyonu üretim planı ve maliyet hesaplama analizi

Naplar koleksiyonu 5 akış diliminden üretim planı gerçekleştirilmiştir. Tabanlıklara kemer delme pensesi aralıklı delikler açılmıştır. Kalıplar oluşturulup aralıklı delikler açılmıştır. Tığ yardımcı aracı ile örülerek nakış iğnesi yardımıyla da birleştirilmiştir. Son aşamada ise ayakkabıların yüzeyine ütü ile buhar verilerek toparlanması sağlanmıştır. Üretilen 5 tasarımın üretim planları aynı olmuştur ve üretim planı formu Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3: Naplar Koleksiyonu Üretim Planı Formu

ÜRETİM PLANI FORMU		
Model No: 1,2,3,4,5		Sezon: İlkbahar-Yaz
Ürün Adı: Ayakkabı		Koleksiyon: Naplar
Hazırlayan: Melike Erdem		
Akış No	Akış Dilimi	Kullanılan Makine, Araç-Gereç
1	Tabanlıklara aralıklı delikler açıldı	Kemer delme pensesi
2	Kalıplar oluşturuldu	Tığ (4 numara)
3	Kalıplara aralıklı delikler açıldı	Kemer delme pensesi
4	Kalıplar birleştirildi.	Nakış İğnesi
5	Ütü yapıldı.	Ütü

Naplar koleksiyonunun maliyet analizinde kullanılan malzemelerin hammadde, miktar, birim fiyat ve toplam fiyat analizleri yapılmıştır. Koleksiyon için üretilen 5 tasarımın maliyeti aynı tablo üzerinden hesaplanarak kullanılan malzemelerin genel toplam fiyatı 350 TL olarak hesaplanmıştır. Naplar koleksiyona ait maliyet analiz formu Tablo'4 de verilmiştir.

Tablo 4: Naplar Koleksiyonu Maliyet Analiz Formu

MALİYET ANALİZ FORMU				
Model No: 1, 2, 3, 4, 5,				Sezon: İlkbahar-Yaz
Ürün Adı: Ayakkabı				Koleksiyon: Naplar
Hazırlayan: Melike Erdem				
Malzeme Adı	Hammadde	Miktar	Birim Fiyat	Toplam Fiyat
Makrome pamuklu iplik Renk: İnci beyazı	Pamuk	400 metre	50 TL	80 TL
Sentetik deri Renk: Bej	PES	500 santim	170 TL	85 TL
Ayakkabı tabanlıkları Renk:Gri	Poliüretan	5 çift	30 TL	150 TL
Ayakkabı iç tabanlıkları	Yün keçe	5 çift	7 TL	35 TL
Toplam: 350 TL				

3.2.3. Saya Tasarımı ve Kalıp Hazırlama

Ayakkabı sektöründe ayakkabıların saya tasarımları bütün gruplar için sağ tek üzerinden yapılmaktadır. Zenne grubu için baz kalıp 37 numara olarak alınmış ve modeline uygun tabanlıklar seçilmiştir.

Koleksiyonlarda kullanılan spor ayakkabı tabanlıkları zenne grubuna uygun 37 numara olarak seçilmiştir. Saya kalıbı naplar koleksiyonunda kullanılmıştır. Bu koleksiyonun tasarımları 37 numara sağ tek saya kalıbı üzerinden yapılmıştır. Frekans koleksiyonu ise saya kalıbı kullanılmadan yapılmıştır.

3.2.3.1.Frekans koleksiyonu saya tasarımı ve kalıp hazırlama

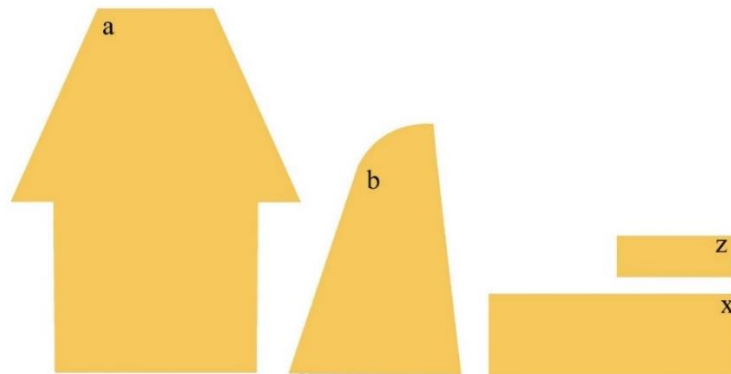
Frekans koleksiyonu saya tasarımı ve kalıp hazırlama aşamasında ilk olarak ayakkabı tabanlıklarına kemer delme pensesi ile açılan deliklere bağlantılı ilmekler atılmıştır. Atılan ilmeklerin üzerine 2 sıra tığ yardımıyla örme yapılmıştır. Ardından saya yüzeyini tamamlayacak örme yapılardan oluşan üst kalıplar iğne yardımı ile birleştirilmiştir. Yapılan 5 ürün tasarımının kalıpları aynı, renk kombinasyonları farklı

olmuştur. Tabloda bir tasarım için saya 1 ve saya 2 kalıp kodları toplam 6 parça, arka fileto için hazırlanan band 1 ve band 2 toplam 6 parça olarak genel toplam 12 parçadır. 5 ürün tasarımının toplam 60 parçadan oluştuğuna da yer verilmiştir. Koleksiyonun kalıp listesi form analizi Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5: Frekans Koleksiyonu Kalıp Listesi Formu

KALIP LİSTESİ FORMU			
Ürün Adı: Ayakkabı			Sezon: İlkbahar-Yaz
Model No: 1,2,3,4,5			Koleksiyon: Frekans
Hazırlayan: Melike Erdem			
No	Kalıp Adı	Kalıp Kodu	Sayı
1	Saya 1	a	2
2	Saya 2	b	4
3	Band 1	x	4
4	Band 2	z	2
Toplam: 12 parça			
5 Tasarım için toplam: 60 parça			

Frekans koleksiyonunun kalıp görünümü Şekil 4’de verilmiştir.

Şekil 4: Frekans Koleksiyonu Kalıp Görünümü

3.2.3.2.Naplar koleksiyonu saya tasarımı ve kalıp hazırlama

Naplar koleksiyonu saya tasarımı ve kalıp hazırlama aşamasında ayakkabı tabanına kemer delme pensesi ile açılan deliklere bağlantılı ilmekler atılmıştır. Atılan iplikler üzerine 2 sıra geleneksel örme yapılı ilmekler atılmıştır. Ardından saya yüzeyini tamamlayacak deriden oluşan üst kalıplar iğne yardımı ile birleştirilmiştir. Yapılan 5 ürün tasarımının kalıpları farklı, renk seçimleri aynı olmuştur. Kalıplar farklı olduğu için her tasarımının kalıp formları ve analizleri ayrı bir şekilde incelenecektir.

Model no:1

Naplar koleksiyonunun model no:1 tasarımının kalıp üzerine saya tasarımı Resim 61’ de verilmiştir.

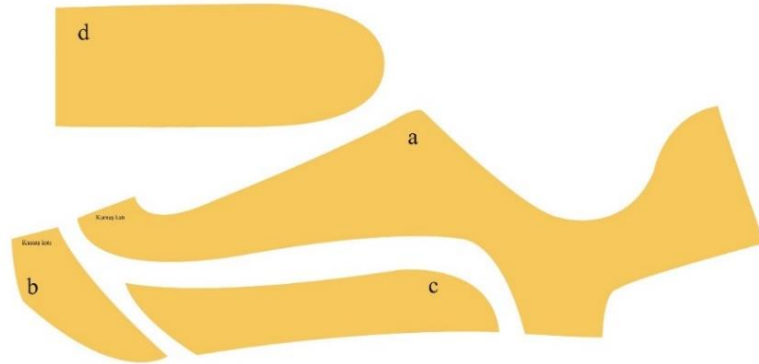
Resim 61: Naplar Koleksiyonu Model No:1 Saya Tasarımı

Naplar koleksiyonunun model no:1 tasarımının kalıp listesi formu; saya 1 ve saya 2 kumaş katında 4’er parçadan, saya 3 kalıbı 8 parça ve saya 4 kalıbı ise 4 parça olarak toplam 20 parçadan hazırlanmıştır. Model no:1 tasarımının kalıp listesi form analizi Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6: Naplar Koleksiyonu Model No:1 Kalıp Listesi Formu

KALIP LİSTESİ FORMU			
Ürün Adı: Ayakkabı			Sezon: İlkbahar-Yaz
Model No: 1			Koleksiyon: Naplar
Hazırlayan: Melike Erdem			
No	Kalıp Adı	Kalıp Kodu	Sayı
1	Saya 1 (kumaş katında)	a	4
2	Saya 2 (kumaş katında)	b	4
3	Saya 3	c	8
4	Saya 4	d	4
Toplam: 20 parça			

Naplar koleksiyonunun, model no:1 tasarımının kalıp görünümü şekil 5’de verilmiştir.

Şekil 5: Naplar Koleksiyonu Model No: 1 Kalıp Görünümü

Model no:2

Naplar koleksiyonunun model no:2 tasarımının kalıp üzerine saya tasarımı Resim 62’de verilmiştir.

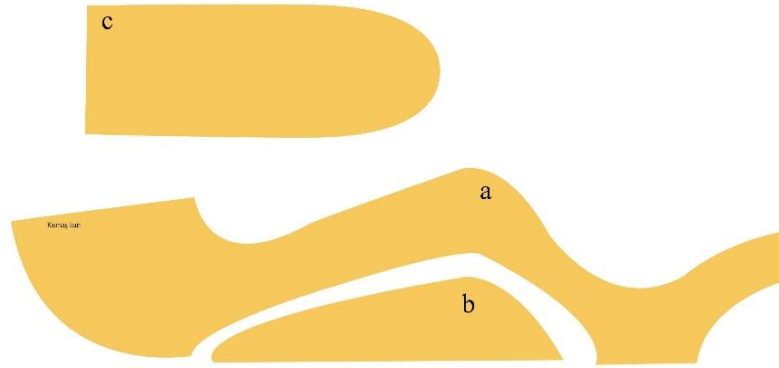
Resim 62: Naplar Koleksiyonu Model No:2 Saya Tasarımı

Naplar koleksiyonunun model no:2 tasarımının kalıp liste formu; saya 1 kalıbı 4 parçadan, saya 2 kalıbı 8 parça ve saya 3 kalıbı ise 4 parça olarak toplam 16 parça olarak hazırlanmıştır. Model no:2 tasarımının kalıp listesi form analizi Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7: Naplar Koleksiyonu Model No:2 Kalıp Listesi Formu

KALIP LİSTESİ FORMU			
Ürün Adı: Ayakkabı			Sezon: İlkbahar-Yaz
Model No: 2			Koleksiyon: Naplar
Hazırlayan: Melike Erdem			
No	Kalıp Adı	Kalıp Kodu	Sayı
1	Saya 1 (kumaş katında)	a	4
2	Saya 2	b	8
3	Saya 3	c	4
			Toplam: 16 parça

Naplar koleksiyonunun, model no:2 tasarımının kalıp görünümleri Şekil 6'da verilmiştir

Şekil 6: Naplar Koleksiyonu Model No: 2 Kalıp Görünümü

Model no:3

Naplar koleksiyonunun model no:3 tasarımının kalıp üzerine saya tasarımı Resim 63'de verilmiştir.

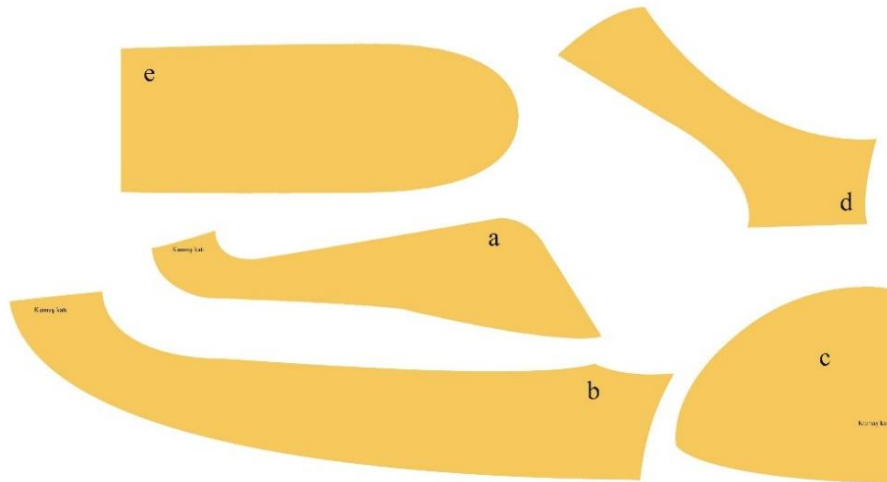
Resim 63: Naplar Koleksiyonu Model No:3 Saya Tasarımı

Naplar koleksiyonunun model no:3 tasarımının kalıp liste formu; saya 1, saya 2 ve saya 3 kumaş katında 4'er parçadan, saya 4 ve 5 kalıbı 4'er parçadan olmak üzere toplam 20 parçadan hazırlanmıştır. Model no:3 tasarımının kalıp listesi form analizi Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8: Naplar Koleksiyonu Model No:3 Kalıp Listesi Formu

KALIP LİSTESİ FORMU			
Ürün Adı: Ayakkabı			Sezon: İlkbahar-Yaz
Model No: 3			Koleksiyon: Naplar
Hazırlayan: Melike Erdem			
No	Kalıp Adı	Kalıp Kodu	Sayı
1	Saya 1 (kumaş katında)	a	4
2	Saya 2 (kumaş katında)	b	4
3	Saya 3 (kumaş katında)	c	4
4	Saya 4	d	4
5	Saya 5	e	4
Toplam: 20 parça			

Naplar koleksiyonunun, model no:3 tasarımının kalıp görünümleri Şekil 7’de verilmiştir.

Şekil 7: Naplar Koleksiyonu Model No:3 Kalıp Görünümü

Model no:4

Naplar koleksiyonunun model no:4 tasarımının kalıp üzerine saya tasarımı Resim 64’de verilmiştir.

Resim 64: Naplar Koleksiyonu Model No:4 Saya Tasarımı

Naplar koleksiyonunun model 4 tasarımının kalıp liste formu; saya 1 kumaş katında 4 parçadan, saya 2 kalıbı 8 parça ve saya 3 kalıbı 4 parça olarak toplam 16 parçadan hazırlanmıştır. Model no:4 tasarımının kalıp listesi form analizi Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9: Naplar Koleksiyonu Model No:4 Kalıp Listesi Formu

KALIP LİSTESİ FORMU			
Ürün Adı: Ayakkabı			Sezon: İlkbahar-Yaz
Model No: 4			Koleksiyon: Naplar
Hazırlayan: Melike Erdem			
No	Kalıp Adı	Kalıp Kodu	Sayı
1	Saya 1 (kumaş katında)	a	4
2	Saya 2	b	8
3	Saya 3	c	4
			Toplam: 16 parça

Naplar koleksiyonunun, model no:4 tasarımının kalıp görünümleri Şekil 8’de verilmiştir.

Şekil 8: Naplar Koleksiyonu Model No:4 Kalıp Görünümü

Model no:5

Naplar koleksiyonunun model no:5 tasarımının kalıp üzerine saya tasarımı Resim 65’de verilmiştir.

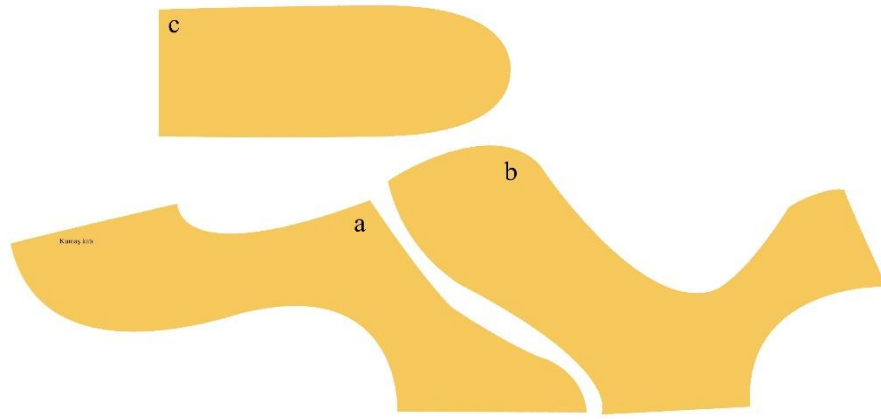
Resim 65: Naplar Koleksiyonu Model No:5 Saya Tasarımı

Naplar koleksiyonunun model no:5 tasarımının kalıp liste formu; saya 1 kumaş katında 4 parça, saya 2 kalıbı 8 parça, saya 3 ise 4 parça olarak toplam 16 parçadan hazırlanmıştır. Model no:5 tasarımının kalıp listesi form analizi Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10: Naplar Koleksiyonu Model No:5 Kalıp Listesi Formu

KALIP LİSTESİ FORMU			
Ürün Adı: Ayakkabı			Sezon: İlkbahar-Yaz
Model No: 5			Koleksiyon: Naplar
Hazırlayan: Melike Erdem			
No	Kalıp Adı	Kalıp Kodu	Sayı
1	Saya 1 (kumaş katında)	a	4
2	Saya 2	b	8
3	Saya 3	c	4
Toplam: 16 parça			

Naplar koleksiyonunun, model no:5 tasarımının kalıp görünümü Şekil 9'da verilmiştir.

Şekil 9: Naplar Koleksiyonu Model No:5 Kalıp Görünümü

3.2.4. Prototip Ürün Görselleri ve Analizleri

3.2.4.1.Frekans koleksiyonunun prototip ürün görselleri ve analizleri

Frekans koleksiyonu 1.tasarım model no:1

- Makrome pamuklu iplik 2 mm krem renk
- Makrome pamuklu iplik 2 mm inci beyazı renk
- Tay tüyü kumaş bej renk
- Ayakkabı tabanlığı gri
- Ayakkabı iç tabanlığı

Sadeliğın yansıtıldığı ilk tasarımda ana bölümlerde krem kullanılmıştır. Tabana bağılı iki sıranın fileto kısmı 6 sıra uzatılmıştır. Tasarımda dil ve burun kısmı birleşik bir yapıda örülürken, yan parçalar 15 sıra ilmeklerden oluşan 2 parça örülmüştür. Frekans terimini nitelendiren dairesel hareket biçiminde bağ kısmına inci beyazından 2 sıra örme yapılmıştır. Arka fileto kısmına ise tay tüyü kumaşı kullanılarak bant dikilmiştir. Son olarak iç tabanlık yerleştirilmiştir. Bu tasarımın prototip ürün görselleri Resim 66, Resim 67, Resim 68'de verilmiştir.

Resim 66: Frekans Koleksiyonu Model No:1 Prototip Ürün Görseli 1

Resim 67: Frekans Koleksiyonu Model No:1 Prototip Ürün Görseli 2

Resim 68: Frekans Koleksiyonu Model No:1 Prototip Ürün Görseli 3

Frekans koleksiyonu 2.tasarım model no:2

Frekans koleksiyonunun 2. tasarımında kullanılan malzemeler şunlardır;

- Makrome pamuklu iplik 2 mm koyu toprak renk
- Makrome pamuklu iplik 2 mm krem renk
- Makrome pamuklu iplik 2 mm inci beyazı renk
- Tay tüyü kumaş bej renk
- Ayakkabı tabanlığı gri renk
- Ayakkabı iç tabanlığı

Sade ve uyumlu niteliğı taşıması düşünölen 2. tasarımında tabana bağı iki sıra koyu toprak rengi örölerek fileto kısmı ise aynı renk kullanılarak 6 sıra uzatılmıştır. Tasarımda dil ve burun kısmı birleşik bir yapıda örölürken, yan parçalar 15 sıra ilmeklerden oluşun 2 parça olarak parçalar krem renk örölmüşür. Dairesel hareket biçiminde bağı kısmına inci beyazından 2 sıra örme yapılmışır. Parçalar nakış iğnesi ile birleştirilmiştir. Arka fileto kısmına ise tay tüyü kumaşı kullanılarak bant dikilmiştir. Son olarak iç tabanlık yerleştirilmiştir. Bu tasarımın prototip ürün görselleri Resim 69, Resim 70, Resim 71'de verilmiştir.

Resim 69: Frekans Koleksiyonu Model No:2 Prototip Ürün Görselfi 1

Resim 70: Frekans Koleksiyonu Model No:2 Prototip Ürün Görselfi 2

Resim 71: Frekans Koleksiyonu Model No:2 Prototip Ürün Görselfi 3

Frekans koleksiyonu 3.tasarım model no:3

Frekans koleksiyonunun 3. tasarımıda kullanılan malzemeler şunlardır;

- Makrome pamuklu iplik 2 mm koyu toprak renk
- Makrome pamuklu iplik 2 mm sarı renk
- Tay tüyü kumaş bej renk
- Ayakkabı tabanlığı gri renk
- Ayakkabı iç tabanlığı

Sade ve uyumlu niteliği taşıması düşünülen 2. tasarımıda tabana bağlı iki sıra koyu toprak rengi örülerek fileto kısmı ise aynı renk kullanılarak 6 sıra uzatılmıştır. Tasarımda dil ve burun kısmı birleşik bir yapıda örülürken, yan parçalar 15 sıra ilmeklerden oluşan 2 parça olarak parçalar sarı renk örülmüştür. Parçalar nakış iğnesi ile birleştirilmiştir. Arka fileto kısmına ise tay tüyü kumaşı kullanılarak bant dikilmiştir. Son olarak iç tabanlık yerleştirilmiştir. Bu tasarımıın prototip ürün görselleri Resim 72, Resim 73, Resim 74'de verilmiştir.

Resim 72: Frekans Koleksiyonu Model No:3 Prototip Ürün Görselfi 1

Resim 73: Frekans Koleksiyonu Model No:3 Prototip Ürün Görselfi 2

Resim 74: Frekans Koleksiyonu Model No:3 Prototip Ürün Görselfi 3

Frekans koleksiyonu 4.tasarım model no:4

Frekans koleksiyonunun 4. tasarımıda kullanılan malzemeler şunlardır;

- Makrome pamuklu iplik 2 mm koyu toprak renk
- Makrome pamuklu iplik 2 mm bej renk
- Tay tüyü kumaş bej renk
- Ayakkabı tabanlığı gri renk
- Ayakkabı iç tabanlığı

Sade ve uyumlu niteliği taşıması düşünülen 2. tasarımıda tabana bağlı iki sıra bej renk iplik ile örülerek fileto kısmı ise aynı renk kullanılarak 6 sıra uzatılmıştır. Tasarımda dil ve burun kısmı birleşik bir yapıda örülürken, yan parçalar 15 sıra ilmeklerden oluşan 2 parça olarak parçalar sarı renk örülmüştür. Parçalar nakış iğnesi ile birleştirilmiştir. Arka fileto kısmına ise tay tüyü kumaşı kullanılarak bant dikilmiştir. Son olarak iç tabanlık yerleştirilmiştir. Bu tasarımıın prototip ürün görselleri Resim 75, Resim 76, Resim 77’de verilmiştir.

Resim 75: Frekans Koleksiyonu Model No:4 Prototip Ürün Görseli 1

Resim 76: Frekans Koleksiyonu Model No:4 Prototip Ürün Görseli 2

Resim 77: Frekans Koleksiyonu Model No:4 Prototip Ürün Görseli 3

Frekans koleksiyonu 5.tasarım model no:5

Frekans koleksiyonunun 5. tasarımında kullanılan malzemeler şunlardır;

- Makrome pamuklu iplik 2 mm bej renk
- Tay tüyü kumaş bej renk
- Ayakkabı tabanlığı gri renk
- Ayakkabı iç tabanlığı

Sade ve uyumlu niteliği taşıması düşünülen 2. tasarımında tabana bağlı iki sıra bej renk iplik ile örülerek fileto kısmı ise aynı renk kullanılarak 6 sıra uzatılmıştır. Tasarımın bölümlerinden dil ve burun kısmı birleşik bir yapıda örülürken, yan parçalar 15 sıra ilmeklerden oluşan 2 parça olarak parçalar bej renk örülmüştür. Parçalar nakış iğnesi ile birleştirilmiştir. Arka fileto kısmına ise tay tüyü kumaşı kullanılarak bant dikilmiştir. Son olarak iç tabanlık yerleştirilmiştir. Bu tasarımın prototip ürün görselleri Resim 78, Resim 79, Resim 80'de verilmiştir.

Resim 78: Frekans Koleksiyonu Model No:5 Prototip Ürün Görself 1

Resim 79: Frekans Koleksiyonu Model No:5 Prototip Ürün Görself 2

Resim 80: Frekans Koleksiyonu Model No:5 Prototip Ürün Görself 5

3.2.4.2.Naplar koleksiyonunu prototip ürün görselleri ve analizleri

Naplar koleksiyonu 1.tasarım model no:1

Naplar koleksiyonunun 1. tasarımıda kullanılan malzemeler şunlardır;

- Makrome pamuklu iplik 2 mm inci beyazı renk
- Sentetik deri
- Ayakkabı tabanlığı beyaz renk
- Ayakkabı iç tabanlığı

Yapılan tasarımda ilk koleksiyondaki gibi taban ve saya kemer delme pensesi ile açılan deliklerden birleşim sağlanarak üzerine 2 sıra örme yapılmıştır. Fileto kısmı yine örme yapılarak ekstra 2 sıra daha uzatılmıştır. Ardından bir tek için hazırlanan çift katlı 5 parça kalıplara kemer delme pensesi yardımı ile aralıklı delikler açılmıştır. Açılan deliklerden 1 sıra olacak şekilde birleşimler yapılmıştır. Bu tasarımın prototip ürün görselleri Resim 81, Resim 82, Resim 83'de verilmiştir.

Resim 81: Naplar Koleksiyonu Model No:1 Prototip Ürün Görseli 1

Resim 82: Naplar Koleksiyonu Model No:1 Prototip Ürün Görseli 2

Resim 83: Naplar Koleksiyonu Model No:1 Prototip Ürün Görseli 3

Naplar koleksiyonu 2.tasarım model no:2

Naplar koleksiyonunun 2. tasarımında kullanılan malzemeler şunlardır;

- Makrome pamuklu iplik 2 mm inci beyazı renk
- Sentetik deri
- Ayakkabı tabanlığı beyaz renk
- Ayakkabı iç tabanlığı

Taban ve saya kemer delme pensesi ile açılan deliklerden birleşim sağlanarak üzerine 2 sıra örme yapılmıştır. Fileto kısmı yine örme yapılarak ekstra 2 sıra daha uzatılmıştır. Ardından bir tek için hazırlanan çift katlı 5 parça kalıplara kemer delme pensesi yardımı ile aralıklı delikler açılmıştır. Açılan deliklerden 1 sıra olacak şekilde birleşimler yapılmıştır. Bu tasarımın prototip ürün görselleri Resim 84, Resim 85, Resim 86'da verilmiştir.

Resim 84: Naplar Koleksiyonu Model No:2 Prototip Ürün Görseli 1

Resim 85: Naplar Koleksiyonu Model No:2 Prototip Ürün Görseli 2

Resim 86: Naplar Koleksiyonu Model No:2 Prototip Ürün Görseli 3

Naplar koleksiyonu 3.tasarım model no:3

Naplar koleksiyonunun 3. tasarımıda kullanılan malzemeler şunlardır;

- Makrome pamuklu iplik 2 mm inci beyazı renk
- Sentetik deri
- Ayakkabı tabanlığı beyaz renk
- Ayakkabı iç tabanlığı

Taban ve saya kemer delme pensesi ile açılan deliklerden birleşim sağlanarak üzerine 2 sıra örme yapılmıştır. Fileto kısmına örme yapılarak ekstra 2 sıra daha uzatılmıştır. Ardından bir tek için hazırlanan çift katlı 5 parça kalıplara kemer delme pensesi yardımı ile aralıklı delikler açılarak deliklerden 1 sıra olacak şekilde birleşimler yapılmıştır. Bu tasarımın prototip ürün görselleri Resim 87, Resim 88, Resim 89'da verilmiştir.

Resim 87: Naplar Koleksiyonu Model No:3 Prototip Ürün Görseli 1

Resim 88: : Naplar Koleksiyonu Model No:3 Prototip Ürün Görsel 2

Resim 89: : Naplar Koleksiyonu Model No:3 Prototip Ürün Görsel 3

Naplar koleksiyonu 4.tasarım model no:4

Naplar koleksiyonunun 4. tasarımında kullanılan malzemeler şunlardır;

- Makrome pamuklu iplik 2 mm inci beyazı renk
- Sentetik deri
- Ayakkabı tabanlığı beyaz renk
- Ayakkabı iç tabanlığı

Taban ve saya kemer delme pensesi ile açılan deliklerden birleşim sağlanarak üzerine 2 sıra örme yapılmıştır. Fileto kısmına örme yapılarak ekstra 2 sıra daha uzatılmıştır. Ardından bir tek için hazırlanan çift katlı 4 parça kalıplara kemer delme pensesi yardımı ile aralıklı delikler açılarak deliklerden 1 sıra olacak şekilde birleşimler yapılmıştır. Bu tasarımın prototip ürün görselleri Resim 90, Resim 91, Resim 92'de verilmiştir.

Resim 90: : Naplar Koleksiyonu Model No:4 Prototip Ürün Görsel 1

Resim 91: Naplar Koleksiyonu Model No:4 Prototip Ürün Görsel 2

Resim 92: Naplar Koleksiyonu Model No:4 Prototip Ürün Görsel 3

Naplar koleksiyonu 5.tasarım model no:5

Naplar koleksiyonunun 5. tasarımda kullanılan malzemeler şunlardır;

- Makrome pamuklu iplik 2 mm inci beyazı renk
- Sentetik deri
- Ayakkabı tabanlığı beyaz renk
- Ayakkabı iç tabanlığı

Taban ve saya kemer delme pensesi ile açılan deliklerden birleşim sağlanarak üzerine 2 sıra örme yapılmıştır. Fileto ve yan kısımlarına örme yapılarak ekstra 2 sıra daha uzatılmıştır. Ardından bir tek için hazırlanan çift katlı 4 parça kalıplara kemer delme pensesi yardımı ile aralıklı delikler açılarak deliklerden 1 sıra olacak şekilde birleşimler yapılmıştır. Bu tasarımın prototip ürün görselleri Resim 93, Resim 94, Resim 95'de verilmiştir.

Resim 93: Naplar Koleksiyonu Model No:5 Prototip Ürün Görsel 1

Resim 94: Naplar Koleksiyonu Model No:5 Prototip Ürün Görsel 2

Resim 95: Naplar Koleksiyonu Model No:5 Prototip Ürün Görsel 3

3.2.5. Moodboard Çalışmaları

Bu aşamada, tasarımların duygu, renk, çizim, prototip ürün görselleri ile tasarım ürününü sunmak amacıyla oluşturulan Moodboard panoları yapılmıştır. Moodboard çalışmaları, dijital formatta Adobe Photoshop ve Adobe Illustrator programları kullanılmıştır. Çalışmada, hikâye panolarından alınan bazı ilham verici görseller, teknik çizimler, artistik çizimler ve prototip ürün görselleri bir arada sunulmak için moodboard panosunda verilmiştir.

Frekans koleksiyonu için oluşturulan moodboard pano çalışması Resim 96'da verilmiştir.

Naplar koleksiyonu için oluşturulan moodboard pano çalışması Resim 97'de verilmiştir.

FREKANS KOLEKSİYONU

Resim 96. Frekans Koleksiyonu, Moodboard

NAPLAR KOLEKSİYONU

Resim 97. Naplar Koleksiyonu, Moodboard

BÖLÜM IV

TARTIŞMA

4.1.Tartışma

Çalışmanın bu bölümünde bulgular bölümünde verilen ürün tasarım ve üretim süreçlerinin yorumlanması yapılmıştır.

Bir tasarımın üretim süreci eskiz, teknik ve artistik çizimlerin yapılmasıyla prototip ürüne giden ilk somut aşamadır. Frekans ve naplar koleksiyonlarına ait teknik ve artistik çizimler Adobe Photoshop ve Adobe Illustrator uygulamasıyla çizimi ve renklendirilmesi sağlanmaktadır. Böylelikle renkler, gölgelendirmeler ve örme yapısı daha net bir şekilde vurgulanmıştır.

Koleksiyonların üretim planlanmasında tasarımların üretim sürecinde gidilecek aşamalar sıralanmaktadır. Bu süreçte zamanlama kavramı en önemli unsurlardandır. Aynı zamanda aşamaların titizlikle uygulanması da üretim planlanmasında önemli bir etken olmaktadır. Maliyet hesaplama süreçlerinde tasarımlara uygun niteliklere sahip malzemeler ve uygun hammadde ile üretilmiş malzemelerin ekonomik olması etkili olacaktır.

Saya tasarımı ve kalıpların hazırlaması aşamaları ayakkabı kalıbının üzerine yapılan çizimler kalıp tasarımları için etkilidir. Kalıpların oluşturulması ile prototip ürün için yapılan parçalar talimatlara uygun bir şekilde birleştirilmelidir. Prototip ürünlerin görselleri net ve birkaç farklı açıdan sunumu etkili olacaktır.

Kişiselleştirilmiş spor ayakkabı tasarımında kullanıcılara sanatsal bir benlik kazandırılmalıdır. Böylelikle geleneksel tekstillerin sektörde, yeni arayışlar içinde gelenekselin güncel formlarla ayakkabı tasarım ve üretim süreçlerine yönelik çalışmalarda etkili olacaktır.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Tasarımın nitelendirdiği alanlardan biri olan ayakkabı da kullanımına yönelik bir nesne olarak kalmayarak zaman içinde estetik yönden de gelişmiştir. Gelişen ayakkabı figürü ayakkabının fiziksel yapısı ayakkabı tasarımı üzerinde etkili olmuştur.

Bu çalışmada, tasarım ürünü olarak seçilen spor ayakkabıda geleneksel tığ örücülüğü kullanılmıştır. Çalışma kapsamında yapılan ürünlerin tasarım süreçleri ve üretimleri detaylı bir şekilde gerçekleştirildi. Böylelikle geçmişin geleneksel yüzey yapılarını günümüze uyarlayarak yeni bakış açıları ve yönelimlerle geleneksel tasarımlar yapıldı. Yapılan tasarımlar için frekans ve naplar temaları ile 2 koleksiyon hazırlanarak 5 farklı varyasyonun tasarımı yapıldı.

Çalışmanın sonuçları şu şekilde sıralanabilir:

- Saya tasarımlarının örme yüzeye çevrilmeleri için farklı iplikler ve yöntemler denenmiştir.
- Araştırma, belirlenen bir tema doğrultusunda başlayarak, artistik ve teknik çizimlerin prototip ürüne kadar tüm süreçlerin ayrıntılı bir şekilde incelemesi, çalışmanın niteliğini güçlendirmiştir.
- Ayakkabı saya kısmında kullanılan makrome pamuklu iplik 2 mm (bej, krem, inci beyazı, sarı ve koyu toprak), tay tüyü kumaş ve deri, taban kısmında ayakkabı tabanlıkları ve ayakkabı iç tabanlığı kullanılmıştır. Ayakkabı üretiminde çeşitli özelliklere sahip birçok araç kullanılmakta olup bu gereçler; Tığ (4 numara), nakış iğnesi, ayakkabı kalıbı, kemer delme pensesi, İşaretleme bandı kullanıldı. Malzemelerin seçiminde ayakkabının kullanılacağı mevsim, giyilecek mekân vb. özelliklerde etkili olmuştur.

- Teknik ve artistik çizimlerine yer verilerek tasarımın öğeleri ve elemanları dikkate alınarak hazırlanmıştır. Oluşturulan çizimler Adobe Photoshop ve Adobe Illustrator programı üzerinden gerçekleştirilmiştir.
- Koleksiyonların maliyet hesaplama analizlerinde tasarımlarda kullanılacak malzemelerin hammadde, miktar, birim fiyat ve toplam fiyat analizleri yapılmıştır. Koleksiyonlarda ekonomik ve ulaşılabilir malzemeler kullanılmıştır. Maliyet hesapları 2023 yılının eylül ayında alınan malzeme fiyatları verilerek yapılmıştır. Koleksiyonların maliyet analizleri, frekans koleksiyonu için 530 TL ve naplar koleksiyonu için 350 TL olarak hesaplanmıştır. İki koleksiyon için maliyet 880 TL olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- Her iki koleksiyonun tabanlıkları zenne grubuna uygun 37 numara olarak seçilmiştir.
- Naplar koleksiyonu saya tasarımı için kullanılan kalıp baz kalıba uygun 37 numara ve spor ayakkabı kalıp belirlenerek tasarımlar sağ tek üzerinden tasarımları yapılmıştır.
- Frekans koleksiyonu, örmenin daha yoğunluklu yüzeylere sahip olduğu için üretim süreci daha uzun olmuş, Naplar koleksiyonunda ise deri kullanımından dolayı örme süreci daha kısa olmuştur.
- Geleneksel tekstil sanatlarının yapısı ve malzemesi çeşitlendirilmesi tasarımın özgün tasarım niteliği taşımasına yardımcı olmuştur.
- Çalışmanın kapsamında üretimi gerçekleştirilen prototip ürünlerin görselleri verilmiş ve analizleri yapılmıştır.
- Son aşamada artistik çizim ve prototip ürünlerden oluşan moodboard çalışmaları yapılmıştır.

5.2. Öneriler

Yapılan çalışma doğrultusunda aşağıdaki önerilere yer verilmiştir.

- a) Yapılan tasarımlar kullanıcılar tarafından gerçek ortamlarda test edilmesi ve performansının değerlendirilmesi tasarımın pratikte ne kadar etkili olduğunu anlaşılır ve gerektiğinde iyileştirmeler yapılmasına olanak sağlayabilir.

- b) Geleneksel tekstil yapılarının kültürel ölçekte veya ulusal incelenmesi geleneksel tekstillerin sınırlandırılması yapılabilir.
- c) Spor ayakkabı yerine farklı modeller seçilebilir veya geliştirilebilir.
- d) Ayakkabı tasarımı etnografi açısından değerlendirilmesi tasarımın kültürel ve kültürlerarası niteliği değerlendirilebilir.
- e) Shomaster, inkXE gibi ayakkabı tasarım programlarının kullanılması desenlerin, dikişlerin, ayakkabı yapısının daha iyi aktarılmasına yardımcı olabilir.

KAYNAKÇA

- Abalı, A. (2020). Piyale Paşa Camii Çinilerinin Tasarım İlkeleri Açısından Analizi (Yüksek Lisans Tezi). Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Akarpa, A. (2019). *Stil, Sanat ve Tasarım İlişkisinin Motosiklet Tasarımı Üzerinden Uygulanması* (Yüksek Lisans Tezi). Güzel Sanatlar Enstitüsü, Antalya.
- Akdemir, N. (2017). Tasarım Kavramının Geniş Çerçevesi: Tasarım Odaklı Yaklaşımlar Üzerine Bir İnceleme. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 85-94. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/odusobiad>
- Akpınarlı, F. (2022). Doğu Anadolu Bölgesi Geleneksel Çorap Örucülüğünde Motif Özellikleri [Özel Sayı]. *Hars Akademi Uluslararası Hakemli Kültür Sanat Mimarlık Dergisi*, 5(3)17-25.
- Alşan, B. (2023). *1800'lerden günümüze spor ayakkabı tasarımı ve öncü tasarımların incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Işık Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Arıkan, A. (2008). *Grafik Tasarımda Görsel Algı*. Eğitim Akademi Yayınları.
- Arıkan, H. K., ve Gök, M. O. (2021). Kahramanmaraş Yemeni ve Çarıklarında Kullanılan Deri Malzemesinin Özelliklerinin İncelenmesi. *Mühendislik Bilimleri ve Tasarım Dergisi*, 9(1), 64-76. Erişim adresi: <https://doi.org/10.21923/jesd.705173>
- Ataoğlu, N. C. (2020). Investigation of Contemporary Showcase Designs with Basic Design Principles. *IDA: International Design and Art Journal*, 2(2), 262-280. Erişim adresi: <http://www.idajournal.com/index.php/ida>
- Aydın, D. E. (2015). *Kitap ve E-Kitap Tasarımının Tarihsel Gelişimi ve Grafik Tasarım İlkeleri Üzerinden İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Eskişehir.
- Berkol, C. (2019). Helen, Roma ve Bizans Ayakkabılarının Moda Tarihi Üzerindeki Etkileri. *Lectio Socialis*, 3(2), 87-100. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/lectio>
- Bozdağ, T., ve Eroğlu, A. A. (2022). Pınarbaşı (Bulam) Köyü El Örgüsü Çorap Geleneği. *Milli Folklor*, 17(136), 227-240. Erişim adresi: <https://doi.org/10.58242/millifolklor.952101>

- Can, M. (2022). Disiplinlerarası Sanat Bağlamında Dantel. *1.Uluslararası Sanat Sempozyumu* (s. 85-90). Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Kocaeli. Erişim adresi: [10.54614/ArtVis.2022.1027679](https://doi.org/10.54614/ArtVis.2022.1027679)
- Can, Ö., ve Göktepe, Ö. (2013). Süprem Örme Kumaş Gramajı ile İplik Sevk Miktarı Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma. *SDÜ Teknik Bilimler Dergisi*, 3(2), 13-20.
- Ceylan, A. (2019). *Hazır Giyim İşletmelerinin Tasarım Yaklaşımlarının Tasarımcı-Yönetici Bağlamında Değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Ankara.
- Çam, S. E. (2019). *Kahramanmaraş İli Merkezindeki Yöresel Ayakkabıların İncelenmesi*.
- Çepehan, İ. Z., ve Güller, E. (2020). Evrensel Tasarım Kapsamında Herkes İçin Erişilebilir Tasarım. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 383-410. Erişim adresi: <https://doi.org/10.21560/spcd.vi.818236>
- Çınar, G. (2017). *Kurumsal Firmalara Yönelik Ayakkabıda Koleksiyon Planlama ve Oluşturma* (Yüksek Lisans Tezi). Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çoruh, E., ve Azizoğlu, Z. (2023). Şanlıurfa Yöresine Ait Culha Dokumacılığından Esinlenerek Yapılan Özgün Dokuma Tasarım Çalışması. *New Era International Journal Of Interdisciplinary Social Researches*, 8(20), 34-45. Erişim adresi: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8344798>
- Darçın, İ., ve Başaran, F. N. (2018). Eskişehir İli Sivrihisar İlçesi Düz Dokumalarının İncelenmesi. *Uluslararası Folklor Akademi Dergisi*, 1(2), 15-36. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/folklor>
- Daruga, D. (2013). İzmir Tire'de Keçecilik. *Akdeniz Sanat Dergisi*, 6(12). 40-52. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/akdenizsanat>
- Demir, B., ve Atlıhan, Ş. (2016). Giresun-Şebinkarahisar'da Geleneksel Bir Dokuma Türü: Mazman. *Akdeniz Sanat Dergisi*, 9(17). 70-78. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/akdenizsanat>
- Demiral, B. (2021). Kitap Kapaklarında Yer Alan Kirkitli Dokumalar Ve Motifler. *Arış Dergisi*, (19), 68-87. Erişim adresi: <https://doi.org/10.34242/akmbaris.2021.155>
- Demirarslan, D., ve Demirarslan, O. (2020). *Tasarım ve Tasarım Süreci*. Kocaeli: İksad Yayınevi.
- Demirtay, N., Ertuğrul, B. T., ve Öztürk, Ç. (2021). Düz Örme Teknolojisinde Spor Ayakkabı Üretim ve Tasarım Olanakları. *İstanbul Aydın Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi*, 7(13), 47 - 56. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/aydinsanat>
- Ekiz, Z. (2021). *Oyun, Müzik ve Giyim-Kuşam Örnekleminde Samsun Mübadilleri* (Yüksek Lisans Tezi). Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ordu.

- Erdönmez, C. (2018). *Ayakkabıda Tasarım Süreci ve Ayakkabı Tasarımı Eğitiminin Kapsamı*. Uluslararası Kültür, Sanat ve Toplum Sempozyumu. Van.
- Gezer, Ü. (2019). Çağdaş Sanat ve Tasarım Eğitiminde Görsel Tasarım Öğeleri ve İlkeleri. *Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi*, 40(2), 595-614.
- Gezicioğlu, F. Y., Koşar, S. T., ve Yalçın, M. B. (2022). Örme Yüzeylerin Keçeleştirilmesi ile Oluşturulan Hacimli Etkilerin Sanat Nesnesinden Sanatsal Giysi Formlarına Dönüşümü. *ODÜ Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 12(1), 301 - 318. Erişim adresi: <https://doi.org/10.48146/odusobiad.1067421>
- Girgin, D. (2019). 21. Yüzyılın Öğrenme Deneyimi: Öğretmenlerin Tasarım Odaklı Düşünme Eğitimine İlişkin Görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(226), 53-91. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/milliegitim>
- Gök, E. Ç., & Başaran, F. N. (2020). Sarıcakaya (Eskişehir) Dağküllü Köyü Mekikli Dokumaları. *Millî Folklor Dergisi*, 16(125), 227-247. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/millifolklor>
- Göker, C. Y., ve Begiç, H. N. (2021). Çarpına Dokuma Tekniğinin Kuyumculuk Sanatında Uygulanması. *Erciyes Akademi*, 35(1), 191-205. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/erciyesakademi>
- Gürcüm, B. H. (2017). Geleneksel Tekstil Tasarımı İçin Tasarım Tabanlı Araştırma Süreci. *Journal of Social Science and Humanities Research*, 4(11), 481-489. Erişim adresi: <https://jshsr.org/index.php/pub>
- Güzel, S., ve Kandal, A. M. (2023). Tarihsel Süreç İçerisinde Ayakkabı Modası. *Güzel Sanatlarda Yenilikçi Çalışmalar*, 61-94.
- İmre, H. M. (2016). Tarihsel Gelişim İçerisinde İnsan, Moda, Ayakkabı İlişkisi. *International Journal of Cultural and Social Studies (IntJCSS)*, 2(1), 2458-9381. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/intjcass>
- İmre, H. M. (2022, Haziran). *Ayakkabı tasarımında kullanılan yenilikçi tekstiller ve çevreci yaklaşımla bir model önerisi* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul.
- Joe, A. U., ve Yu, A. U. MDevelopment of Innovative High-Fashion Collection Via Conceptual Design Process Model. *J Textile Sci & Fashion Tech*. 1 (2): 2018. *JTSFT. MS. ID*, 507. Erişim adresi: 10.33552/JTSFT.2018.01.000507
- Kanat, Z. E. (2023). Teknik ve Akıllı Tekstillerin Spor Giysi Tasarımında Kullanımı. *Turkish Journal of Fashion Design and Management*, 5(2), 105-124. Teknik ve Akıllı Tekstillerin Spor Giysi Tasarımında Kullanımı. Erişim adresi: <https://doi.org/10.54976/tjfdm.1289329>
- Kandal, A. M. (2020). *Konya Müze ve Özel Koleksiyonlarda Bulunan Ayakkabı Örneklerinin İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Kantarcılar, M. (2019). *Müze ve Özel Koleksiyonlarda Bulunan İşlemeli Ayakkabıların Değerlendirilmesi*(Yüksek Lisans Tezi). Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

- Kaplanoğlu, V. K., Gündüz, E., ve Başaran, A. (2022). Telkâri ve Kilim Dokuma Sanatının Birlikteliğinden Oluşan Telkâri-Kilim Takı Koleksiyonu. *Folklor Akademi Dergisi*, 5(2), 231–249. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/folklor>
- Karaman, Ş., ve Çakmaktepe, M. F. (2021). Sivas Arkeoloji Müzesinde Bulunan Çarpana Dokumalar. *SDÜ ART-E Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Dergisi*, 14(28), 816-830. Sivas Arkeoloji Müzesinde Bulunan Çarpana Dokumalar. Erişim adresi: <https://doi.org/10.21602/sduarte.983362>
- Karapınar, F. (2022). Art Nouveau Sanat Akımında Stilizasyon ve Ayakkabı Tasarımındaki Etkileri. İzmir.
- Kastan, C., ve Kastan, D. (2022). Tarih Öncesi Dönemden Günümüze Evrilen Ayakkabı Tasarımları. *Electronic Journal of Vocational Colleges*, 12(1), 15-53. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/ejovoc>
- Kır, B. (2022). *Ülkemiz Ayakkabı Tasarım ve Üretim Sektöründe Sürdürülebilirlik* (Yüksek Lisans Tezi). Lisans Üstü Enstitüsü, İstanbul.
- Koç, E., ve Can, M. (2021). Oyacılık Sanatı ve Sivas İli Divriği İlçesi Kemenkeş Köyüne Ait Bir Grup Oyanın İncelenmesi. *Uluslararası Türk Dünyası Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 2(2), 165-174. Erişim adresi: <https://doi.org/10.54970/turkuaz.949313>
- Kurdoğlu, B. Ç., & Bekar, M. (2018). Bir Fuaye Alanının Değişiminin Temel Tasarım İlkeleri Açısından Değerlendirilmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(60), 574-582.
- Kurt, G. (2022). Gerede’de Yapılan Havlu Kenarlarının Teknik Renk ve Kompozisyon Özellikleri [Özel Sayı]. *Hars Akademi Uluslararası Hakemli Kültür Sanat Dergisi*, 5(3), 135 - 153. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/hars>
- Luximon, A. (Ed.). (2013). *Handbook of Footwear Design and Manufacture*. Milano: Woodhead Publishing.
- Marmara, T. (2016). *Temel Tasarım Öğesi Olarak Ritim: Johannes Itten'in Ritim İçerikli Pedagojik Yaklaşımı* (Yüksek Lisans Tezi). Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul.
- Mutlu Avinç, G., ve Vural, S. (2020). Bir Model Önerisi: Hesaplamalı Tasarım Bağlamında Değişen Tasarım Süreci. *Online Journal of Art & Design*, 8(1).
- Oğultürk, M. G. (2008). *Dokuma Kumaşlarda Su İticilik ve Buruşmazlık Özelliklerinin Tek Adımda İyileştirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Öngen, A. G. (2016). Çağdaş Türk Kirkitli Dokuma Sanatçıları. *Akdeniz Sanat Dergisi*, 9(17), 59-69. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/akdenizsanat>

- Özdemir, M., ve Odabaşı, E. (2018). Deri Yüzey Süslemede Kullanılan Dival İşi Tekniği ile Yapılmış Bazı Deri Ürünler. *Vocational Education*, 13(3), 32-51. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/nwsavoca>
- Özdemir, T. (2005). Tasarımda Renk Seçimini Etkileyen Kriterler. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(2), 391-401. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/cusosbil>
- Özdilli, E. (2014). *Günümüzde Bursa İlindeki Ayakkabıcılık Sektörünün İncelenmesi*. yayınevi
- Özkum, E. Ö., ve Ertuğrul, M. B. (2022). Örme Sanatının Sayısal Ortama Aktarımı ve Örnek Uygulamalar. *Sanat ve İnsan Dergisi*, 269-279.
- Parlakpınar, M. (2013). Derleme Sözlüğünde Ayakkabı ve Ayakkabıcılıkla İlgili Söz Varlığı. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 139-154. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/anemon>
- Rodop, S. (2018). Tasarım İlke ve Yöntemlerinin Mücevher Tasarımı Bağlamında İncelenmesi. *Sanat-Tasarım Dergisi*, (8), 21-27. Erişim adresi: <https://doi.org/10.17490/Sanat.2018.17>
- Somçağ, H. (2014, Haziran). *Ayakkabı Dünyası Arşivindeki Kumaş Sayalı Geleneksel Ayakkabıların İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Güzel Sanatlar Enstitüsü, Ankara.
- Somçağ, H., ve Akçakale, N. (2016). Yün Liflerinden Keçeleştirme Yöntemi İle Ayakkabı Yapımı. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 4(9), 212-225. Erişim adresi: <https://doi.org/10.33692/avrasyad.509657>
- Şen, E. (2018). Tasarım İlke ve Öğelerini Miyatürde Kullanımı. *Idil Sanat ve Dil Dergisi*, 7(46), 775-781. Erişim adresi: 10.7816 /idil-07-46-15
- Şenol, N. K., ve Elmas, A. O. (2021). Deneysel Kolaj Uygulamalarının Temel Tasarım Elemanları ile İncelenmesi. *Art-Sanat Dergisi*, (15), 183-201. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/iuarts>
- Şenol, N. K., ve Özdemir, Ç. (2019). Moda Tasarımındaki Dekonstrüksiyon Örneklerinin Tasarım İlkelerine Göre Yorumlanması. *Karadeniz 1. Uluslararası Multidisipliner Çalışmalar Kongresi*.
- Tağı, S. Ö., ve Yerdenova, A. (2019). Geleneksel Kazakistan Kolan Dokuma Motiflerinin Yeni Tasarımlarda Kullanılması. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 12(25), 120-134. Erişim adresi: <https://doi.org/10.12981/mahder.479526>
- Tekstil Teknolojisi*. (2011). Ankara: T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.
- Türkdemir, P., ve Eryaşar, Z. Y. (2023). Ayakkabı Endüstrisinin Beklentilerine Uygun Ayakkabı Tasarımı Önlisans Eğitim Programı Önerisi. *Turkish Journal of Fashion Design and Management Dergisi*, 5(1), 16-35. Erişim adresi: <https://doi.org/10.54976/tjfdm.1244510>

- Uğurlu, S. S. (2018). *Geleneksel tekstil teknikleriyle yeni sanatsal çalışmalar* (Sanatta Yeterlilik Metni). Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul.
- Uzun, A., ve Sofuoğlu, H. Z. (2023). Spor Ayakkabılarının Gelişimi ve Spordaki Etkileri. *Sportive dergisi*, 6(1), 40-50. Erişim adresi: <https://doi.org/10.53025/sportive.1257929>
- Üner, İ., ve Akpınarlı, F. (2019). Geleneksel Tekstillerin Özellikleri Ve Çeşitleri. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (34), 133 - 145. Erişim adresi: <https://doi.org/10.30794/pausbed.451543>
- Varol, H. G. (2019). 20.yy Dönem Mimarlarının Tasarım Yöntemleri Üzerine Bir Araştırma. *Çukurova Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi*, 38(3), 18-27. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/pub/cunas>
- Yavaş, Y. (2013, Mart). *Örme Kumaş Sektöründe Birim Maliyet Hesaplama* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul.
- Yetgin, A. (2022). *Örme Tasarımının Aktif Spor Giyiminde Kullanımı ve Olanakları* (Yüksek Lisans Tezi). Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul.
- Yıldırım, E., ve Gürcüm, B. H. (2020). Adıyaman İlinde Kullanılan Halı Yastıkların Renk, Motif ve Kompozisyon Özellikleri. *İdil Sanat ve Dil Dergisi*, (75), 1746–1760. Erişim adresi: 10.7816/idil-09-75-09
- Yıldız, Ş., ve Turunç, Y. (2019). Moda Tasarımcısı Issey Miyake'nin Koleksiyonlarının Tasarım Ögeleri Bakımından İncelenmesi [Özel Sayı]. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, 560-577. Erişim adresi: <https://doi.org/10.21733/ibad.618732>
- Yüksel, N. (2019). *20. Yüzyıldan Günümüze Topuklu Kadın Ayakkabılarında Tekstil Kullanımı* (Yüksek Lisans Tezi). Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul.

GÖRSELLER KAYNAKÇASI

1. <https://tr.pinterest.com/pin/500392208569513565/>
2. <https://mnch.uoregon.edu/collections-galleries/great-basin-sandals>
3. <https://br.ifunny.co/picture/eleanor-margolis-eleanormargolis-why-does-timothe-chalamet-remind-me-of-5OnBhpktA>
4. <https://www.facebook.com/cayan1980/photos/a.2063618167186146/2626100920937865/?type=3>
5. <https://www.niloshka.com/almira-black-rugan-gova-topuklu-bayan-ayakkabi->
6. <https://taji.com.tr/siyah-deri-alti-lastik-bagcikli-klasik-ayakkabi-618>
7. <https://www.modatrend.com.tr/erkek-hakiki-deri-carik-siyah-siringil-14929>
8. <https://www.cabani.com.tr/cabani-erkek-lazer-detayli-gunluk-ayakkabi-296m823d-23665>
9. <https://www.cabani.com.tr/cabani-erkek-lazer-detayli-gunluk-ayakkabi-296m823d-23665>
10. <https://www.lufian.com/soldato-erkek-deri-bot-siyah>
11. <https://www.trendyol.com/nine-west/polme-2pr-siyah-kadin-topuklu-cizme-p-337602694>
12. <https://www.akakce.com/spor-ayakkabi/en-ucuz-lescon-erkek-sneaker-gunluk-lacivert-40-45-flex-artemis-fiyati,16905027.html>
13. <https://tr.pinterest.com/pin/702350504360266368/>
14. <https://www.makinaegitimi.com/dokumacilik-tarihi/>
15. <https://tekstilbilgi.net/dokuma-kumas-orgu-cesitleri.html>
16. <https://tekstilbilgi.net/dokuma-kumas-orgu-cesitleri.html>
17. <https://tekstilbilgi.net/dokuma-kumas-orgu-cesitleri.html>
18. <https://tr.pinterest.com/pin/149111437650049519/>
19. <http://www.kadin.in/duz-ve-ters-orgu-ilmeklerinin-birlikte-kullanimi.htm>
20. <https://tekstilkutuphane.blogspot.com/2011/03/cift-plakada-elde-edilen-yuvarlak-orme.html>
21. <https://tekstilkutuphane.blogspot.com/2011/03/cift-plakada-elde-edilen-yuvarlak-orme.html>
22. <https://tekstilkutuphane.blogspot.com/2011/03/cift-plakada-elde-edilen-yuvarlak-orme.html>
23. <https://slideplayer.biz.tr/slide/12723103/>
24. <https://www.ipekbazaar.com/orgu-ayakkabi-tabani-mcz47-gri-982>
25. <https://www.ipekbazaar.com/orgu-ayakkabi-tabani-mcz47-beyaz-964>